

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

**ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών του χώρου και της
περιβαλλοντικής εμπειρίας. Περιοχές μελέτης: Κοκκινιά
(Μαρούσι) και Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο (Κυψέλη)**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΑΝΤΙΕΒΑ ΜΕΝΤΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΑΠΟΥΝΑΚΗΣ Α.

ΒΟΛΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει στοχεύει στην διερεύνηση του αντίκτυπου του περιβάλλοντος στην διάθεση και ψυχολογία του ανθρώπου και προσεγγίζεται μέσω της αντίληψης και των προτιμήσεων του ανθρώπου σε σχέση με τον χώρο. Για τον σκοπό αυτό εξετάζεται η σχετική βιβλιογραφία, συγκεκριμένα, οι θεωρητικές προσεγγίσεις της περιβαλλοντικής αντίληψης, οι θεωρίες και τα κριτήρια λκμμαξιολόγησης χώρου καθώς και έρευνες για στοιχεία που επηρεάζουν την διάθεση, την ψυχολογία και τις προτιμήσεις των ανθρώπων. Με τη χρήση ενός μοντέλου αξιολόγησης περιοχών, το οποίο περιλαμβάνει τον φυσικό χώρο, τις δραστηριότητες εντός αυτού αλλά και την διάσταση της αντίληψης, αξιολογούνται και συγκρίνονται δύο περιοχές, η Κοκκινιά Αμαρουσίου και ένα τμήμα της Κυψέλης. Για την αξιολόγηση των αντικειμενικών χαρακτηριστικών των περιοχών γίνεται η ανάλυση τους μέσω καταγραφών. Στη συνέχεια ερευνάται ο βαθμός σημασίας κάποιων στοιχείων αλλά και η προτίμηση ανάμεσα σε περιοχές κέντρου ή προαστίων της Αθήνας. Για την έρευνα της διάστασης της αντίληψης, του βαθμού σημασίας κάποιων χαρακτηριστικών του χώρου αλλά και την συλλογή πληροφοριών για τις προτιμήσεις, χρησιμοποιούνται δύο ερωτηματολόγια, προσαρμοσμένα στις δύο περιοχές. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της εργασίας, δεν παρουσιάζεται ιδιαίτερη απόκλιση αντίληψης σε σχέση με τις καταγραφές των περιοχών. Επίσης, ιεραρχούνται με βαθμό σημασίας κάποια χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος και αναλύεται η γενική προτίμηση, τόπου κατοικίας, μεταξύ των περιοχών κέντρου και προαστίων της Αθήνας. Τέλος, αναδεικνύονται οι σημαντικές θετικές αλλά και αρνητικές συνθήκες των περιοχών αυτών, όπως τις αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι.

Λέξεις κλειδιά: αντίληψη χώρου, περιβαλλοντική εμπειρία, περιβαλλοντική αξιολόγηση χώρου, περιβαλλοντική ψυχολογία

ABSTRACT

This paper seeks to investigate the impact of environment on the mood and the psychology of people by examining environmental perception in correlation with environmental preferences. For this purpose, related bibliography is being under review, in particular the theoretical approaches of the environmental perception, the environmental evaluation criteria and researches regarding factors that affect the mood, psychology and preferences of people. Using an evaluation model which includes physical space, activities taking place in it and perception, two areas, Kokkinia (Marousi) and a part of Kypseli are being evaluated. In order to evaluate the objective characteristics of the areas, analysis of each area is being conducted, which includes attributes of the physical space and the activities. Consequently, the level of importance of some factors is being investigated, as well as the general preferences between downtown and suburb areas of Athens. In order to investigate the dimension of perception, the level of importance of environmental factors and to collect information about preferences, questionnaires, adjusted to each area, are being used. According to the results of this research, there is small degree of discrepancy between perception and the analysis of the areas. Furthermore some environmental characteristics are being hierarchically organized by level of importance and the general inhabitation preferences are being analyzed. Lastly, the positive and negative conditions of downtown and suburb areas are being featured, in the way that people perceive them.

Key words: environmental perception, environmental evaluation, environmental experience, environmental psychology

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας μου θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου Α. Σαπουνάκη για την καθοδήγηση του αλλά και τον Α. Δέφνερ για τις χρήσιμες συμβουλές του.

Επίσης θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και τους φίλους μου Γιάννη και Δήμητρα, οι οποίοι με βοήθησαν με τον τρόπο τους κατά την εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας αλλά και γενικότερα κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλος θέλω να ευχαριστήσω την κόρη μου την Μυρσίνη, η οποία παρά το νεαρό της ηλικίας της, αντιλαμβανόταν τις υποχρεώσεις που είχα στα πλαίσια των σπουδών μου και συνεργαζόταν άψογα, δείχνοντας κατανόηση και κάνοντας υπομονή σε πιεστικές περιόδους, ώστε να βγουν εις πέρας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	12
A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	16
2 ΟΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ	16
2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	16
3 ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΧΩΡΟΥ	21
3.1 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥ	21
3.2 ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ/ ΤΟΠΟΥ	23
3.3 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	25
4 ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ	26
4.1 ΥΠΕΡΦΟΡΤΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	26
4.2 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ	28
4.3 ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ	28
4.4 ΜΙΞΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ	30
4.5 ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ	30
4.6 ΠΡΑΣΙΝΟ	31
4.7 ΘΟΡΥΒΟΣ	32
4.8 ΟΣΜΕΣ	33
4.9 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟ	33
B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ	36
5 ΚΟΚΚΙΝΙΑ (ΜΑΡΟΥΣΙ)	36
5.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	36
5.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	36

5.1.2	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ.....	37
5.1.3	ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ/ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	37
5.2	ΦΥΣΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ.....	38
5.2.1	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ.....	39
5.2.2	ΔΟΜΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ.....	41
5.3	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.....	44
5.3.1	ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ.....	44
5.3.2	ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ/ ΔΙΕΛΕΥΣΗ ΠΕΖΩΝ.....	47
5.3.3	ΔΙΕΛΕΥΣΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ.....	48
5.3.4	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΜ.....	50
5.4	ΕΝΟΧΛΗΣΕΙΣ.....	51
6	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΠΟΛΥΓΩΝΟ (ΚΥΨΕΛΗ).....	52
6.1	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	52
6.1.1	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	52
6.1.2	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ.....	52
6.1.3	ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	53
6.2	ΦΥΣΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ.....	54
6.2.1	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ.....	54
6.2.2	ΔΟΜΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ.....	54
6.3	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.....	56
6.3.1	ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ.....	57
6.3.2	ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΕΖΩΝ.....	59
6.3.3	ΔΙΕΛΕΥΣΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ.....	60
6.3.4	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΜ.....	61
6.4	ΕΝΟΧΛΗΣΕΙΣ.....	63
7	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	63

Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	67
8 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ	67
8.1 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	67
8.2 ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	77
9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ.....	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	135

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1.1: Οι διαστάσεις του περιβάλλοντος και τα κριτήρια αξιολόγησης του	14
Εικόνα 2.1: Το «Lens model» του Brunswik	17
Εικόνα 2.2: Οι διαστάσεις του τόπου κατά τον Canter	23
Εικόνα 5.1: Αρχιτεκτονική κτιρίων στην Κοκκινιά	42
Εικόνα 5.2: Αρχιτεκτονική κτιρίων στην Κοκκινιά	42
Εικόνα 5.4: Κτίριο γραφείων και εμπορίου μη καθημερινής χρήσης, Κοκκινιά	46

Κατάλογος Χαρτών

Χάρτης 5.2.1.: Όροφοι κτιρίων, Κοκκινιά	41
Χάρτης 5.3.1: Χρήσεις Ισογείου, Κοκκινιά	44
Χάρτης 5.3.2: Χρήσεις Ορόφων, Κοκκινιά	45
Χάρτης 5.3.3: Συγκέντρωση/ διέλευση πεζών, Κοκκινιά	47
Χάρτης 5.3.4: Διέλευση οχημάτων, Κοκκινιά	49
Χάρτης 5.3.5: Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, Κοκκινιά	50
Χάρτης 6.2.1: Όροφοι κτιρίων, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο	55
Χάρτης 6.3.1: Χρήσεις Ισογείου, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο	57
Χάρτης 6.3.2: Χρήσεις Ορόφων, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο.....	59
Χάρτης 6.3.3: Συγκέντρωση/ διέλευση πεζών, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο	60
Χάρτης 6.3.4: Διέλευση οχημάτων, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο	61
Χάρτης 6.3.5: Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο	62

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 5.1.2.1: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Αμαρουσίου	37
Γράφημα 5.1.2.2: Κατάσταση ασχολίας πληθυσμού Δήμου Αμαρουσίου.....	37
Γράφημα 6.1.2.1: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Αθηναίων	53
Γράφημα 6.1.2.2: Κατάσταση ασχολίας πληθυσμού Δήμου Αθηναίων	53

Γράφημα 7.1.1: Τα συναισθήματα που προκαλούν οι περιοχές	65
Γράφημα 8.1.1: Βαθμός σημασίας καλής αγοράς και χώρων ψυχαγωγίας	68
Γράφημα 8.1.2: Βαθμός σημασίας ευκολίας μετακίνησης.....	69
Γράφημα 8.1.3: Βαθμός σημασίας χώρων πρασίνου/δημόσιων χώρων.....	70
Γράφημα 8.1.4: Βαθμός σημασίας Αρχιτεκτονικής-Χαρακτήρα κτιστού περιβάλλοντος.....	71
Γράφημα 8.1.5: Βαθμός σημασίας Χαρακτήρα Γειτονιάς.....	72
Γράφημα 8.1.6: Βαθμός σημασίας Κοινωνικής Ποικιλομορφίας.....	73
Γράφημα 8.1.7: Βαθμός σημασίας «Ζωντάνιας».....	74
Γράφημα 8.1.8: Βαθμός σημασίας Ησυχίας	75
Γράφημα 8.1.9: Μέσοι όροι των αξιολογήσεων σημασίας	75
Γράφημα 8.2.1: Λόγοι προτίμησης περιοχών προαστίων ως τόπου κατοικίας	77
Γράφημα 8.2.2: Λόγοι προτίμησης περιοχών κέντρου Αθηνών ως τόπου κατοικίας..	78

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 7.1: Ιεράρχηση συναισθημάτων που προκαλούνται στις δύο περιοχές.....	65
Πίνακας 8.2: Τα χαρακτηριστικά του χώρου, ιεραρχημένα με βαθμό σημαντικότητας και κατανεμημένα στις περιοχές στις οποίες εντοπίζονται περισσότερα.....	79

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σχεδιασμός του αστικού χώρου διαμορφώνει, καθορίζει και επηρεάζει πολλούς τομείς όπως π.χ. την οργάνωση των δικτύων μεταφοράς και των χρήσεων γης, την πρακτική εξυπηρέτηση των κατοίκων αλλά και την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών. Όλοι αυτοί οι τομείς διαμορφώνουν την φυσική μορφή, τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται καθώς και τον αντίκτυπο του περιβάλλοντος αυτού στην διάθεση και ψυχολογία των ανθρώπων. Οι πρώτες μελέτες του κλάδου για τη σχέση ανθρώπου- περιβάλλοντος ξεκίνησαν το 1940 περίπου, ωστόσο, η συγκεκριμένη διάσταση δεν έχει ενσωματωθεί επαρκώς στον σύγχρονο σχεδιασμό. Η Αθήνα, συγκεκριμένα, έχει διαμορφωθεί αποσπασματικά, συνθέτοντας ένα “πάζλ” περιοχών διαφορετικών εποχών και φιλοσοφιών, παρουσιάζοντας έτσι μεγάλη ποικιλία αστικού χώρου και περιοχές τελείως αντίθετου χαρακτήρα από άποψη δομημένου περιβάλλοντος και δραστηριοτήτων με αποτέλεσμα να ασκεί ποικίλλες επιρροές στη διάθεση και την ψυχολογία των ανθρώπων. Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι η διερεύνηση του αντίκτυπου του χώρου και των χαρακτηριστικών του στην περιβαλλοντική εμπειρία μέσω μελέτης και σύγκρισης δύο περιοχών της Αθήνας, οι οποίες αποτελούν δύο πολύ διαφορετικά κομμάτια του “πάζλ”, με στόχο την αξιολόγηση τους με βάση τον αντίκτυπο που έχουν στους ανθρώπους. Οι περιοχές αυτές είναι, η Κοκκινιά Αμαρουσίου, μία σχετικά αραιοδομημένη περιοχή των βορείων προαστίων και ένα τμήμα της Κυψέλης, η οποία αποτελεί μία από τις πιο πυκνοδομημένες περιοχές του κέντρου της Αθήνας. Επειδή ο αντίκτυπος του περιβάλλοντος στον άνθρωπο είναι αρκετά σύνθετο και δύσκολο θέμα να διερευνηθεί, στα πλαίσια του σκοπού αυτού, επιδιώκεται να γίνει ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος με την μελέτη της διαδικασίας της αντίληψης, την διερεύνηση της σημασίας μεμονωμένων χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος αλλά και γενικών προτιμήσεων. Τα ερωτήματα που διερευνώνται λοιπόν είναι, τι αντίκτυπο έχει η καθεμία από τις δύο περιοχές στους ανθρώπους και γιατί, από ποιους παράγοντες εξαρτάται η αντίληψη του ανθρώπου για το περιβάλλον και κατά πόσο ταυτίζεται με τα πραγματικά χαρακτηριστικά αυτού, ποιές είναι οι αντιλήψεις και οι προτιμήσεις που επικρατούν όσον αφορά στις περιοχές κέντρου και προαστίων της Αθήνας και πως αξιολογούνται κάποια από τα βασικά στοιχεία του περιβάλλοντος από τους ανθρώπους. Η εργασία, λοιπόν, αποτελείται από τρία μέρη. Στο Α μέρος παρατίθεται το θεωρητικό υπόβαθρο, το οποίο αποτελεί οδηγό για τα

επόμενα μέρη. Στο Β μέρος γίνεται η αξιολόγηση και σύγκριση των δύο περιοχών. Το Γ μέρος παρουσιάζεται η αξιολόγηση της σημασίας ορισμένων στοιχείων του περιβάλλοντος, οι προτιμήσεις ανάμεσα σε περιοχές κέντρου και προαστίου καθώς και τα συνολικά συμπεράσματα.

1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας επιχειρείται η διερεύνηση του αντίκτυπου του περιβάλλοντος στην διάθεση και ψυχολογία του ανθρώπου, αξιολογώντας και συγκρίνοντας δύο διαφορετικού χαρακτήρα περιοχές της Αθήνας, αλλά και μέσω κατανόησης των προτιμήσεων και της αντίληψης των ανθρώπων για τον χώρο. ξ

Το Α μέρος της εργασίας περιλαμβάνει το θεωρητικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο βασίστηκε η εργασία. Συγκεκριμένα, στο Α μέρος παρατίθενται οι θεωρητικές προσεγγίσεις της αντίληψης, οι διαστάσεις του περιβάλλοντος και τα κριτήρια αξιολόγησης τους, οι επιρροές των στοιχείων του χώρου στον άνθρωπο καθώς και ορισμένα χαρακτηριστικά του ανθρώπου τα οποία διαμορφώνουν σε κάποιο βαθμό την αντίληψη του. Όλα τα παραπάνω κρίθηκαν απαραίτητα για μία σφαιρική προσέγγιση του αντίκτυπου του περιβάλλοντος στον άνθρωπο. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις της αντίληψης συνέβαλλαν στην διαμόρφωση του σχετικού τμήματος της εργασίας όπου μελετήθηκε η αντιστοιχία μεταξύ κάποιων χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος και της αξιολόγησης των ανθρώπων για τα χαρακτηριστικά αυτά, προκειμένου να ερευνηθεί κατά πόσο συμπίπτουν, και εάν η «εικόνα» που έχουν οι άνθρωποι για τις περιοχές βασίζεται περισσότερο στα αντικειμενικά χαρακτηριστικά των περιοχών ή στα προσωπικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων. Στις διαστάσεις του περιβάλλοντος και τα κριτήρια αξιολόγησης τους βασίστηκε η μέθοδος αξιολόγησης και σύγκρισης των δύο περιοχών της Αθήνας. Οι έρευνες για τα στοιχεία που επηρεάζουν την ψυχολογία, διάθεση και αντίληψη των ανθρώπων συνέβαλλαν στην διάσπαση των διαστάσεων του περιβάλλοντος σε επιμέρους τμήματα προκειμένου να γίνει η αξιολόγηση τους αλλά και η διερεύνηση της σημασίας κάποιων από αυτά για τους ανθρώπους.

Στο Β μέρος της εργασίας γίνεται η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των χαρακτηριστικών του χώρου, της αντίληψης και της περιβαλλοντικής εμπειρίας, μέσω σύγκρισης δύο περιοχών. Οι άνθρωποι δρουν με βάση τα κίνητρα και τους στόχους τους οπότε οι πληροφορίες που δέχονται από το εξωτερικό τους περιβάλλον διαμορφώνουν την αντίληψη τους γι' αυτό κι έχουν αντίκτυπο στις δράσεις τους (Canter, 1977). Σύμφωνα με τον Lewin (1951) το περιβάλλον είναι ένα πεδίο περιορισμών και ευκαιριών. Οπότε η βασική ιδέα στην οποία βασίζεται η αξιολόγηση και σύγκριση των περιοχών, είναι πως ιδανικότερο είναι το περιβάλλον που θέτει τους λιγότερους περιορισμούς στον άνθρωπο δίνοντας του περισσότερες ευκαιρίες

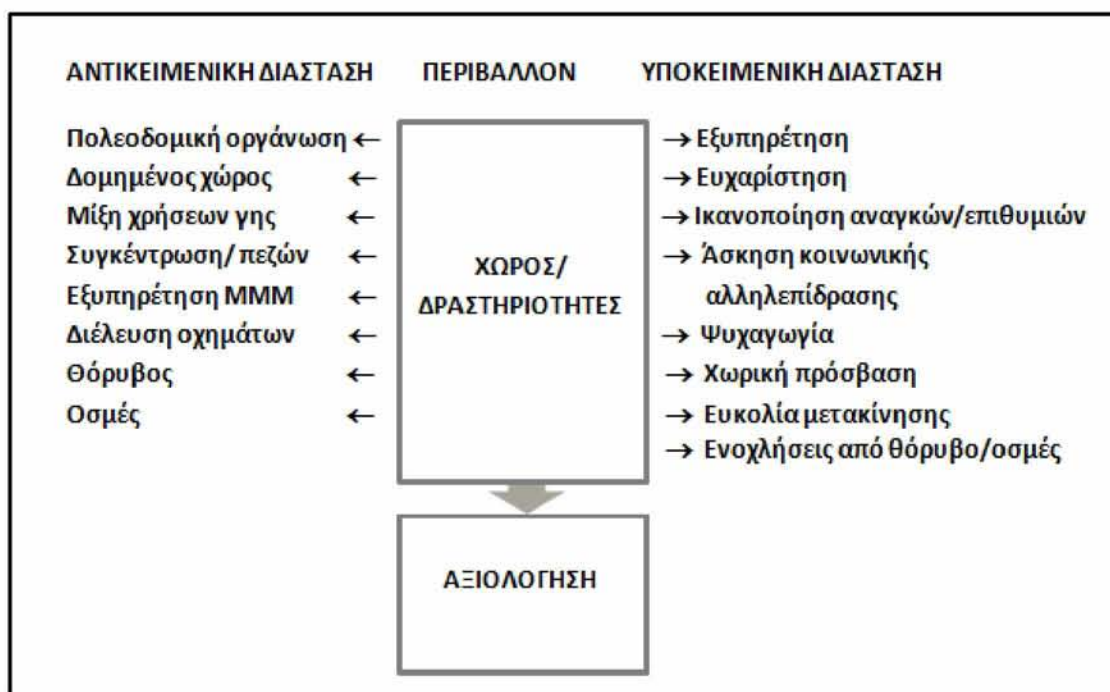
για υλοποίηση των στόχων του. Συγκεκριμένα, γίνεται η αξιολόγηση δύο περιοχών της Αθήνας, της Κοκκινιάς, η οποία αποτελεί δημοτική ενότητα Αμαρουσίου, και ενός τμήματος της συνοικίας της Κυψέλης, η οποία ανήκει στην έκτη δημοτική κοινότητα του Δήμου Αθηναίων. Οι γειτονιές που αποτελούν την περιοχή μελέτης στην Κυψέλη είναι ο Άγιος Γεώργιος και το Πολύγωνο (Χάρτης Π.Β.4.1 στο Παράρτημα Γ). Διαπιστώθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας, πως η ονομασία Πολύγωνο δεν ήταν ευρέως γνωστή και δημιουργούσε σύγχυση στους ερωτώμενους, καθώς, Πολύγωνο ονομάζεται και η περιοχή που συνορεύει ανατολικά με την Κυψέλη. Για τον λόγο αυτό στο ερωτηματολόγιο αποφεύγεται η αναφορά ονομάτων των γειτονιών, η οποία γίνεται με τον τίτλο «τμήμα Κυψέλης» και προσδιορίζεται με χάρτη, στην αρχή του.

Η επιλογή των συγκεκριμένων περιοχών έγινε καθώς παρουσιάζουν έντονες διαφορές φυσικού χώρου αλλά και δραστηριοτήτων που διεξάγονται σε αυτές. Επιπλέον είναι περιοχές εντελώς διαφορετικού χαρακτήρα. Η Κοκκινιά είναι μια σχετικά αραιοδομημένη περιοχή βορείων προαστίων της Αθήνας με ελάχιστη δραστηριότητα καθώς το μεγαλύτερο μέρος της καταλαμβάνεται από χρήση αμιγούς κατοικίας ενώ η Κυψέλη είναι από τις πιο πυκνοδομημένες περιοχές στο κέντρο της Αθήνας. Επιλέχθηκε το συγκεκριμένο τμήμα της Κυψέλης καθώς κρίθηκε αντίστοιχο της Κοκκινιάς, σε αναλογία περιοχών προαστίου και κέντρου. Αποκλείστηκε το τμήμα που περιλάμβανε την οδό Φωκίωνος Νέγρη, καθώς, η Κοκκινιά δεν περιλαμβάνει αντίστοιχο τμήμα με χαρακτήρα κέντρου και έντονης δραστηριότητας. Ενώ υπήρξε και ικανοποιητική αντιστοίχιση των κεντρικών αρτηριών που οριοθετούν τις δύο πλευρές των περιοχών που επιλέχθηκαν. Η βόρεια πλευρά της Κοκκινιάς οριοθετείται από την Λ. Πεντέλης και η δυτική της πλευρά από την Λ. Κηφισίας, ενώ τα όρια του τμήματος της Κυψέλης είναι δυτικά η Λ. Πατησίων και νότια η Λ. Ευελπίδων.

Ως προς τη σύγκριση αντικειμενικών χαρακτηριστικών των περιοχών, έγινε η περιβαλλοντική αξιολόγηση των περιοχών μελέτης με βάση τις τρεις συνιστώσες χώρος, δραστηριότητες και αξιολόγηση των ανθρώπων, οι οποίες κατά τον Canter (1977) αποτελούν στο σύνολό τους την έννοια του τόπου. Για την ανάλυση του χώρου των περιοχών μελέτης καταγράφηκαν οι παράμετροι της πολεοδομικής οργάνωσης και του δομημένου χώρου, συγκεκριμένα στα πλαίσια του δομημένου χώρου έγινε καταγραφή των ορόφων των κτιρίων και λήφθηκαν υπόψη η αρχιτεκτονική και η πυκνότητα/ οργάνωση δόμησης. Η αξιολόγηση της συνιστώσας

των δραστηριοτήτων, γίνεται, με τα κριτήρια που ορίζει ο Canter ως υπεύθυνα για την διευκόλυνση της επίτευξης των στόχων της δράσης για το άτομο: κάλυψη αναγκών/επιθυμιών, ευκολία μετακίνησης, ασφάλεια, άνεση και άσκηση κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Bonnes & Secchiaroli, 1995). Στην κατηγορία των δραστηριοτήτων έγινε καταγραφή χρήσεων ισογείων και ορόφων, συγκέντρωσης/ διέλευσης πεζών, διέλευσης οχημάτων αλλά και εξυπηρέτησης από τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (MMM). Επιπλέον, στα κριτήρια προστέθηκαν ενοχλήσεις που γίνονται αντιληπτές με τις αισθήσεις της όσφρησης και της ακοής. Για την καλύτερη κατανόηση της διαδικασίας παρουσιάζεται η Εικόνα 1.1.

Εικόνα 1. 1: Οι διαστάσεις του περιβάλλοντος και τα κριτήρια αξιολόγησης του

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Τα στοιχεία των καταγραφών θα αποτελέσουν την αντικειμενική διάσταση ενώ τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την αξιολόγηση των ανθρώπων θα αποτελέσουν την υποκειμενική διάσταση της αξιολόγησης.

Η διεξαγωγή μελετών Περιβαλλοντικής Ψυχολογίας συνίσταται σε τρεις μεθόδους:

- Η πειραματική μέθοδος όπου μελετάται μία συγκεκριμένη μεταβλητή
- Η μέθοδος συσχετίσεων όπου παρατηρούμε το άτομο σε περιβάλλον που δεν επηρεάζουμε
- Η περιγραφική μέθοδος (Συγκολλιτού, 1997)

Για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, όσον αφορά στις αξιολογήσεις των ανθρώπων, χρησιμοποιήθηκε η δεύτερη μέθοδος, η οποία είναι καταλληλότερη για την διερεύνηση της σχέσης μεταξύ ανθρώπων και περιβαλλοντικών συνθηκών. Για την συλλογή των δεδομένων ακολουθήθηκε η τεχνική της φανεράς μέτρησης μέσω ερωτηματολογίων. Λόγω δύο διαφορετικών περιοχών μελέτης διανεμήθηκαν δύο ξεχωριστά ερωτηματολόγια, σε φυσική μορφή και ηλεκτρονική μορφή, προσαρμοσμένα στην κάθε περιοχή (Ερωτηματολόγιο 1, Ερωτηματολόγιο 2 στο Παράρτημα Ερωτηματολογίων). Στα ερωτηματολόγια διατυπώθηκαν ερωτήσεις προσωπικών χαρακτηριστικών, ερωτήσεις για τις ορισμένες περιοχές μελέτης, αλλά και γενικών προτιμήσεων. Απαντήθηκαν συνολικά από 104 άτομα, με 52 ερωτηθέντες ανά περιοχή.

Οι ερωτήσεις προσωπικών χαρακτηριστικών συμπεριλήφθηκαν για το ενδεχόμενο να προέκυπταν σχέσεις μεταξύ των προτιμήσεων των ανθρώπων με τα προσωπικά χαρακτηριστικά τους. Όπως διευκρινίζει ο Stokols (1981) η περιβαλλοντική αξιολόγηση είναι «μία λειτουργία της συμφωνίας μεταξύ του τι αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι όσο αφορά τις προσωπικές τους ανάγκες και στόχους και των ευκαιριών που παρουσιάζει το περιβάλλον, παρά απευθείας ανταπόκριση στις αντικειμενικές ιδιότητες του τελευταίου» (Bonnes & Secchiarioli, 1995, p. 116). Επειδή, λοιπόν, οι παράγοντες της προσωπικότητας του ατόμου που επηρεάζουν την αντίληψη και τα συναισθήματα του γύρω από το περιβάλλον είναι πάρα πολλοί, στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας λήφθηκαν υπόψη τα πιο βασικά χαρακτηριστικά με σκοπό την ομαδοποίηση με βάση κάποιες κοινές ανάγκες των ανθρώπων για να συμπεριληφθούν οι γνώμες των διαφορετικών αυτών ομάδων. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι: φύλο, ηλικία, καταγωγή, οικογενειακή κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο, εισόδημα και η κατάσταση υγείας.

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

2 ΟΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η μελέτη της αντίληψης του περιβάλλοντος εξετάζει μια διαδικασία ανάμεσα στον άνθρωπο και το περιβάλλον του. Στη μια πλευρά της διαδικασίας αυτής είναι οι αισθήσεις και οι εμπειρίες του ανθρώπου και από την άλλη πλευρά είναι τα φυσικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τον Floyd Allport (1955) «η ψυχολογία της αντίληψης περιστρέφεται γύρω από την αντιστοιχία των ψυχολογικών διαδικασιών της αντίληψης με τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος» κάτι το οποίο ονόμασε πρόβλημα του “εσωτερικού- εξωτερικού” (Bonnes & Secchiarioli, 1995). Παρακάτω θα γίνει παράθεση των σημαντικότερων θεωρητικών προσεγγίσεων που συνέβαλαν στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής αντίληψης διερευνώντας το πρόβλημα του “εσωτερικού- εξωτερικού”.

Η σχολή «Gestalt»

Βάση για τη σύγχρονη μελέτη της αντίληψης αποτέλεσε η γερμανική σχολή Gestalt. Οι βασικοί εκπρόσωποι της σχολής είναι οι Kohler (1929, 1940), Koffka (1935) και Wertheimer (1945). Η θεωρία Gestalt τονίζει, σε αντίθεση με τις προηγούμενες, οι οποίες επικεντρώθηκαν κυρίως στη μελέτη της αντίληψης των αντικειμένων μεμονωμένα, ότι δεν μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για την αντίληψη του περιβάλλοντος από την ανάλυση των τμημάτων του σε απομόνωση. Σύμφωνα με τους Bonnes & Secciaroli (1995) «Η προσέγγιση της Gestalt τείνει να αγνοεί το βασικό αντικείμενο της αντίληψης, δηλαδή την αλληλεπίδραση του “εσωτερικού” με το “εξωτερικό”, αποδίδοντας υπεροχή στον φαινομενολογικό κόσμο» (Bonnes & Secchiarioli, 1995, p. 23). Ο φαινομενολογικός προσανατολισμός της σχολής Gestalt καθόριζε ως φυσικό περιβάλλον μόνο αυτό που εμφανίζεται μέσω της αντιληπτικής εμπειρίας αδιαφορώντας για την αντιστοιχία του αντιληπτού κόσμου με τον πραγματικό. Ο Koffka (1935) διαχώρισε το περιβάλλον σε «γεωγραφικό», το οποίο υπάρχει στην πραγματικότητα και «συμπεριφορικό», δηλαδή το περιβάλλον που παρουσιάζεται από τις περιβαλλοντικές εμπειρίες του κάθε ανθρώπου δηλώνοντας

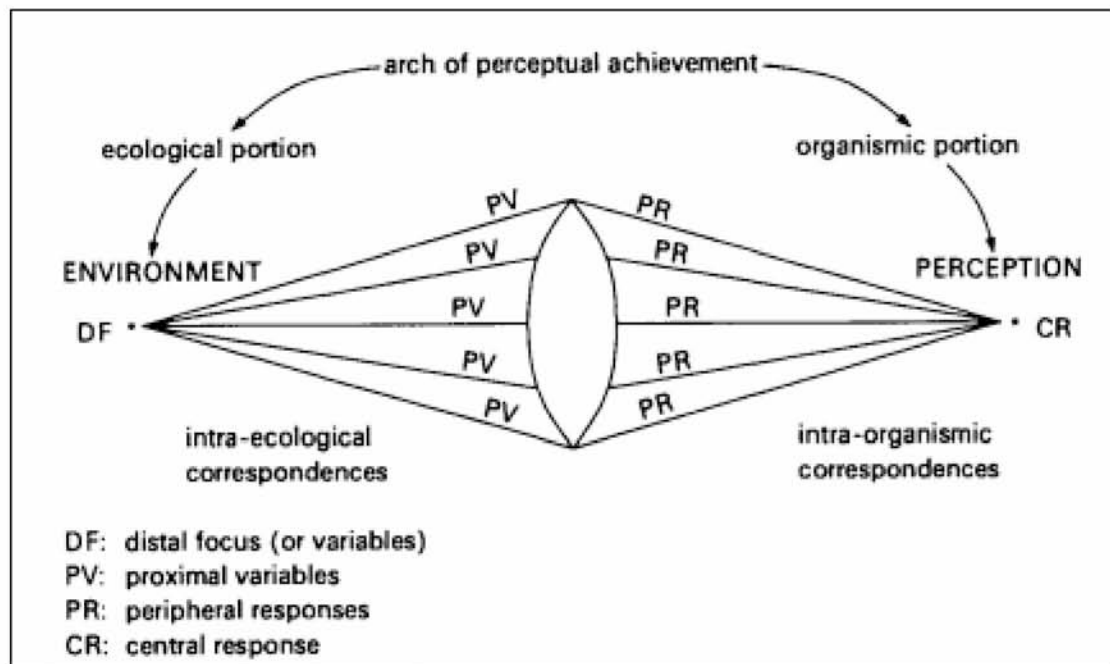
πως μόνο το δεύτερο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε σχέση με την ανθρώπινη συμπεριφορά (Bonnes & Secchiaroli, 1995).

Οι σχολές «New Look»

Τη δεκαετία του 1940 στις Ηνωμένες Πολιτείες αναπτύχθηκαν οι σχολές «New Look», οι οποίες ήταν αντίθετες στην τόσο φαινομενολογική οπτική της Gestalt. Οι σχολές αυτές ενσωμάτωσαν τα πραγματικά, αντικειμενικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος στη μελέτη της αντίληψης του χώρου τονίζοντας, παράλληλα, τον ενεργό ρόλο του ανθρώπου στο περιβάλλον (Bonnes & Secchiaroli, 1995).

Ο Brunswik παρουσίασε την «αντιπρόταση» στη σχολή Gestalt μέσω της Πιθανολογικής θεωρίας. Σύμφωνα με το μοντέλο lens (Εικόνα 2.1) ο Brunswik αποδίδει ίση βαρύτητα τόσο στο φυσικό/ αντικειμενικό περιβάλλον όσο και στους υποκειμενικούς παράγοντες της αντίληψης.

Εικόνα 2. 1: Το «Lens model» του Brunswik

Πηγή: (Bonnes & Secchiaroli, 1995)

Σύμφωνα με την πιθανολογική θεωρία, όπως αναφέρει η Συγκολλιτού «το άτομο θεωρείται ένας ενεργός μεσολαβητής της πληροφορίας ο οποίος δομεί τις αντιλήψεις του με βάση την αλληλεπίδραση από τις παρούσες αισθήσεις και τις παρελθούσες εμπειρίες» (Συγκολλιτού, 1997, p. 54).

Βέβαια, ο Brunswik υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος δεν αντιλαμβάνεται πλήρως το υπαρκτό περιβάλλον έτσι όπως είναι στην πραγματικότητα, καθώς οι αισθήσεις του δεν είναι ικανές να αποτυπώσουν πλήρως το περιβάλλον αλλά κάνει μια πιθανολογική αξιολόγηση μέσω της αξιοποίησης των σημάτων/ υποδείξεων και πληροφοριών που προέρχονται από αυτό (Συγκολλιτού, 1997).

Η Οικολογική θεωρία του Gibson (1957, 1958, 1960, 1966, 1979) έρχεται σε αντιπαράθεση με την θεωρία του Brunswik καθώς ισχυρίζεται ότι οι πληροφορίες που δίνουν οι αισθήσεις του ανθρώπου είναι σωστές και παρέχουν μία ακριβή καταγραφή του περιβάλλοντος ωστόσο άλλες αντιληπτικές δραστηριότητες όπως π.χ. η εστίαση προσοχής καθορίζουν το πόσο αποτελεσματικό θα είναι το εκάστοτε ερέθισμα του περιβάλλοντος ώστε να καταγραφεί η πληροφορία. Κατά τον Gibson «Πολλές αν όχι όλες οι αντιδράσεις της αντίληψης είναι έμφυτες» (Συγκολλιτού, 1997, p. 53).

Ο Gibson, δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στον ρόλο του φυσικού/αντικειμενικού περιβάλλοντος σε σχέση με τον Brunswik. Κατά τον Gibson αυτό που προέχει είναι η περιγραφή του φυσικού περιβάλλοντος, με την έννοια του καθορισμού των στοιχείων προς αντίληψη και μετά να ακολουθήσει η διαδικασία της περιγραφής της αντίληψης, όχι όμως ως αισθητηριακή καταχώρηση αλλά ως εξαγωγή της πληροφορίας που προκύπτει από την ροή ερεθισμάτων (Bonnes & Secchiaroli, 1995).

Η σχολή «Transactional school»

Οι εκπρόσωποι της συγκεκριμένης σχολής H.Cantril, F.P.Kilpatrick και W.Ittelson εξέφρασαν την αντίθεση τους στον διαχωρισμό των ερεθισμάτων του φυσικού περιβάλλοντος και του ανθρώπου ως αποδέκτη αυτών ως προς τη μελέτη τους, καθώς υποστηρίζουν ότι αποτελούν και τα δύο διαστάσεις της ίδιας διαδικασίας, της αντίληψης. Οπότε στράφηκαν στη μελέτη της σχέσης και αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο παραγόντων κι όχι στα χαρακτηριστικά του καθένα ξεχωριστά. Ο H.Cantril (1950) εξηγεί την στάση της σχολής αναφέροντας συγκεκριμένα:

Κάθε ενέργεια στη ζωή περιλαμβάνει πολλές ικανότητες και πτυχές της ανθρώπινης φύσης οι οποίες λειτουργούν μαζί. Κάθε περίπτωση της ζωής μπορεί να συμβεί μόνο μέσα σε ένα περιβάλλον, είναι επιμελημένη με κάποιο σκοπό, απαιτεί κάποια δράση και την καταγραφή των συνεπειών της δράσης. Κάθε ενέργεια βασίζεται σε κάποια συνειδητότητα ή αντίληψη, η οποία με τη σειρά της καθορίζεται από υποθέσεις που γίνονται ανάλογα με τις περιστάσεις. Όλες αυτές οι διαδικασίες είναι αλληλεξαρτώμενες. Καμία διαδικασία δε θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς τις υπόλοιπες (Cantril, 1950, p. 59).

Ασκήθηκε εκ μέρους τους κριτική στην αντικειμενική οπτική της αντίληψης με την έννοια ότι τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος αντιμετωπίζονται ως ανεξάρτητα από τον οργανισμό που τα αντιλαμβάνεται (Kilpatrick, 1961). Ο W. Ittelson (1974), συγκεκριμένα, εξέφρασε την άποψη πως «Το περιβάλλον που γνωρίζουμε είναι το προϊόν κι όχι η αιτία της αντίληψης» (Ittelson, et al., 1974)

Οι θεωρίες που αναπτύχθηκαν στο πεδίο της κοινωνικής ψυχολογίας

Η «Θεωρία Πεδίου» και η προσέγγιση της «Ψυχολογικής Οικολογίας» του Kurt Lewin

Η “Θεωρία Πεδίου” του Kurt Lewin αποτελεί «μέθοδο της ανάλυσης αιτιακών σχέσεων και της δημιουργίας επιστημονικών δομών με στόχο την εξήγηση της συμπεριφοράς σε σχέση με την “κατάσταση” στην οποία εμφανίζεται» (Lewin, 1951, p. 43), συνεπώς ο προσδιορισμός του χαρακτήρα της κατάστασης σε δεδομένη χρονική στιγμή, ο οποίος ορίζεται επίσης ως κτήμα του «ψυχολογικού πεδίου σε συγκεκριμένο χρόνο» καθίσταται κρίσιμος για την κατανόηση των ψυχολογικών φαινομένων (Bonnes & Secchiaroli, 1995, p. 38). Ο Lewin (1951) παρουσίασε το περιβάλλον ενός ανθρώπου ως χώρο με ευκαιρίες και περιορισμούς που πηγάζουν από κοινωνικούς και φυσικούς παράγοντες εντός του οποίου ο άνθρωπος κινείται προς τον στόχο του μέσα από τα πεδία αυτά. Οπότε υποστήριξε ότι για την μελέτη της συμπεριφοράς των ανθρώπων σημαντική είναι η εξέταση των ευκαιριών ή περιορισμών που θέτει το περιβάλλον τους (Συγκολλιτού, 1997, p. 35).

Η μελέτη της «κατάστασης», δηλαδή του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβάνει και τις φυσικό-χωρικές του διαστάσεις του, ανάμεσα σε άλλες.

Ο Lewin χωρίζει σε τρεις διαστάσεις τις πληροφορίες που θεωρεί χρήσιμες για τον τομέα της ψυχολογίας:

- 1) Τον «ζωτικό χώρο» (life space) του ατόμου, έτσι όπως τον αντιλαμβάνεται αυτός
- 2) Την πληθώρα διαδικασιών που δεν επηρεάζουν τον ζωτικό χώρο του ατόμου σε δεδομένο χρόνο
- 3) Μία «οριοθετημένη ζώνη» (boundary zone) του ζωτικού χώρου, δηλαδή μέρη του φυσικού ή κοινωνικού κόσμου που επηρεάζουν την κατάσταση του «ζωτικού χώρου» σε δεδομένο χώρο (Lewin, 1951, p. 57)

Στην τρίτη διάσταση ενσωματώνει την αντίληψη, ως στενά συνδεδεμένη με την οριοθετημένη ζώνη καθώς τα ερεθίσματα τα οποία προέρχονται από τον φυσικό κόσμο επηρεάζουν τις αισθήσεις σε δεδομένο χρόνο, καθορίζοντας σε έναν βαθμό αυτό που γίνεται αντιληπτό. Στην ουσία αντικείμενο της ψυχολογικής οικολογίας,

έτσι όπως ονόμασε την συγκεκριμένη προσέγγιση, είναι η εξερεύνηση των στοιχείων του φυσικού/κοινωνικού κόσμου που προσδιορίζουν την «περιορισμένη ζώνη» του «ζωτικού χώρου» (Bonnes & Secchiaroli, 1995).

Αντίθετα από τον Brunswik, ο Lewin θεωρεί, ότι όσον αφορά την αντίληψη του περιβάλλοντος, αντικείμενο μελέτης πρέπει να αποτελεί μόνο το αντιληπτό από τον παρατηρητή περιβάλλον και υποστηρίζει ότι ο τελευταίος συμπεριλαμβάνει στο πεδίο της ψυχολογίας μέρη του φυσικού και κοινωνικού κόσμου τα οποία κατά τη γνώμη του θα έπρεπε να εξαιρεθούν (Lewin, 1951). Οπότε κι ο Lewin δίνει υπεροχή στην φαινομενολογική σκοπιά έναντι της φυσικής/ αντικειμενικής ενώ παράλληλα ενσωματώνει και αυτή την διάσταση στην ψυχολογική οικολογία.

Η «Οικολογική Ψυχολογία» και η έννοια του «Πλαισίου Συμπεριφοράς» του Roger Barker

Ο Barker ήταν μαθητής του Lewin, αλλά ακολούθησε μία διαφορετική προσέγγιση από τον μέντορά του, στη μελέτη της σχέσης ανθρώπου-περιβάλλοντος. Ανέπτυξε τη θεωρία της Οικολογικής Ψυχολογίας αγνοώντας πλήρως την προσωπικότητα και τα χαρακτηριστικά του ατόμου που δρα στο περιβάλλον, δίνοντας έμφαση μόνο στην συμπεριφορά του ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται. Ο Barker διαφωνούσε με τη μελέτη συμπεριφοράς ανθρώπων σε συνθήκες εργαστηρίου, θεωρώντας ότι προκαλεί αλλοιώσεις στα αποτελέσματα λόγω αποκλεισμού κάποιων χαρακτηριστικών του πραγματικού περιβάλλοντος. Μαζί με τον συνεργάτη του Herbert Wright διεξήγαγαν έρευνα σε πραγματικό περιβάλλον με σκοπό την περιγραφή και μελέτη των καθημερινών συνθηκών και συμπεριφοράς σε αστικό περιβάλλον και να ερευνήσουν την αλληλοσυσχέτιση τους (Barker, 1987). Μέσα από την εργασία τους “Midwest and its children: The psychological ecology of an American town” διαπίστωσαν ότι το «πλαίσιο συμπεριφοράς», εννοώντας τις φυσικές συνθήκες και τον εκάστοτε κώδικα συμπεριφοράς του χώρου, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την συμπεριφορά των ανθρώπων. Μέσω της παρατήρησης των συμπεριφορών κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά παρουσίαζαν κοινές συμπεριφορές οι οποίες διαμορφώνονταν από το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονταν π.χ. στην τάξη ή στο διάλειμμα. Υπήρχαν φυσικά κάποιες παραλλαγές συμπεριφορών ανά άτομο αλλά το φάσμα διαφοροποίησης ήταν μικρό σε σχέση με τη συμπεριφορά του συνόλου (Barker & Wright, 1955, 1971).

Με βάση τα παραπάνω ευρήματα θεωρούν ότι οι συμπεριφορές μπορούν να προβλεφθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια εάν γνωρίζουμε τις συνθήκες του περιβάλλοντος παρά τα χαρακτηριστικά του κάθε ατόμου (Συγκολλιτού, 1997).

Μελετώντας τις παραπάνω προσεγγίσεις διαπιστώνει κανείς ότι οι θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για τη σχέση ανθρώπου-περιβάλλοντος κυμαίνονται στο φάσμα αυτό του «εσωτερικού-εξωτερικού», με την έννοια ότι άλλες δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στον ανθρώπινο παράγοντα, άλλες στο αντικειμενικό/φυσικό περιβάλλον κι άλλες τοποθετούνται κάπου ανάμεσα στα δύο αυτά άκρα. Στην ουσία οι βασικές διαφορές τους προκύπτουν από την τοποθέτηση τους σε αυτό το φάσμα. Μέσα από τις προσεγγίσεις αυτές όμως, είναι φανερό πως η περιβαλλοντική αντίληψη είναι υποκειμενική και καθορίζεται και από το περιβάλλον αλλά και από το ίδιο τον άνθρωπο.

3 ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΧΩΡΟΥ

3.1 ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΠΟΥ

Στο American Heritage Dictionary το περιβάλλον ορίζεται ως:

Το σύνολο των συνθηκών που περιβάλλουν έναν οργανισμό ή ομάδες οργανισμού. Οι συνθήκες αυτές διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες, τον συνδυασμό των εξωτερικών φυσικών/ υλικών συνθηκών που επηρεάζουν την ανάπτυξη των οργανισμών και το σύμπλεγμα των κοινωνικών και πολιτισμικών συνθηκών που επηρεάζουν την φύση ενός ατόμου ή μιας κοινωνίας (Morris, 1969).

Ο ορισμός αυτός αρμόζει και στην κλίμακα γειτονιάς που μας ενδιαφέρει στην παρούσα εργασία, ωστόσο οι έννοιες «τόπος» και «χώρος» είναι επίσης κατάλληλες για να προσδιορίσουν την γεωγραφική ενότητα και τις μη γεωγραφικές διαστάσεις της που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμοί και διαστάσεις των εννοιών αυτών από διάφορα επιστημονικά πεδία.

Ο βιολόγος von Uexkull ήταν από τους πρώτους που έδωσε στον χώρο διαστάσεις πέραν της γεωγραφικής, ήδη από την δεκαετία του 1930. Μελέτησε την αλληλεξάρτηση του ανθρώπου με τον χώρο θεωρώντας ότι το ένα διαμορφώνει το άλλο στα πλαίσια της αναζήτησης της «εύρυθμης λειτουργίας» του ανθρώπου μέσα

στο περιβάλλον του, ενσωματώνοντας και την έννοια της αντίληψης του περιβάλλοντος. Συσχέτισε τον χώρο με τον τρόπο που το αντιλαμβάνεται ο άνθρωπος και ανέλυσε εκτενώς τους μηχανισμούς και την διαδικασία της αντίληψης (Uexkull, 1965). Ονόμασε το περιβάλλον “Umwelt” (ο κόσμος γύρω μας) και το χώρισε σε τρεις τύπους. «Ο άνθρωπος ζει ταυτόχρονα σε τρεις τύπους χώρου που συνυπάρχουν και αλληλοσυμπληρώνονται: α) τον “χώρο της δράσης”, β) τον “χώρο της όρασης” και γ) τον “χώρο της αφής”» (Γερμανός, 2006).

Ο Lewin (1951) στην μελέτη του περί αντίληψης του περιβάλλοντος, επικεντρωνόταν στο πως αντιλαμβάνεται ο άνθρωπος το περιβάλλον παρά στα αντικειμενικά του χαρακτηριστικά, έχει όμως ενδιαφέρον η προσέγγιση του, καθώς εξέταζε το περιβάλλον ως ένα πεδίο περιορισμών και ευκαιριών οι οποίες καθορίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά (Συγκολλιτού, 1997).

Κατά τον Wallon (1978) «Ο χώρος δεν είναι μία τάξη ανάμεσα σε πράγματα, αλλά, περισσότερο, μία ποιότητα των πραγμάτων σε σχέση με μας τους ίδιους. Σε αυτή τη σχέση μεγάλη είναι η σημασία του συναισθήματος, της αίσθησης ότι ανήκεις, ότι πλησιάζει ή απομακρύνεσαι, ότι βρίσκεσαι ήδη κοντά ή μακριά» (Γερμανός, 2006).

Ο Norberg-Schultz (1979) στην απόπειρά του να ορίσει τον τόπο, τον αναλύει σε τρεις αλληλοσχετιζόμενες έννοιες: την «δομή», τον «χαρακτήρα» και το «πνεύμα». Ως «δομή» ορίζει το τοπίο και τον βαθμό της ανθρώπινης εγκατάστασης σε αυτό. Αναλύει τη «δομή» σε δύο υποκατηγορίες, τον “χαρακτήρα” και τον “χώρο”, τη δεύτερη με την έννοια της τρισδιάστατης οργάνωσης του χώρου. Στην έννοια του «χαρακτήρα» συμπεριλαμβάνει την υλική υπόσταση, τα σχήματα, τις υφές, τα χρώματα αλλά και συνολικά την ατμόσφαιρα του τόπου. Τέλος με την έννοια «πνεύμα» αναφέρεται στην ταυτότητα του τόπου και το νόημα του για τον άνθρωπο καθώς και το αίσθημα “ανήκειν” μέσα σε αυτόν (Norberg-Schultz, 1991).

Οι Russell και Ward (1982) ορίζουν τον τόπο ως «ψυχολογική ή αντιληπτή ενότητα του γεωγραφικού περιβάλλοντος» (Russell & Ward, 1982).

Σύμφωνα με την Massey (1995) «το άτομο επανακατασκευάζει νοητικά το περιβάλλον του, το μεθερμηνεύει και το σημασιοδοτεί». Χωρίζει τα νοήματα του τόπου σε τρεις τύπους:

- Προσωπικά νοήματα (βιογραφικά γεγονότα του ατόμου π.χ. τόπος γέννησης)

- Κοινωνικά νοήματα (π.χ. επικοινωνία δραστηριότητες κοινωνικές σχέσεις)
- Ανθρωπογενές περιβάλλον (δομημένο περιβάλλον, γεωγραφικά/μορφολογικά στοιχεία) (Massey & Jess, 1995)

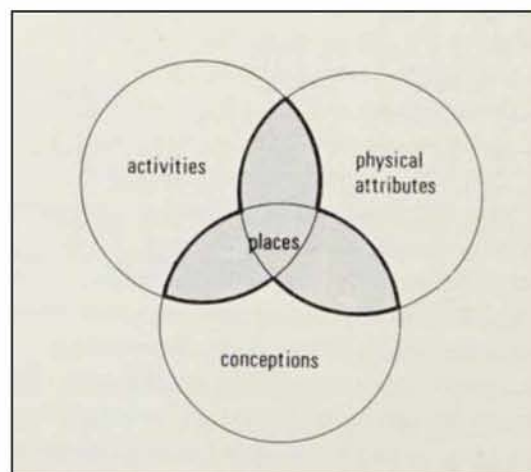
Ο ορισμός που αποδίδει ο Pellegrino (2006) στον τόπο είναι «το αποτέλεσμα της διαίρεσης του φαινομενικά συνεχούς και ενιαίου χώρου με κριτήρια τοπολογικά, πολιτισμικά, κοινωνικά και ψυχολογικά» και επεξηγεί αναφέροντας πως «ο τόπος έχει ευδιάκριτα όρια, ιδιαίτερα κοινωνικο-πολιτισμικά και χωρικά χαρακτηριστικά, και συνδέεται με τα βιώματα και τις εμπειρίες του ατόμου μέσα από τις οποίες σημασιοδοτείται, αποκτά ισχυρή υπόσταση και αναδεικνύεται σε χωρικό συνεχές». (Τσουκαλά, 2006, pp. 18-9)

3.2 ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ/ ΤΟΠΟΥ

Η έννοια του περιβάλλοντος/ τόπου περιέχει πολλές συνιστώσες και διαστάσεις, αντικειμενικές και μη, οπότε η αξιολόγηση του καθίσταται περίπλοκη διαδικασία. Παρακάτω παρουσιάζονται κάποια μοντέλα αξιολόγησης τα οποία συμπεριλαμβάνουν τις βασικές διαστάσεις του.

Ο Canter θεωρεί ότι η έννοια του τόπου αποτελεί «συνδετικό κρίκο» μεταξύ των επιστημονικών κλάδων όπως γεωγραφία, ψυχολογία αρχιτεκτονική και αστική κοινωνιολογία, οι οποίες μελετούν την αντίληψη και προσαρμογή των ανθρώπων στο περιβάλλον τους, καθώς έχει όλες τις παραπάνω διαστάσεις. Ο ορισμός που αποδίδει στον τόπο είναι «το αποτέλεσμα των σχέσεων μεταξύ πράξεων, αντιλήψεων και φυσικών χαρακτηριστικών» (Εικόνα 2.2) (Canter, 1977, p. 158).

Εικόνα 2. 2: Οι διαστάσεις του τόπου κατά τον Canter

Πηγή: (Canter, 1977)

Συνεπώς ο τόπος δεν μπορεί να γίνει πλήρως κατανοητός εάν δεν είναι γνωστό:

- α) Ποιες δραστηριότητες/συμπεριφορές σχετίζονται με αυτόν ή ποιες αναμένεται να φιλοξενηθούν σε αυτόν
- β) Ποιες είναι οι φυσικές του παράμετροι
- γ) Οι περιγραφές ή οι αντιλήψεις που έχουν οι άνθρωποι για την συμπεριφορά/πράξη αυτή στο περιβάλλον αυτό (Canter, 1977, p. 159).

Οι άνθρωποι δρουν με βάση τα κίνητρα και τους στόχους τους και οι πληροφορίες που δέχονται από το εξωτερικό τους περιβάλλον και διαμορφώνουν την αντίληψη τους γι' αυτό, έχουν αντίκτυπο στις δράσεις τους αυτές. Με βάση τις τρεις διαστάσεις αυτές του τόπου ο Canter προτείνει κάποια κριτήρια αξιολόγησης τα οποία μπορεί να ειπωθεί πως επικεντρώνονται περισσότερο στο πεδίο της δράσης καθώς δίνεται μεγάλη βαρύτητα στη διάσταση του τόπου ως πεδίου πράξεων για ικανοποίηση στόχων.

Σύμφωνα με τον Canter (1983), η αξιολόγηση γίνεται μια έκφραση του βαθμού στον οποίο οι τόποι διευκολύνουν την επίτευξη των στόχων της δράσης για το άτομο. Μεταξύ των στόχων αυτών ο Canter υποδεικνύει πρώτα αυτούς που αφορούν τη «χωρική πρόσβαση», την «εξυπηρέτηση», την «άνεση», την «ασφάλεια» και «άσκηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης» (Bonnes & Secchiaroli, 1995, p. 129).

Ο Stokols (1981) προτείνει την αξιολόγηση του τόπου μέσω της “κοινωνικής εικόνας” του. Στην προσπάθεια του να βρει “κοινό έδαφος” μεταξύ των υποκειμενικών αντιλήψεων των ανθρώπων για το περιβάλλον τους, στρέφεται στην “κοινωνική αντίληψη” την οποία ορίζει ως « διαδικασία κατά την οποία τα μέλη αντιλαμβάνονται συλλογικά και αποδίδουν νόημα στο κοινωνικό-φυσικό τους περιβάλλον» (Stokols & Shumaker, 1981). Εξετάζει την “κοινωνική εικόνα” των τόπων προσδιορίζοντας τους βαθμούς «πολυπλοκότητας», «σαφήνειας», «ετερογένειας», «στρεβλώσεων» και «αντιφάσεων» που παρουσιάζουν (Bonnes & Secchiaroli, 1995, p. 176). Κατηγοριοποιεί τα χαρακτηριστικά που βοηθούν στην αξιολόγηση της εικόνας του τόπου σε τρεις διαστάσεις οι οποίες ταυτίζονται αρκετά με αυτές του Canter:

- α) Λειτουργίες που εκπροσωπούνται "από ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες που εκτελούνται τακτικά συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που σχετίζονται με αυτές τις δραστηριότητες, καθώς και περιγραφικές πληροφορίες σχετικά με τις ταυτότητες και τους κοινωνικούς ρόλους των μελών.
- β) Προσωπικούς και συλλογικούς στόχους και σκοπούς.

γ) Αξιολογήσεις των εμπλεκομένων, φυσικά χαρακτηριστικά και / ή κοινωνικές λειτουργίες που συνήθως συνδέονται με έναν τόπο (Stokols, 1981).

Οι Kaplan & Kaplan (1982) διατύπωσαν ένα μοντέλο της αξιολόγησης του περιβάλλοντος, στο οποίο ενσωμάτωσαν τα χαρακτηριστικά του αλλά και τον ρόλο του ανθρώπου-παρατηρητή σε αυτό (Bonnes & Secchiarioli, 1995). Τα βασικά στοιχεία με βάση τα οποία διαμορφώθηκε το μοντέλο αυτό είναι η ανάγκη του ανθρώπου να προσαρμόζεται, να εμπλέκεται και να συμμετέχει στο περιβάλλον του προκειμένου να αποκτάει νόημα γι' αυτόν. Έχοντας αυτή την κατεύθυνση, κατέληξαν σε τέσσερις ιδιότητες του περιβάλλοντος οι οποίες ικανοποιούν τις ανάγκες αυτές: συνοχή, πολυπλοκότητα, αναγνωρισιμότητα και μυστήριο (Kaplan & Kaplan, 1982).

Οι Bonnes και Secchiarioli δίνουν την παρακάτω επεξήγηση των ιδιοτήτων αυτών:

- Η συνοχή ως ιδιότητα υπεύθυνη για την ευκολία με την οποία μία σκηνή μπορεί, για παράδειγμα, να οργανωθεί γνωστικά.
- Η πολυπλοκότητα ως η ικανότητα του περιβαλλοντικού σκηνικού να κρατήσει το άτομο ενεργό.
- Η αναγνωρισιμότητα ή σαφήνεια της φυσικής διάταξης η οποία καθιστά το περιβάλλον εύκολο και αποτελεσματικό για εξερεύνηση.
- Το μυστήριο ως ιδιότητα που ενθαρρύνει την ανακάλυψη και μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με το περιβάλλον (Bonnes & Secchiarioli, 1995, pp. 125-6).

Με βάση τα παραπάνω μοντέλα διαμορφώθηκε και το μοντέλο που θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα εργασία το οποίο θα περιλαμβάνει τις τρεις διαστάσεις: του **χώρου**, των **δραστηριοτήτων** που συντελούνται εντός του και την **αξιολόγηση** των ανθρώπων.

3.3 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

Ο ρόλος του ανθρώπου στο περιβάλλον είναι εξίσου σημαντικός με την υλική υπόσταση του καθώς αλληλεπιδρά με αυτό και αποτελεί μέρος του. Όπως έγινε σαφές από τα κριτήρια των Canter, Stokols και Kaplan & Kaplan έχει καθοριστικό ρόλο και στην αξιολόγηση καθώς με βάση τα μοντέλα του Canter αλλά και του Stokols η μία από τις διαστάσεις είναι η υποκειμενική αξιολόγηση του ανθρώπου (Canter, 1977, Stokols, 1981) αλλά και το μοντέλο των Kaplan & Kaplan βασίζεται στις ανάγκες του ανθρώπου για εμπλοκή και ενδιαφέρον (Kaplan & Kaplan, 1982). Κατά τον Stokols (1981) η περιβαλλοντική αξιολόγηση είναι «μία λειτουργία της συμφωνίας μεταξύ του τι αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι όσο αφορά τις προσωπικές τους ανάγκες και στόχους και των ευκαιριών που παρουσιάζει το περιβάλλον, παρά

απευθείας ανταπόκριση στις αντικειμενικές ιδιότητες του τελευταίου» (Bonnes & Secchiaroli, 1995, p. 116). Ο Küller υποστηρίζει ότι η συναισθηματική διαδικασία αποτελεί τη βάση στην οποία κατ' εξοχήν στηρίζεται η περιβαλλοντική αξιολόγηση κι ότι όλα τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος αλληλεπιδρούν το ένα με το άλλο. Το γεγονός ότι διαφορετικά άτομα εμφανίζονται να συμφωνούν για τα περισσότερα περιβάλλοντα που συναντούν καθημερινά είναι αποτέλεσμα μάλλον της ομοιότητας μεταξύ των ατόμων παρά μιας ενυπάρχουσας ενότητας των περιβαλλόντων. «Μόνο όταν το σαλόνι ιδωθεί υπό το πρίσμα του φυσικού επιστήμονα καθίσταται ένα σχεδόν αντικειμενικό φαινόμενο» (Συγκολλιτού, 1997). Συνεπώς βασική συνιστώσα της περιβαλλοντικής αξιολόγησης αποτελεί η αντιληπτή ποιότητά του. Η συνιστώσα αυτή εξετάζει τρεις διαστάσεις: την ευχαρίστηση, κινητοποίηση και δυνατότητα που τους προσφέρει το περιβάλλον (Ward & Russell, 1981). Τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων όπως φύλο, ηλικία κ.α. επηρεάζουν τις ανάγκες και προσδοκίες τους σε κάθε μία από αυτές τις διαστάσεις οπότε είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων, τα οποία θα καθορίσουν την αξιολόγηση τους.

4 ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η περιβαλλοντική εμπειρία διαμορφώνεται με βάση τις πληροφορίες που μας παρέχει το περιβάλλον μας και είμαστε ικανοί να αντιληφθούμε με όλες τις αισθήσεις μας.

Στην παρούσα εργασία, όταν γίνεται αναφορά σε φυσικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, εννοούνται όλα εκείνα τα στοιχεία του περιβάλλοντος τα οποία γίνονται αντιληπτά με τις αισθήσεις της όρασης, ακοής και όσφρησης.

4.1 ΥΠΕΡΦΟΡΤΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Κατά τον Milgram, η επικρατέστερη εικόνα μιας μεγάλης πόλης, συντελείται από πολλά και πολυώροφα κτίρια με μικρές αποστάσεις μεταξύ τους, θόρυβο, μόλυνση και κυρίως πολλούς συνωστισμένους ανθρώπους με διαφορές μεταξύ τους. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η ποσότητα των πληροφοριακών εισροών είναι αυξημένη, γεγονός που δυσχεραίνει την άμεση προσαρμογή του ατόμου. Προκειμένου να ανταπεξέλθει, χρειάζεται πρώτα να κατηγοριοποιήσει της προτεραιότητές του (Milgram, 1970).

Μέσω αυτής της ανάγκης των ατόμων να εφαρμόζουν διαδικασίες προσαρμογής για να ανταπεξέλθουν στα πολλαπλά ερεθίσματα του περιβάλλοντος, δημιουργούνται μορφές κοινωνικές συμπεριφοράς από τις οποίες θα καθοριστεί το κατά πόσο επιτυχής ή μη θα είναι η προσαρμογή του ατόμου. Στην περίπτωση μη επιτυχούς προσαρμογής, είναι πιθανό να εκδηλωθούν σημαντικά ψυχοσωματικά προβλήματα (Συγκολλιτού, 1997).

Σύμφωνα με τον Milgram, η πολυμορφικότητα των διαδικασιών προσαρμογής, ευθύνεται για κοινωνικές συμπεριφορές όπως η επίπλαστη συμπεριφορά ή η ωμότητα. Δύο συνήθεις τεχνικές προσαρμογής που αποσκοπούν στην εξοικονόμηση χρόνου και ενέργειας, είναι η ελαχιστοποίηση του χρόνου που αφιερώνεται στα ερεθίσματα και η αδιαφορία προς όσα από αυτά δεν αποτελούν πρωτεύουσες προσωπικές επιλογές. Παρόμοια τεχνική είναι η αποφυγή του ερεθίσματος πριν καν υπάρξει αλληλεπίδραση με αυτό, για παράδειγμα η αποφυγή οπτικής επαφής, οι επιφανειακές σχέσεις και η απροθυμία βοήθειας σε άγνωστο (Milgram, 1970). Με αφορμή την απροθυμία βοήθειας σε άγνωστο, αξίζει να αναφερθούν τα αποτελέσματα ερευνών των Korte (1980), Korte & Kerr (1975), Merrens (1973), στα οποία παρατηρήθηκε αντιστρόφως ανάλογη σχέση μεταξύ του μεγέθους της πόλης και της εμπιστοσύνης μεταξύ ξένων. Οι ομοιότητες των τεστ προσωπικότητας των συμμετεχόντων, μικρών και μεγάλων πόλεων, υπέδειξαν ως υπεύθυνο παράγοντα το περιβάλλον, ενώ οι μεταγενέστερες αναλύσεις των ερευνών, κατέληξαν στο ότι τα αποτελέσματα οφείλονται στα επίπεδα εγκληματικότητας και όχι στο μέγεθος της πόλης. Ο Berkowitz (1980), χωρίς να ακυρώνει την χρησιμότητα των παραπάνω ερμηνειών, προσδίδει κυρίως την υπαιτιότητα για αυτό στις επιπτώσεις της υπερφόρτισης πληροφοριών, στους παράγοντες του φόβου εγκλήματος και στην ελλιπή εμπλοκή των πολιτών σε καταστάσεις του δρόμου.

Σχετικά με το περιβαλλοντικό στρες, ως συνέπεια της υπερφόρτισης πληροφοριών, οι Glass και Singer (1972), εστίασαν στα αρνητικά ερεθίσματα όπως ο θόρυβος, η χωρική και κοινωνική πυκνότητα, στα οποία απέδωσαν τον κρισιμότερο ρόλο σχετικά με τις επιπτώσεις της υπερφόρτισης. Παρόμοιο με το προαναφερθέν σχήμα προσαρμογής προτάσσουν και αυτοί, κατά το οποίο το άτομο εκλαμβάνει τα αρνητικά ερεθίσματα ως απειλές και βιώνει άγχος. Έτσι αναγκάζεται να υιοθετήσει τρόπους προσαρμογής στο περιβάλλον, οι οποίοι θα καθορίσουν το αν θα εξαλειφθεί το στρες και θα επιτευχθεί προσαρμογή, δίνοντας στο άτομο δυνατότητα πρόβλεψης

των συνεπειών των αρνητικών παραγόντων, ή αν αυτά τα οφέλη δεν θα γίνουν αισθητά, αλλά τη θέση τους θα πάρει η επιθετικότητα με πιθανές μακροχρόνιες συνέπειες για το άτομο.

4.2 APXITEKTONIKH

Σύμφωνα με την προσέγγιση του Berlyne (1974) το ιδανικό επίπεδο ερεθισμού, ενός περιβάλλοντος, για την ευχαρίστηση του ανθρώπου, είναι το μέσο επίπεδο πληροφορίας. Οι άνθρωποι νιώθουν συναισθηματικά καλύτερα και πιο άνετα σε ελκυστικά περιβάλλοντα (Maslow & Mintz, 1956). Η αισθητική μιας περιοχής πέρα από οπτική ευχαρίστηση ή δυσαρέσκεια έχει κι άλλες επιδράσεις στον άνθρωπο. Μπορεί να μειώσει την μονοτονία της πόλης και να ενισχύσει τα κίνητρα των ανθρώπων (Berlyne, 1974). Επίσης η αισθητική ποιότητα καθορίζει σε κάποιο βαθμό τον τρόπο μετακίνησης των ανθρώπων καθώς το ευχάριστο οπτικά περιβάλλον ενθαρρύνει το περπάτημα (Brown & Werner, 2012) και επηρεάζει την ικανότητα προσανατολισμού των ανθρώπων μέσα στην πόλη (Smith, 1984).

Η αισθητική των κτιρίων έχει επίσης κάποιο αντίκτυπο στις ανθρώπινες σχέσεις, διότι, όταν ένα άτομο νιώθει δυσαρέσκεια σε έναν χώρο την αποδίδει σε μεγαλύτερο βαθμό στα άτομα με τα οποία βρίσκεται και λιγότερο στο περιβαλλοντικό του πλαίσιο (Aiello & Thompson, 1980). Σε έρευνα των Maslow και Mintz (1956) οι άνθρωποι έκριναν πιο θετικά τις φωτογραφίες των ατόμων που βρίσκονταν σε όμορφα διακοσμημένα δωμάτια σε σχέση με φωτογραφίες ατόμων που ήταν σε δωμάτια με μέτρια ή άσχημη διακόσμηση.

4.3 ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ

Οποιαδήποτε κοινωνική κατάσταση διέπεται από κάποιο βαθμό πολυπλοκότητας. Κάθε άτομο, χρησιμοποιώντας κατά βάση τις γνωστικές του δεξιότητες, επεξεργάζεται την πολυπλοκότητα των κοινωνικών καταστάσεων, προκειμένου να αλληλεπιδράσει με αυτές. Η σχέση μεταξύ των δύο αυτών παραγόντων, των κανόνων και των αρχών οργάνωσης δηλαδή, που διαμορφώνουν την πολυπλοκότητα και το είδος μιας κοινωνικής κατάστασης, προς την ικανότητα του ίδιου του ατόμου να την επεξεργάζεται, εφόσον σχετίζεται με αυτήν, είναι που νοείται ως «αίσθηση συνωστισμού» (Chandler, et al., 1978). Οι παρελθοντικές εμπειρίες από αντίστοιχες καταστάσεις, σε συνδυασμό με τις παρούσες επιθυμίες και προσδοκίες του ατόμου, καθορίζουν τις συνθήκες που κάνουν τον συνωστισμό αισθητό.

Βασικός μη ατομικός παράγοντας που κάνει τον συνωστισμό αισθητό, είναι η ικανότητα του περιβάλλοντος να ωφελεί την ύπαρξη προσωπικού χώρου, η οποία σχετίζεται ευθέως με τον παράγοντα του σχεδιασμού. Ο ίδιος ο χώρος και τα φυσικά του χαρακτηριστικά, η διαμόρφωση και διαρρύθμισή του, σε κάθε κλίμακα, καθώς και η επιλογή των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα σε αυτόν, καθιστούν τον σχεδιασμό υψίστης σημασίας παράγοντα για την αίσθηση του συνωστισμού (Desor , 1972).

Οι κοινωνικές δραστηριότητες από μόνες τους συμβάλλουν στην διαμόρφωση της έντασης του συνωστισμού. Στα καθοριστικά αυτά χαρακτηριστικά μιας δραστηριότητας, συναντάμε τον απαιτούμενο βαθμό κοινωνικής αλληλεπίδρασης, το επίπεδο ομοιότητας που χρειάζονται, το κατά πόσο και πως είναι δομημένες και το αν είναι ατομικές ή ομαδικές. Σχετικά με τις δραστηριότητες, δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε τον παράγοντα της φυσικής ενόχλησης. Τις περισσότερες φορές, ως αιτία της δυσaréσκειας από την παρουσία σε κάποιο χώρο, γίνεται αντιληπτή η αλληλεπίδραση με άλλα άτομα και όχι τα χαρακτηριστικά του ίδιου του περιβάλλοντος (Aiello & Thompson, 1980). Επιπλέον, η ενόχληση αυξάνεται με τις ατομικές διαφορές και όχι με την πυκνότητα κάθε αυτή (Dooly, 1975). Με εξαίρεση τη φυσική ενόχληση, προκειμένου να γίνει αισθητή ως ενόχληση η επίδραση του συνωστισμού, πρέπει να συντρέχουν κι άλλοι προσωπικοί ή και κοινωνικοί παράγοντες, όπως για παράδειγμα ο ανταγωνισμός (Stokols, 1972).

Ο λόγος που η υψηλή πυκνότητα γίνεται αντιληπτή ως κάτι αρνητικό, είναι ότι μειώνει την ικανότητα ελέγχου του ατόμου επί της κοινωνικές και χωρικής πληροφορίας (Holahan, 1982). Επίσης, ο συνωστισμός, αυξάνοντας την χωρική και κοινωνική πληροφορία, δημιουργεί αίσθηση περιβαλλοντικού στρες, μέρος του οποίου είναι διαχειρίσιμο, ενώ μέσο έκφρασης του υπόλοιπου, είναι η επιθετικότητα. Σχέσεις συνωστισμού έχουν παρατηρηθεί με την παιδική επιθετικότητα και με την κοινωνική αλληλεπίδραση των παιδιών (Vaizey & Hutt, 1966).

Όπως προαναφέραμε, παράγοντας που καθιστά την πυκνότητα αρνητική, είναι ο μειωμένος έλεγχος των συνθηκών από το άτομο. Συνεπώς, όπως κατέληξαν οι περιβαλλοντικοί ψυχολόγοι, είναι εφικτό να μειωθούν οι ψυχολογικές επιπτώσεις που προκαλεί η αυξημένη πυκνότητα, αν τα άτομα αισθάνονται ότι έχουν προσωπικό έλεγχο επί του συνωστισμού. (Holahan, 1982).

4.4 ΜΙΞΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Κάποιοι από τους παράγοντες που καθορίζουν την ικανοποίηση των κατοίκων στον τόπο κατοικίας τους, είναι η δυνατότητα πρόσβασης σε καταστήματα, νοσοκομεία, σχολεία και η ασφάλεια της περιοχής (Taylor, 1982). Συνεπώς η μίξη χρήσεων γης (εμπόριο, εστίαση, περίθαλψη, εκπαίδευση, ψυχαγωγία) προσφέρει ικανοποίηση στους κατοίκους της, καθώς εξυπηρετεί τις ανάγκες τους για προϊόντα και υπηρεσίες, ενισχύει την ασφάλεια και την δυνατότητα ψυχαγωγίας εντός της περιοχής. Συγκεκριμένα για την ασφάλεια, η Jacobs εξηγεί πως η ύπαρξη εμπορικών καταστημάτων, χώρων εστίασης και ψυχαγωγίας αποτελούν “τα μάτια του δρόμου”, αποθαρρύνοντας εγκληματικές ενέργειες (Jacobs, 1961). Οι ανάγκες και ο τρόπος διασκέδασης και των ανθρώπων ποικίλει ανάλογα με τις προσωπικές προτιμήσεις και την περίοδο της ζωής στην οποία βρίσκονται, σε γενικό πλαίσιο όμως «το αίσθημα ότι διασκεδάζει κανείς βιώνεται όταν το άτομο έχει εσωτερικό κίνητρο να κάνει μία δραστηριότητα και ταυτόχρονα έχει την αίσθηση της ελευθερίας της επιλογής» (Bell, et al., 1990). Οπότε η ύπαρξη των χώρων όπως παιδικές χαρές, χώρους αθλητισμού, χώρους εστίασης κ.α. δίνει την δυνατότητα πραγματοποίησης των δραστηριοτήτων αυτών. Επίσης η ποικιλία χρήσεων γης προσδίδει ζωντάνια και κοινωνικό χαρακτήρα σε μία περιοχή καθώς ενισχύει τη χρήση του εξωτερικού χώρου (Jacobs, 1961) και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η μίξη χρήσεων γης έχει ποικίλα οφέλη για τους κατοίκους μιας περιοχής.

4.5 METAKINHΣΕΙΣ

Οι απαραίτητες εγκαταστάσεις για τις μετακινήσεις στην Αθήνα είναι το οδικό δίκτυο, τα MMM, οι ποδηλατοδρόμοι, οι πεζόδρομοι και τα πεζοδρόμια. Τα στοιχεία που καθορίζουν την ποιότητα της μετακίνησης είναι η συμφόρηση στο οδικό δίκτυο, η συχνότητα διέλευσης και η άνεση των MMM καθώς και το κατάλληλο πλάτος των πεζοδρομίων. Η κακή ποιότητα μετακίνησης επηρεάζει την διάθεση των ανθρώπων καθώς προκαλεί ενόχληση, εκνευρισμό, άγχος, απώλεια χρόνου και κόυραση. Η ανεπαρκής εξυπηρέτηση από τα MMM, όπως δύσκολη πρόσβαση, μεγάλος χρόνος αναμονής και απότομη οδήγηση αποτρέπει κάποιες ομάδες από τη χρήση τους όπως για παράδειγμα ηλικιωμένους, εγκύους και ανθρώπους με μικρά παιδιά (Ralston & Patterson, 1983). Ενώ ο συνωστισμός στα MMM προκαλεί υπερδιέγερση λόγω αδυναμίας ελέγχου του προσωπικού χώρου και ανεπιθύμητης οπτικής επαφής με τους

συνεπιβάτες (Stokols, 1976). Η καθημερινή μετακίνηση από και προς τη δουλειά προκαλεί άγχος και επηρεάζει την αποδοτικότητα στην εργασία (Cassidy, 1997), ειδικά όταν συνοδεύεται από φαινόμενα όπως συμφόρηση και μεγάλη αναμονή. Γενικότερα η δυσκολία μετακίνησης προκαλεί δυσφορία σε αυτούς που μετακινούνται υποχρεωτικά και «εγκλωβίζει», χωρικά, σε κάποιο βαθμό τις ευάλωτες ομάδες.

4.6 ΠΡΑΣΙΝΟ

Στο σύγχρονο δομημένο περιβάλλον, το πράσινο έχει αντικατασταθεί από κτίρια και δρόμους. Οι εναπομείνουσες κηλίδες πρασίνου, τεχνητές ή μη, περιορίζονται στο πράσινο που συναντάται στα πάρκα, τα άλση και τα μέρη περιαστικών δασών, στα μπαλκόνια (κάθετο πράσινο), στους οροφόμενους, στους ιδιωτικούς κήπους και στις δεντροστοιχίες (Ματζίρης & Ελευθεριάδης, 2013).

Ερευνητές και ειδικοί έχουν επισημάνει την ανάγκη σχεδιασμού φιλικών προς τους πολίτες αστικών χώρων που προάγουν την υγεία, την ευημερία και συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητας ζωής (Amati 2008, Kaplan 1983). Ένας από τους προτεινόμενους τρόπους, είναι μέσω της διασφάλισης της προσβασιμότητας σε πράσινους χώρους, κάθε κλίμακας, από ένα μικρό πάρκο έως ένα δάσος, καθώς ακόμα και η θέα των δεντροστοιχιών του δρόμου από το παράθυρο, βοηθά το άτομο να αποστασιοποιηθεί από την πίεση της καθημερινής ζωής στην πόλη (Fleury-Bahi, et al., 2017) . Το πράσινο συμβάλει στην ευημερία και την υγεία, σύμφωνα με την γενική εικόνα που δίνουν οι υπάρχουσες μελέτες (Astell-Burt et al. 2014, Cerina & Fornara 2011, Pijanowski 2011). Η επαφή με το πράσινο, βελτιώνει την ποιότητα ζωής, ωφελεί την πνευματική αποκατάσταση και ευνοεί το συναίσθημα της χαράς (Burns 2005, Dasgupta 2001, Gatersleben 2008, Hartig et al. 1991, Kaplan and Kaplan 1989). Επιπλέον, έμμεσα, αλλά εξίσου σημαντικά για τον άνθρωπό, οφέλη που παρέχει το φυσικό περιβάλλον, είναι η ελάττωση του θορύβου, του CO₂, που δημιουργεί πονοκέφαλο, της σκόνης και άλλων ρύπων. Επίσης εξομαλύνει τις επιπτώσεις των ακραίων καιρικών φαινομένων (Bolund & Hunhammar, 1999).

Η επίδραση του πρασίνου είναι σημαντική και για την παιδική ψυχολογία. Σε έρευνα του Wells(2000) παρατηρήθηκε βελτίωση των γνωστικών ικανοτήτων των παιδιών, ηλικίας 7-12, από χαμηλόμισθες οικογένειες, όταν μετεγκαταστάθηκαν, η οποία αποδόθηκε στην περισσότερη επαφή με πράσινο, στην νέα περιοχή κατοικίας τους

(Wells, 2000). Επιπλέον, το πράσινο φαίνεται να βοηθά τα παιδιά να υιοθετήσουν υγιέστερα μοτίβα κατά το παιχνίδι, αλλά και τους γονείς να εφαρμόζουν με πιο υγιή τρόπο την επίβλεψη των παιδιών (Faber Taylor, et al., 2001). Τα συμπτώματα της ελλειμματικής προσοχής είναι ηπιότερα όταν υπάρχει επαφή με πράσινο (Faber Taylor & Kuo, 2009) και μειώνεται η ενδοοικογενειακή βία και επιθετικότητα. Το ίδιο συμβαίνει και με την εγκληματικότητα (Kuo & Sullivan, 2009), ενώ παράλληλα συμβάλει στην εφαρμογή πιο προορατικών και αποτελεσματικών τρόπων ζωής και υπάρχει ζωντάνια στους δημόσιους χώρους της γειτονιάς (Kuo, et al., 1998).

Χωρίς τον απαραίτητο έλεγχο, όμως, και την απαιτούμενη φροντίδα, κάποια είδη χώρων πρασίνου, όπως τα πάρκα και τα άλση, μπορούν να μετατραπούν σε χώρους αυξημένης εγκληματικότητας και καταφύγια χρηστών ουσιών και αστεγών.

4.7 ΘΟΡΥΒΟΣ

Ως θόρυβος ορίζεται ο ανεπιθύμητος ήχος. Ο διακοπτόμενος και απρόβλεπτος θόρυβος θεωρείται ο πιο ενοχλητικός και επιβλαβής. Ο διακοπτόμενος, απρόβλεπτος θόρυβος επηρεάζει τον άνθρωπο σε σημείο να επιδρά αρνητικά στην ικανότητα του να εκτελέσει ένα έργο, για κάποιο χρονικό διάστημα, ακόμη και αφού σταματήσει να τον ακούει (Glass, et al., 1969). Η εκτεταμένη έκθεση σε θόρυβο μπορεί να προκαλέσει προβλήματα υγείας όπως απώλεια ακοής, υψηλή αρτηριακή πίεση (Torgf, 1989) και διαταραχές ψυχικής υγείας (Napp, 1977). Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Λος Άντζελες για επιδόσεις μαθητών δημοτικού σε σχέση με τον θόρυβο, αυτά που κατοικούσαν κοντά στο αεροδρόμιο και ήταν εκτεθειμένα σε δυνατό θόρυβο, παρουσίασαν χαμηλότερες επιδόσεις στα μαθήματα, μικρότερη ικανότητα και επιμονή σε επίλυση προβλημάτων και είχαν υψηλότερη αρτηριακή πίεση σε σχέση με άλλα παιδιά ίδιου κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου τα οποία δεν κατοικούσαν κοντά στο αεροδρόμιο και συνεπώς δεν επηρεάζονταν από τον θόρυβο (Cohen, et al., 1980).

Ο θόρυβος επηρεάζει τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, σύμφωνα με τους Appleyard, D., & Lintell, M. (1972) οι αλληλεπιδράσεις των γειτόνων είναι λιγότερες σε θορυβώδεις γειτονιές. Επίσης η ύπαρξη θορύβου μπορεί να αυξήσει την απόσταση μεταξύ των ατόμων καθώς τους προκαλεί ανάγκη για μεγαλύτερο προσωπικό χώρο (Mathews, et al., 1974). Άλλη συνέπεια του θορύβου είναι η ενίσχυση της επιθετικής συμπεριφοράς (Cohen & Spacapan, 1984)

4.8 ΟΣΜΕΣ

Η αίσθηση της όσφρησης διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο και εξαρτάται από παράγοντες όπως φύλο, ηλικία κ.α.. Συνεπώς αλλάζουν και οι αντιδράσεις σε αυτές, καθώς κάποιος μπορεί να ενοχλείται από μια οσμή την οποία κάποιος άλλος θεωρεί ευχάριστη ή δεν την αντιλαμβάνεται καθόλου.

Η οσμές επηρεάζουν τον άνθρωπο σωματικά και έχουν επιρροή στη διάθεση και τη συμπεριφορά του. Οι σωματικές συνέπειες μιας δυσάρεστης οσμής μπορούν να είναι πονοκέφαλος, ζαλάδα, ναυτία, βήχας, δυσκολία στην αναπνοή, ερεθισμός στα μάτια ή και στη μύτη (Jonsson, 1974). Η έντονη ενόχληση μπορεί επίσης να προκαλέσει προβλήματα συγκέντρωσης, παραγωγικότητας, και γενικά, δυσαρέσκεια για ένα περιβάλλον. Επειδή η μνήμη της όσφρησης του ανθρώπου είναι εξαιρετικά καλή, μια οσμή μπορεί να επηρεάσει αρνητικά ή θετικά τη διάθεση μας ανάλογα με την προγενέστερη εμπειρία μας και να καθορίσει τη στάση μας απέναντι στην πηγή της οσμής ή του περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκεται (Engen, 1982).

4.9 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟ

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας εργασίας, τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου έχουν βασικό ρόλο στην αντίληψη του για το περιβάλλον και την περιβαλλοντική του εμπειρία. Η αντίδραση στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος εξαρτάται από πολλά στοιχεία πέραν των χαρακτηριστικών του, όπως οι προσωπικές εμπειρίες, οι προτιμήσεις, οι στόχοι, οι ανάγκες, ο χαρακτήρας και η προσωπικότητα του κάθε ατόμου. Οι R.Bechtel και A.Churchman επισημαίνουν ότι από την οπτική του αντικειμένου της περιβαλλοντικής ψυχολογίας, ο στόχος οποιουδήποτε πεδίου σχεδιασμού είναι να επιτρέψει στους ανθρώπους να επιτύχουν όσο το δυνατόν υψηλότερο επίπεδο ποιότητας ζωής. Για την επίτευξη του στόχου αυτού απαιτείται «η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται, σκέπτονται, αισθάνονται, αναπτύσσονται, της διαφορετικότητας μεταξύ των ατόμων και μεταξύ ομάδων ανθρώπων και την κατανόηση των τρόπων με τους οποίους το κοινωνικό- φυσικό περιβάλλον μπορεί να αποτελέσει πλεονέκτημα ή εμπόδιο γι' αυτά» (Bechtel & Churchman, 2002). Συνεπώς μέσω ομαδοποίησης ατόμων με κάποια κοινά χαρακτηριστικά και ανάγκες, μπορεί να μελετηθεί η σχέση

τους με στοιχεία του περιβάλλοντος, καθώς κάποια χαρακτηριστικά έχουν ισχυρή επιρροή στην αντίληψη και τις προτιμήσεις τους. Παρακάτω παρουσιάζονται κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά.

Ηλικία

Η ικανοποίηση ενός ανθρώπου από το περιβάλλον του σχετίζεται με την παρελθούσα εμπειρία αλλά και τις προσδοκίες του για το μέλλον (Zube, 1987). Συνεπώς έχει άμεση σχέση με την ηλικία ενός ανθρώπου από άποψη πλήθους προηγούμενων εμπειριών, αλλά και των επιθυμιών του για το μέλλον, οι οποίες καθορίζονται από το στάδιο της ζωής στο οποίο βρίσκεται.

Οι προτιμήσεις των παιδιών βασίζονται στις γνώσεις, τα συναισθήματα, τα σχέδια και τη δράση τους, ενώ οι ενήλικες δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στους στόχους και στα σχέδια τους (Zube, 1987). Σύμφωνα με σχετικές έρευνες τα νήπια προτιμούν στενούς, κλειστούς χώρους που θα τους προσφέρουν ιδιωτικότητα και οικειότητα ενώ σε λίγο μεγαλύτερη ηλικία, στην οποία παίζουν με συνομήλικους, προτιμούν τους ανοιχτούς χώρους καθώς εξυπηρετούν την δραστηριότητά τους αυτή (Axia, et al., 1991). Στην εφηβεία επανέρχεται η επιθυμία για κλειστούς χώρους (Lynch, 1977). Οι ενήλικες αντίστοιχα, εκδηλώνουν προτίμηση για περιβάλλοντα με προοπτική και περιβάλλοντα που προσφέρουν αίσθηση προστασίας όπως π.χ. ύπαρξη δέντρων περιμετρικά (Appleton, 1975).

Οι προτιμήσεις σε τρόπους/χώρους διασκέδασης και αναψυχής σχετίζονται επίσης με την ηλικία σε κάποιο βαθμό. Για παράδειγμα τα παιδιά διασκεδάζουν στις παιδικές χαρές, οι νέοι επιθυμούν χώρους αλληλεπίδρασης με συνομήλικους όπως π.χ. καφετέρια, οι ενήλικες με μικρά παιδιά επιλέγουν δραστηριότητες εντός γειτονιάς, στις οποίες μπορούν να έχουν και τα παιδιά τους μαζί ή αθλητικούς χώρους όπως π.χ. γήπεδο τέννις, ενώ οι ηλικιωμένοι προτιμούν χώρους ευχάριστης αλληλεπίδρασης με άλλους όπως π.χ. λέσχες (Bell, et al., 1990). Συνεπώς η ηλικία διαμορφώνει σε κάποιο βαθμό τον χαρακτήρα της περιοχής που θα προτιμήσει κάποιος με βάση τις ανάγκες του για διασκέδαση.

Συγκεκριμένα οι ηλικιωμένοι είναι πιο ευάλωτοι σε περιβαλλοντικές συνθήκες, συνεπώς και πιο εξαρτημένοι από αυτές (Lawton, 1982). Επίσης δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε συναισθηματικούς παράγοντες σε σχέση με νεότερους ενήλικες (Coleman, 1986).

Η ηλικία επηρεάζει την αντίληψη πτυχών του περιβάλλοντος όπως ήχους και οσμές, καθώς οι αισθήσεις αυτές συνήθως εξασθενούν στον άνθρωπο με την πάροδο του χρόνου.

Φύλο

Έχουν διαπιστωθεί, ανάλογα με το φύλο, διαφορετικές αντιδράσεις σε περιβαλλοντικά ερεθίσματα. Ένα από αυτά είναι η αντίδραση σε βλαβερά περιβαλλοντικά ερεθίσματα όπως π.χ. ο θόρυβος. Οι γυναίκες όταν εκτίθενται σε τέτοια ερεθίσματα τείνουν να μειώνουν τις αποστάσεις τους με άλλα άτομα και να επιδιώκουν πιο φιλικές αλληλεπιδράσεις με τους γύρω τους ενώ οι άνδρες το αντίθετο (Bell & Barnard, 1977).

Εισόδημα

Ο παράγοντας του εισοδήματος καθορίζει κυρίως τις μετακινήσεις. Τα άτομα με χαμηλό εισόδημα εμφανίζουν μικρότερη χωρική κινητικότητα με αποτέλεσμα να αναπτύσσουν σχέσεις κυρίως με ανθρώπους εντός της γειτονιάς τους, αλλά και να εμπλέκονται σε δραστηριότητες που βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας τους (Michelson, 1976). Επίσης, σύμφωνα με σχετικές έρευνες των Herbert Gans (1962), Willmott & Young (1960) και Willmott (1962), διαπιστώθηκε ότι τα άτομα χαμηλού εισοδήματος σε γειτονιές με κατοίκους, κυρίως, χαμηλού εισοδήματος ανέπτυσαν ισχυρότερους κοινωνικούς δεσμούς εντός της γειτονιάς σε σχέση με τους μεσοαστούς.

Γενικά, όταν η ικανότητες των ανθρώπων είναι περιορισμένες, είτε οι σωματικές π.χ. λόγω μεγάλης ηλικίας ή σε περίοδο εγκυμοσύνης, είτε άλλου είδους όπως π.χ. οικονομική στενότητα, οι άνθρωποι είναι πιο ευαίσθητοι και εξαρτημένοι από τις συνθήκες του περιβάλλοντος τους. Ο βαθμός ευαισθησίας και εξάρτησης επηρεάζει τον βαθμό ικανοποίησης καθώς έχουν περισσότερες ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν από το περιβάλλον τους. Για παράδειγμα κάποιος με δικό του όχημα μπορεί να είναι ευχαριστημένος σε μία περιοχή που δεν εξυπηρετείται από ΜΜΜ αλλά έχει χώρους πρασίνου, ενώ άλλο άτομο, στο οποίο επίσης αρέσουν οι χώροι πρασίνου της περιοχής δεν μπορεί να αγνοήσει το πρόβλημα της έλλειψης ΜΜΜ και θα είναι δυσαρεστημένο από την περιοχή.

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ

5 ΚΟΚΚΙΝΙΑ (ΜΑΡΟΥΣΙ)

5.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ

Η περιοχή του Αμαρουσίου βρίσκεται σε απόσταση 12km από το κέντρο της Αθήνας, κάτω από την Πεντέλη. Το υψόμετρό της κυμαίνεται από τα 155m (Μετόχι Καλογρέζας) έως τα 300m (ύψωμα Μελισσίων) και οι αυξομειώσεις είναι ομαλές. Διαπερνάται με βορειοανατολική προς νοτιοδυτική κατεύθυνση από ένα μεγάλο ρέμα που ξεκινά από την περιοχή της Νέας Λέσβου.

5.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η ιστορία του Αμαρουσίου εντοπίζεται από την αναγνώριση του νέου ελληνικού έθνους. Μετά την απελευθέρωση και τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα η Αττική χωρίστηκε σε επτά Δήμους. Ένας από αυτούς ήταν ο Δήμος Αμαρυσίων με 712 κατοίκους που περιλάμβανε τότε το παλιό Μαρούσι, το Χαλάνδρι, την Καλογρέζα, την Πεντέλη, τον Γέρακα, τον Καρυτό, το Μπραχάμι και την Κηφισιά. Έκτοτε παρατηρείται σταδιακά αύξηση του πληθυσμού. Αναγνωρίζεται ως κοινότητα στη σύγχρονη ελληνική ιστορία το 1925 και προάγεται σε δήμο το 1943 συγκεντρώνοντας 10.000 κατοίκους, ενώ σήμερα ξεπερνά τους 70.000 (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμαρουσίου, 2015)

Το 1896 το Μαρούσι θεωρούνταν χωριό, αλλά και σημαντικό εκπαιδευτικό κέντρο της βόρειας Αττικής, αφού διέθετε δημοτικό σχολείο και σχολαρχείο στο οποίο φοιτούσαν μαθητές από όλες τις γύρω περιοχές. Επίσης φημίζονταν για το κλίμα του, το οποίο βελτίωνε τις επιπτώσεις της φυματίωσης. Την ίδια περίοδο, ο Σπύρος Λούης αναδεικνύεται πρώτος ολυμπιονίκης του μαραθωνίου και αυτό γίνεται αφορμή για να αποκτήσει δημιουργηθεί στο Μαρούσι γυμναστικός σύλλογος και γυμναστήριο, με αποτέλεσμα αρκετές διακρίσεις σε Ελλάδα και Βαλκάνια.

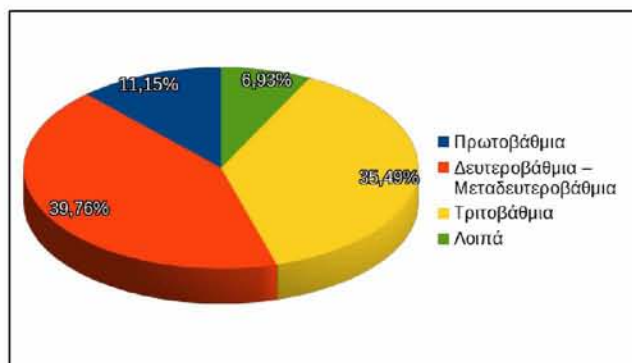
Από το 1980 το Μαρούσι αποκτά τον χαρακτήρα του προαστίου όπου εγκαθίστανται κάτοικοι που θέλουν ένα πιο ήρεμο περιβάλλον κατοικίας μακριά από την φασαρία του κέντρου και παράλληλα διαμορφώνεται σε σύμβολο κοινωνικής ανέλιξης όπως και οι υπόλοιπες περιοχές των βορείων προαστίων.

5.1.2 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Ο πληθυσμός του Αμαρουσίου ανέρχεται στους 72.333 κατοίκους, από τους οποίους 47% είναι άνδρες και 53% είναι γυναίκες. Το 4.86% του πληθυσμού, δεν έχει ελληνική υπηκοότητα. Το ποσοστό του πληθυσμού, με εκπαίδευση, έως αποφοίτηση Λυκείου είναι 50,91%. Ενώ το ποσοστό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι 35,49%.

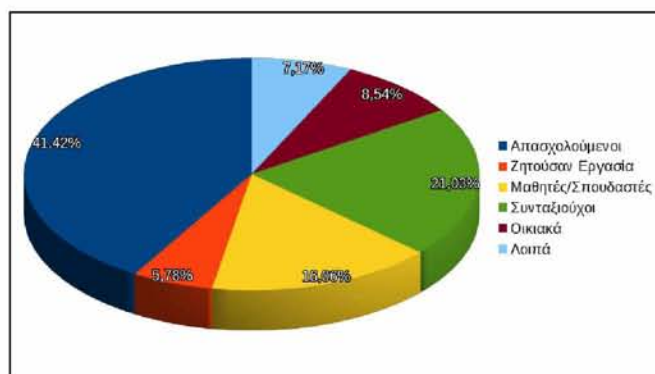
Γράφημα 5.1.2.1: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Αμαρουσίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Ιδία

Σε 41.42% ανέρχεται το ποσοστό των απασχολούμενων στο Μαρούσι, ενώ αυτό των ατόμων που αναζητούσαν εργασία είναι 5.78%

Γράφημα 5.1.2.2: Κατάσταση ασχολίας πληθυσμού Δήμου Αμαρουσίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Ιδία

5.1.3 ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ/ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Το Μαρούσι, από το 1950 ήταν μία ανεξάρτητη κοινωνία με κεντρικούς άξονες αυτούς των οδών Μητροπόλεως και Ερμού, καθώς και το διάστημα μεταξύ πλατείας Κασταλίας και πλατείας Σταθμού. Έως την επόμενη δεκαετία, είχε αναχθεί σε προάστιο, με οργανωμένο κέντρο, στο οποίο είχε αναπτυχθεί το λιανικό εμπόριο, υπήρχαν χώροι αναψυχής και διέθετε σημαντική βιοτεχνία πήλινων σκευών, η οποία

έφερνε σε επαφή το Μαρούσι με τις υπόλοιπες περιοχές της Αθήνας. Το 1962 πραγματοποιείται η «μελέτη Σμιθ», η οποία ενισχύει το οδικό δίκτυο «μειώνοντας» τις αποστάσεις της περιοχής από την υπόλοιπη Αθήνα, ενώ το 1968 αυξάνεται κατά 30% ο Σ.Δ. (Σαρηγιάννης, 2000, pp. 177-208). Οι δύο αυτοί παράγοντες σε συνδυασμό με την μετακίνηση και εγκατάσταση στο Μαρούσι, ομάδων από τη μικροαστική και εργατική τάξη με την επιθυμία κοινωνικής ανέλιξης, καθόρισε σημαντικά την εξέλιξη και την ανάπτυξη της περιοχής. Η είσοδος της χώρας στην ΕΟΚ και η αύξηση των εισοδημάτων, τόνωσε την επιθυμία κοινωνικής ανέλιξης και κατά κάποιο τρόπο την μετέτρεψε σε ιδεολογία. Προς το 1990, έχει διαμορφωθεί ήδη στα βόρεια προάστια το πρότυπο ζωής σε μια ήσυχη γειτονιά, με καλύτερη από το κέντρο ατμόσφαιρα, όπου ο καθένας διαθέτει το ΙΧ του και καταναλωτικές συνήθειες που κάνουν τη συνολική εικόνα να θυμίζει μια ελληνοποιημένη έκδοση αμερικάνικου ονείρου (Επιχειρησιακό Δήμου Αμαρουσίου, 2015). Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη αυτής της κατάστασης συντέλεσαν και οι Ολυμπιακοί Αγώνες, με τους οποίους η περιοχή θα έπρεπε να υποδεχθεί χιλιάδες επισκέπτες και θα αποκτούσε παγκόσμια προβολή. Έτσι, οικονομικές δραστηριότητες και πολεοδόμηση, έστρεψαν τις ενέργειές τους στην ικανοποίηση των αναγκών της περιόδου διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων.

5.2 ΦΥΣΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Το Μαρούσι ανήκει διοικητικά στον Ανατολικό Περιφερειακό Τομέα Περιφέρειας Αττικής. Βόρεια ορίζεται από τους πρόποδες της Πεντέλης, με τα υψώματα Μαγκουφάνας (Πεύκη), Κηφισιάς και Μελισσίων. Ανατολικά, νότια και νοτιοδυτικά, οριοθετείται από μεγάλα ρέματα, αυτά του Χαλανδρίου, το οποίο ενώνεται με του Μπραχαμίου και το ρέμα που υπήρχε στην Λεωφόρο Κύμης. Το ρέμα Χαλανδρίου αποτελεί το σημαντικότερο παραποτάμιο οικοσύστημα των δήμων από όπου διέρχεται και ένα από τα ελάχιστα εναπομείναντα της Αττικής. Έχει χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος με την ΥΑ 9173/1642/ 23-3- 1993. Επίσης τμήμα του ρέματος έχει χαρακτηριστεί προστατευόμενο τοπίο και έχουν οριοθετηθεί ζώνες προστασίας με το ΠΔ/9-8-95.

Οι μεγαλύτεροι σε έκταση πρασίνου χώροι εντός του Δήμου είναι:

- Το Άλσος Συγγρού με έκταση 950 στρέμματα, εκ των οποίων τα 700 είναι φυσικό δάσος και έχει χαρακτηριστεί ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Την διαχείρισή του είχε αναλάβει το Ινστιτούτο Γεωπονικών Επιστημών.
- Το Κτήμα Καρέλλα, το οποίο είναι ένας από τους σημαντικότερους χώρους πρασίνου της βόρειας Αττικής που ανήκει στο δήμο Αμαρουσίου με συνολική έκταση 120.000m² εκ των οποίων τα 27.500m² αποτελούν δάσος.
- Το Κτήμα Μιμικοπούλου με έκταση 35.000m², στην οποία τα 20.000m² είναι χώρος με κυπαρίσσια, πεύκα, ελαιόδεντρα και αποτελεί δασική έκταση.
- Το Κτήμα Ιππικού Ομίλου με 22.500m² κατάφυτης έκτασης που χρησιμοποιούνται για ιππασία.

5.2.1 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το ΓΠΣ του Δήμου Αμαρουσίου εγκρίθηκε το 1991 με την υπουργική απόφαση υπ' αριθ. 103571/7467 και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 968/Δ/31-121991. Έχουν γίνει αρκετές τροποποιήσεις έκτοτε. Το 2012 ο Δήμος Αμαρουσίου προχώρησε στην αναθεώρηση του Εγκεκριμένου Ρυμοτομικού Σχεδίου στους βασικούς οδικούς άξονες της πόλης (ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/3-5-2012). Ο Δήμος αποτελείται από τις 17 πολεοδομικές ενότητες: Άγιοι Ανάργυροι, Άγιος Νικόλαος, Άγιος Θωμάς, Ανάβρυτα, Εργατικές κατοικίες, Νέο Τέρμα, Κέντρο, Κοκκινιά, Αγία Φιλοθέη, Νέα Λέσβος, Νέο Μαρούσι, Παράδεισος, Πολύδροσο, Σωρός, Βορρέ, Ψαλίδι, ΑΣΠΑΙΤΕ (Χάρτης Π.Γ.5.2.1 στο Παράρτημα Β). Η περιοχή μελέτης της παρούσας εργασίας είναι η πολεοδομική ενότητα Κοκκινιάς.

Ο συντελεστής δόμησης των παλιών εντάξεων στο σχέδιο προ 1337/83, είναι Σ.Δ.:1 ενώ για τις περιοχές που εντάχθηκαν μετά την ισχύ του Ν.1337/83 στο Δήμο Αμαρουσίου είναι Σ.Δ.:0,65 – 0,80.

Οι χρήσεις γης που προβλέπονται από το ΓΠΣ είναι Αμιγής κατοικία, Γενική κατοικία και Πολεοδομικό κέντρο. Συγκεκριμένα για την περιοχή μελέτης, οι χρήσεις γης που προβλέπονται από το ΓΠΣ και την πολεοδομική μελέτη βρίσκονται στο Παράρτημα Β (Χάρτης Π.Γ.5.2.2, Χάρτης Π.Γ.5.2.3 στο Παράρτημα Γ).

Το Μαρούσι παρουσιάζει παράδοση περίπτωση καθώς η αμιγής κατοικία προστατεύει το εσωτερικό των πολεοδομικών ενότητων από την εξάπλωση κεντρικών χρήσεων στο εσωτερικό τους αλλά παράλληλα χωροθετούνται τεράστιοι όγκοι επιχειρήσεων υπερτοπικού χαρακτήρα, κυρίως επί της Κηφισίας κυρίως αλλά και σε άλλα σημεία

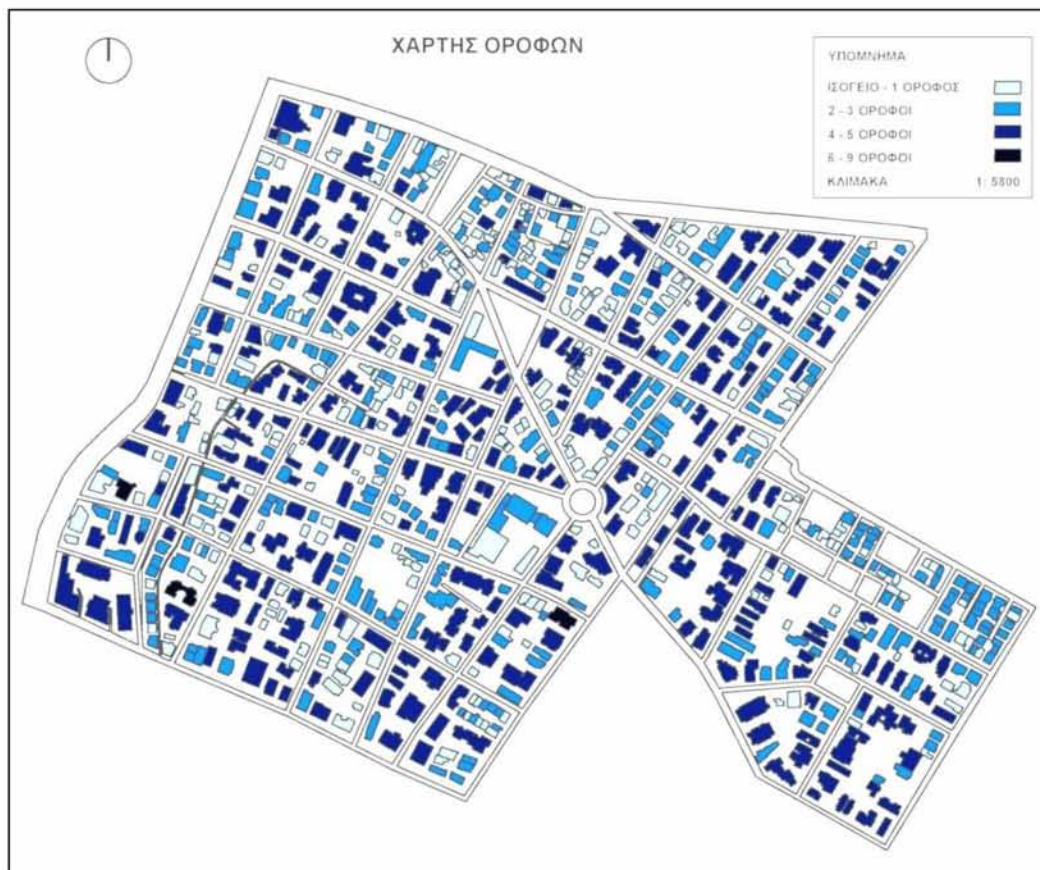
του Δήμου. Στο σύνολο δημιουργούνται διαχωρισμοί, χωρικοί αλλά και χαρακτήρα των περιοχών, με αποτέλεσμα αφενός, να υποβαθμίζεται η πολυλειτουργικότητα, η κοινωνική ζωή και ο χαρακτήρας γειτονιάς στις περιοχές και αφετέρου να συντίθεται ένας χώρος απρόσωπος, αφιλόξενος και άβατος για τον πεζό (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αμαρουσίου, 2015).

5.2.2 ΔΟΜΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ

Η Κοκκινιά έχει Σ.Δ.:1. Η περιοχή είναι σχετικά αραιοδομημένη, για δεδομένα Αθήνας. Η διάταξη των κτιρίων, εντός κάποιων οικοδομικών τετραγώνων, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη οργάνωση (Χάρτης Κτιρίων Π.Γ.5.4), με αποτέλεσμα κάποια κτίρια να «εγκλωβίζονται» και να μην είναι ορατά από καμία πλευρά του οικοδομικού τετραγώνου. Προκειμένου, κάποιος να έχει πρόσβαση ή επαρκή ορατότητα των κτιρίων αυτών, πρέπει να περπατήσει εντός των οικοδομικών τετραγώνων. Συνολικά η περιοχή παρουσιάζει αποσπασματικές εικόνες δομημένου χώρου χωρίς συνοχή λόγω της διάταξης των κτιρίων αλλά και του τεράστιου όγκου κάποιων κτιρίων που στεγάζουν επιχειρήσεις επί της Κηφισιάς.

Την πλειοψηφία αποτελούν τα κτίσματα έως τριών ορόφων (Χάρτης 5.2.1), εκ των οποίων τα περισσότερα είναι ισόγεια και μονώροφα. Με μικρή διαφορά ακολουθούν τα τετραώροφα και τα πενταώροφα. Ενώ υπάρχουν μόνο τρία κτίσματα εντός τις περιοχής τα οποία ξεπερνούν τους πέντε ορόφους.

Χάρτης 5.2.1: Όροφοι κτιρίων, Κοκκινιά

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα κτίρια της περιοχής χρονολογούνται από το 1970 και μετά, πολλά εκ των οποίων, νεόδμητα. Στην πλειοψηφία τους είναι επηρεασμένα από τη μοντέρνα και μεταμοντέρνα αρχιτεκτονική (Εικόνα 5.1, Εικόνα 5.2).

Εικόνα 5.1: Αρχιτεκτονική κτιρίων στην Κοκκινιά

Εικόνα 5.2: Αρχιτεκτονική κτιρίων στην Κοκκινιά

Πολλές πολυκατοικίες έχουν πυλωτή. Ορισμένα κτίρια παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον.

Παρά την αραιή δόμηση, τα καλοδιατηρημένα κτίρια και την έντονη παρουσία του αστικού πρασίνου, ο χαρακτηρισμός της πλειοψηφίας των ερωτηθέντων για την αρχιτεκτονική αλλά και την αισθητική της περιοχής ήταν «μονότονη» Συγκεκριμένα για την αρχιτεκτονική το 51,9% τη χαρακτήρισε μονότονη, το 30,8% ενδιαφέρουσα, το 11,5% άσχημη, το 7,7% όμορφη και το 3,8% απωθητική (Π.Β.1.32 στο Παράρτημα Β) . Τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων για την συνολική αισθητική της περιοχής, ήταν, κατά 50% μονότονη, 32,7% ενδιαφέρουσα, 3,8% άσχημη ενώ ίσα ήταν τα ποσοστά (11,5%) μεταξύ των χαρακτηρισμών όμορφη και απωθητική (Π.Β.1.33 στο Παράρτημα Β).

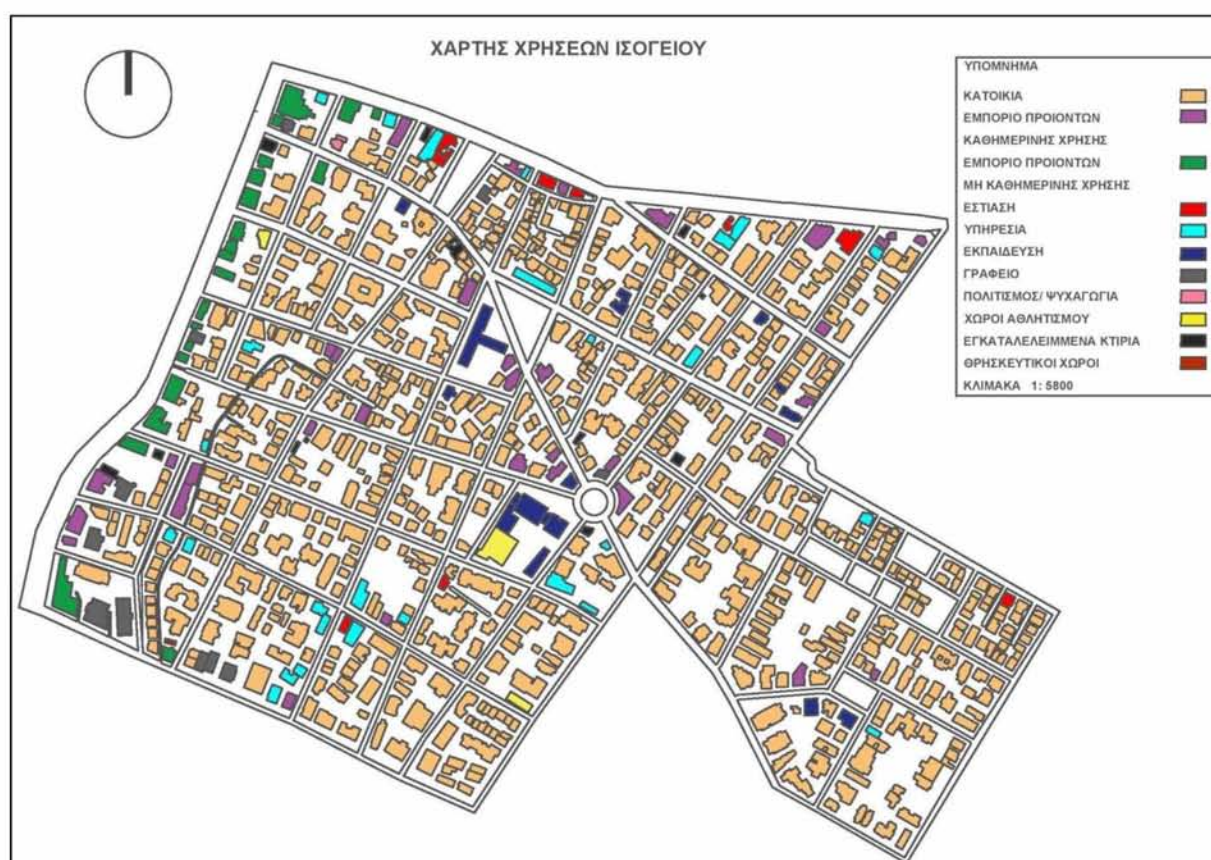
Με βάση την καταγραφή ο χαρακτηρισμός της περιοχής ως μονότονη, από άποψη αρχιτεκτονικής και συνολικής αισθητικής, που προέκυψε από τα ερωτηματολόγια, ήταν απρόβλεπτος. Η δόμηση της περιοχής δεν είναι πάρα πολύ οργανωμένη για να αποδοθεί στην ομοιομορφία ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός. Η αίσθηση μονοτονίας ίσως να προκύπτει από άλλους παράγοντες όπως μειωμένη πληροφορία δομημένου χώρου. Λόγω αραιής δόμησης και του γεγονός ότι η πλειοψηφία των ισογείων αποτελείται από πυλωτές είναι μειωμένη η πληροφορία του δομημένου περιβάλλοντος στο άμεσο οπτικό πεδίο του ανθρώπου, έναντι της οποίας βρίσκονται άδειοι, ή με σταθμευμένα ΙΧ, χώροι των πυλωτών.

5.3 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

5.3.1 ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

Όπως φαίνεται στον Χάρτη Χρήσεων Ισογείου η πλειοψηφία των χρήσεων ισογείου είναι η κατοικία. Η χρήση της αμιγούς κατοικίας που προβλέπεται από το ΓΠΣ για την περιοχή με εξαίρεση τα βόρεια και δυτικά της όρια και οι πυλωτές των κτιρίων ενισχύουν τη χρήση αυτή περιορίζοντας την επέκταση των κεντρικών χρήσεων στην περιοχή, αυτό έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση της πολυλειτουργικότητας και μίξης των χρήσεων.

Χάρτης 5.3.1: Χρήσεις Ισογείου, Κοκκινιά

Πηγή: Επεξεργασία Ιδία

Δεύτερη με μεγάλη διαφορά εμφανίζεται η χρήση εμπορίου καθημερινής και μη καθημερινής χρήσης και ακολουθούν οι χρήσεις της εκπαίδευσης, υπηρεσιών και γραφείων. Επίσης η περιοχή δεν είναι πολύ εξυπηρετική από άποψη προμήθειας ειδών πρώτης ανάγκης καθώς βρίσκονται μόνο 2 super market εντός της περιοχής.

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων, όσον αφορά τον τρόπο μετακίνησης για προμήθεια ειδών πρώτης ανάγκης, καθώς και η αξιολόγηση κάλυψης από την αγορά της

περιοχής συνάδουν με τα αποτελέσματα της καταγραφής. Σχεδόν οι μισοί (47,2%) μετακινούνται με δίκυκλο όχημα ή ΙΧ για προμήθεια προϊόντων όπως π.χ. ψωμί και γάλα (Π.Β.1.19 στο Παράρτημα Β). Το 43,1% δήλωσε ότι καλύπτεται σε μέτριο βαθμό από την αγορά της περιοχής, το 29,4% δήλωσε λίγο έως καθόλου, το 19,6% πολύ και μόλις το 7,8% εξυπηρετείται πλήρως (Π.Β.1.21 στο Παράρτημα Β).

Οι χώροι εστίασης και ψυχαγωγίας είναι ελάχιστοι εντός της περιοχής με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ιδιαίτερη κινητικότητα και δραστηριότητα των κατοίκων, στην περιοχή. Σύμφωνα με τις απαντήσεις για την κάλυψη αναγκών/ επιθυμιών ψυχαγωγίας, το 73,1% δήλωσε κάλυψη αναγκών/ επιθυμιών για ψυχαγωγία κάτω του μετρίου (19,2%) ενώ κάλυψη άνω του μετρίου δήλωσε μόλις το 7,6% (Π.Β.1.22 στο Παράρτημα Β).

Σύμφωνα με τον Χάρτη Χρήσεων Ορόφων, με εξαίρεση τα κτίρια επί της Κηφισίας, σχεδόν στο σύνολο της, με λίγες εξαιρέσεις, η περιοχή έχει χρήση ορόφων την κατοικία.

Χάρτης 5.3.2: Χρήσεις Ορόφων, Κοκκινιά

Πηγή: Επεξεργασία Ιδία

Συνεπώς η χρήση που κάνει αισθητή την παρουσία της λόγω όγκου και ύψους κτιρίων είναι τα γραφεία επί της Κηφισίας.

Με βάση τους παραπάνω χάρτες συμπεραίνουμε ότι η περιοχή παρουσιάζει μικρή μίξη χρήσεων και οι υπάρχουσες χρήσεις δεν ευνοούν την ζωντάνια και τον χαρακτήρα γειτονιάς στην περιοχή καθώς έχουν «ψυχρό» χαρακτήρα όπως τα πολυώροφα γραφεία και εμπόριο μη καθημερινής χρήσης (Εικόνα 5.4).

Εικόνα 5.4: Κτίριο γραφείων και εμπορίου μη καθημερινής χρήσης, Κοκκινιά

Οι δηλώσεις των ερωτώμενων για σχετικές αξιολογήσεις συμφωνούν με τα αποτελέσματα της καταγραφής. Το 71,1% των ερωτώμενων βαθμολόγησε από μέτριο (36,5%) έως ανύπαρκτο τον χαρακτήρα γειτονιάς της περιοχής (Π.Β.1.34 στο Παράρτημα Β). Ειδικά στην αξιολόγηση ζωντάνιας, μόλις το 11,% δήλωσε βαθμό άνω του μετρίου (41,2%) ενώ το 47,1% δήλωσε κάτω του μετρίου (Π.Β.1.35 στο Παράρτημα Β).

5.3.2 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ/ ΔΙΕΛΕΥΣΗ ΠΕΖΩΝ

Όπως διαπιστώθηκε και από το χάρτη χρήσεων κτιρίων, η μικρή μίξη χρήσεων σε συνδυασμό με το είδος αυτών, δεν ενθαρρύνει ιδιαίτερα την συγκέντρωση των πεζών εντός της περιοχής. Τα μόνα σημεία που παρουσιάζουν συχνή συγκέντρωση ή διέλευση πεζών, είναι οι δύο πλατείες - παιδικές χαρές της περιοχής, ένα τμήμα της λεωφόρου Πεντέλης (βόρειο όριο της περιοχής) (Χάρτης 5.3.3), στο οποίο βρίσκονται κάποιοι χώροι εστίασης και εμπορίου, και ένα μικρό τμήμα της λεωφόρου Κηφισίας (δυτικό όριο της περιοχής), στην διασταύρωση με την λεωφόρο Πεντέλης.

Χάρτης 5.3.3: Συγκέντρωση/ διέλευση πεζών, Κοκκινιά

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Μέτρια διέλευση παρουσιάζουν τα υπόλοιπα τμήματα των λεωφόρων Κηφισίας και Πεντέλης, καθώς και κάποια τμήματα οδών στο κέντρο της περιοχής, στα οποία η συγκέντρωση και η διέλευση πεζών, οφείλονται στην ύπαρξη σχολείων.

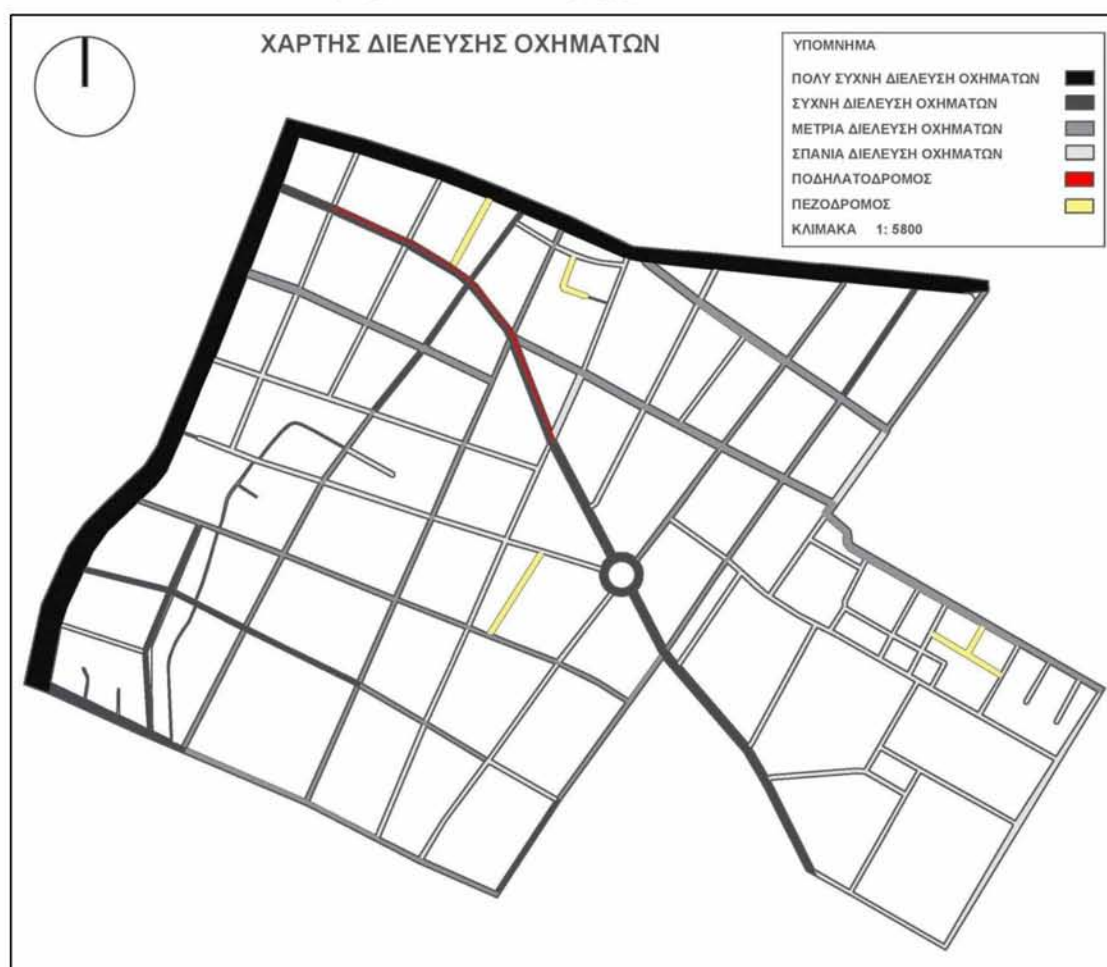
Η υπόλοιπη περιοχή παρουσιάζει σπάνια διέλευση ή συγκέντρωση πεζών. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης καταγραφής αιτιολογούνται εν μέρει από τα συμπεράσματα που προέκυψαν για την περιοχή λόγω χρήσεων που εντοπίζονται

εντός της περιοχής. Οι ερωτώμενοι δήλωσαν κατά 40,4% μέτρια εξυπηρέτηση στο περπάτημα ενώ το 36,6% εξυπηρετούνται άνω του μετρίου στο περπάτημα (Π.Β.1.23 στο Παράρτημα Β). Τα περισσότερα πεζοδρόμια είναι στενά με τις δεντροστοιχίες να δυσκολεύουν στο περπάτημα αλλά λόγω σπάνιας διέλευσης οχημάτων, είναι σχετικά ασφαλές το περπάτημα εντός του οδικού δικτύου, με εξαίρεση κάποιους δρόμους (Χάρτης 5.3.4). Οπότε η μειωμένη κινητικότητα ή συγκέντρωση πεζών οφείλεται κυρίως στην μειωμένη μίξη χρήσεων όπως προέκυψε και στην καταγραφή καθώς το 80,4% δήλωσε ότι τα χωρικά χαρακτηριστικά της περιοχής συμβάλλουν από μέτριο (51%) έως κανέναν βαθμό στην γνωριμία με άλλους ανθρώπους (Π.Β.1.29 στο Παράρτημα Β).

5.3.3 ΔΙΕΛΕΥΣΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

Τα βόρεια και δυτικά όρια της Κοκκινιάς, παρουσιάζουν πολύ συχνή διέλευση οχημάτων καθώς οριοθετείται από τις λεωφόρους Πεντέλης και Κηφισίας αντίστοιχα (Χάρτης 5.3.4). Μέτρια διέλευση εντοπίζεται στην οδό που Μεσογειών, η οποία διαπερνά διαγώνια την περιοχή μελέτης, και τμήματα κάποιων ακόμη οδών. Στο σύνολο της όμως η περιοχή, με εξαίρεση της δύο λεωφόρους, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα συμφόρησης. Όσον αφορά την ευρύτερη περιοχή, το 53,8% των ερωτώμενων δήλωσε δυσκολία στις μετακινήσεις εντός ευρύτερης περιοχής λόγω συμφόρησης και το 50% δυσκολία στην εξεύρεση χώρου στάθμευσης (Π.Β.1.28 στο Παράρτημα Β).

Χάρτης 5.3.4: Διέλευση οχημάτων, Κοκκινιά

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

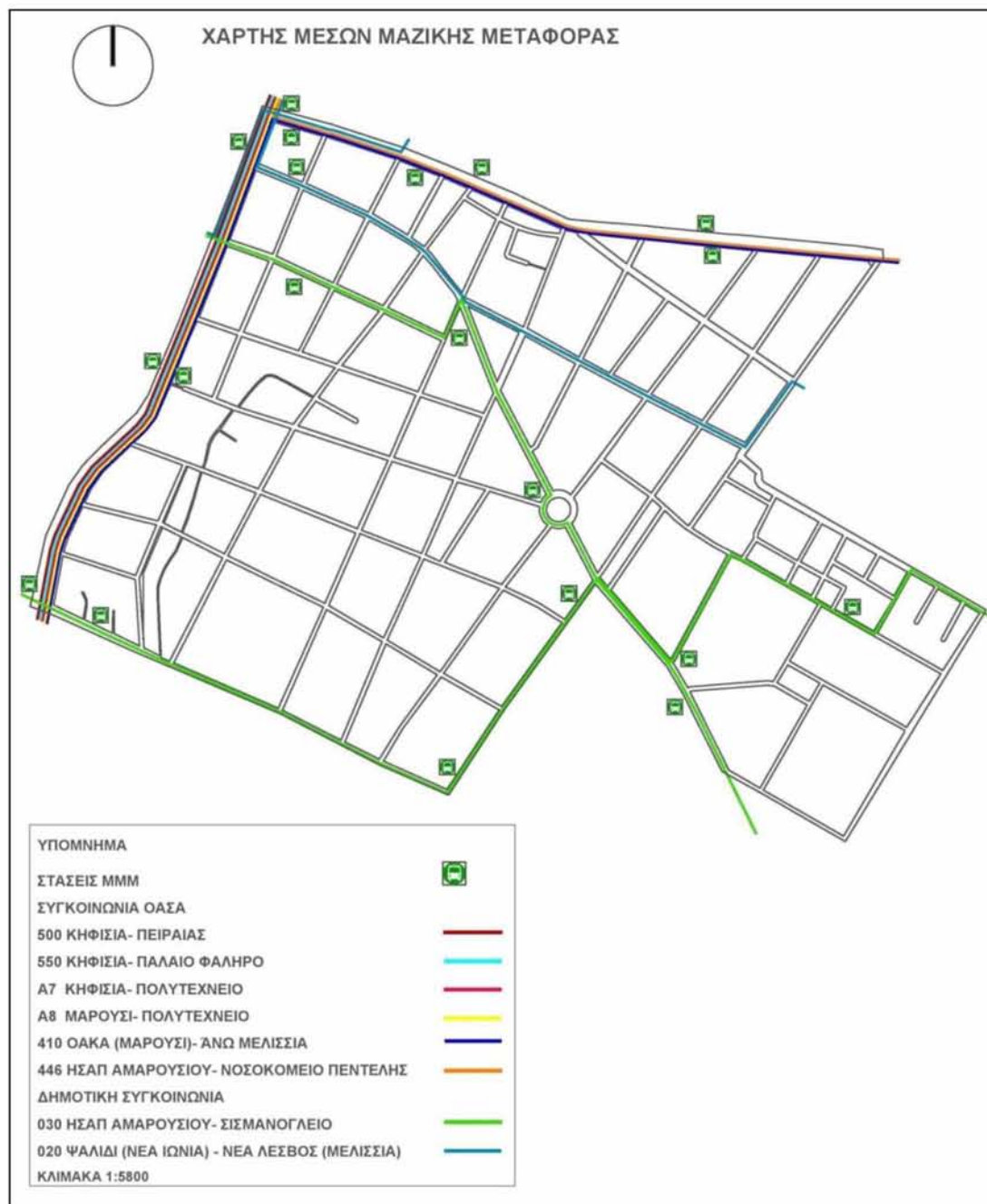
Η έντονη κινητικότητα στις λεωφόρους δυσκολεύει πολύ την διάβαση των πεζών, καθώς μπορεί να χρειαστούν έως και πέντε λεπτά αναμονής για την διάβαση της Κηφισίας. Στην δυσκολία μετακίνησης εντός ευρύτερης περιοχής το 44,2% δήλωσε δυσκολία κυκλοφορίας πεζού (π.χ. στενά πεζοδρόμια, δυσκολία διάβασης δρόμων) (Π.Β.1.28 στο Παράρτημα Β).

Επίσης πέρα από ηχορύπανση, που οφείλεται στα οχήματα που διέρχονται επί των λεωφόρων, προκαλείται και ατμοσφαιρική ρύπανση της περιοχής. Ιδιαίτερα, κάποια συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, η διέλευση των οχημάτων είναι πολύ αυξημένη, με αποτέλεσμα να σημειώνεται υπέρβαση στον αριθμό ημερών με αυξημένα αιωρούμενα σωματίδια (Επιχειρησιακό Δήμου Αμαρουσίου, 2015).

5.3.4 ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΜ

Στον Χάρτη Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (Χάρτης 5.3.5) παρουσιάζονται οι σταθμοί διέλευσης των ΜΜΜ, τα δρομολόγια τους εντός της περιοχής και στο υπόμνημα αναγράφονται οι αφετηρίες και τα τέρματα τους.

Χάρτης 5.3.5: Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, Κοκκινιά

Πηγή: Επεξεργασία Ιδία

Ο Δήμος Αμαρουσίου έχει δημοτική συγκοινωνία. Δύο, από τα πέντε, λεωφορεία της δημοτικής συγκοινωνίας διέρχονται από την Κοκκινιά. Ενώ εξυπηρετούν, χωρικά,

επαρκώς την περιοχή είναι λίγα τα δρομολόγια, δεν εκτελούνται πάντα στην ώρα τους, τα Σάββατα υπάρχουν δρομολόγια μέχρι το μεσημέρι και την Κυριακή δεν υπάρχουν καθόλου. Τα δύο λεωφορεία που διέρχονται από το βόρειο όριο της περιοχής (Πεντέλης) έχουν επίσης πολύ λίγα δρομολόγια. Επί της Κηφισίας διέρχονται 5 γραμμές λεωφορείων, οι οποίες είναι στην ουσία οι βασικές, για σύνδεση της Κοκκινιάς με άλλες περιοχές της Αθήνας.

Σε απόσταση 1,4 χιλιομέτρων από τον κυκλικό κόμβο, που απεικονίζεται προσεγγιστικά στο κέντρο του χάρτη, βρίσκεται ο σταθμός ΗΣΑΠ Μαρούσι και σε απόσταση 2,1 χιλιομέτρων από το ίδιο σημείο βρίσκεται ο σταθμός του Προαστιακού Πεντέλη.

Συμπερασματικά η εξυπηρέτηση από τα ΜΜΜ της ευρύτερης περιοχής είναι σημαντική, αλλά συγκεκριμένα της Κοκκινιάς είναι ελλιπής.

Όσον αφορά την εξυπηρέτηση από τα ΜΜΜ, το 57,7% την χαρακτήρισε ανεπαρκή (Π.Β.1.28 στο Παράρτημα Β). ενώ το ποσοστό που δήλωσε ότι δεν διαθέτει μεταφορικό όχημα, άρα και είναι εξαρτώμενο από τα ΜΜΜ, αποτελεί το 29,4% (Π.Β.1.11 στο Παράρτημα Β) του συνολικού δείγματος. Γενικά, η ευκολία μετακίνησης από την Κοκκινιά σε άλλες περιοχές χαρακτηρίστηκε από το 73,1% των ερωτηθέντων, μέτρια (40,4%) έως καθόλου εύκολη (Π.Β.1.27 στο Παράρτημα Β).

5.4 ΕΝΟΧΛΗΣΕΙΣ

Σε σχέση με απορρίμματα και οσμές η Κοκκινιά δεν παρουσίασε κάποια ενόχληση πέραν των οσμών κάπνας, λόγω, έντονης χρήσης τζακιού τον χειμώνα. Από άποψη θορύβου, η περιοχή είναι ήσυχη με εξαίρεση τα βόρεια και δυτικά σύνορά της καθώς είναι οι λεωφόροι Πεντέλης και Κηφισίας αντίστοιχα. Οπότε προκαλείται θόρυβος από τα οχήματα που διέρχονται επί αυτών.

Από τα ερωτηματολόγια, σε εντονότερο πρόβλημα αναδείχθηκαν, παραδόξως, τα σκουπίδια, καθώς το 44,2% τα ανέφερε ως παράγοντα ενόχλησης όταν βρίσκεται εντός περιοχής. Ακολουθεί ο θόρυβος με ποσοστό 32,7% ενώ ενόχληση από οσμές προκαλείται μόνο στο 19,2% των ερωτηθέντων. Το 34,6% δεν ενοχλείται από κανένα από τα παραπάνω (Π.Β.1.31 στο Παράρτημα Β).

6 ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΠΟΛΥΓΩΝΟ (ΚΥΨΕΛΗ)

6.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

6.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

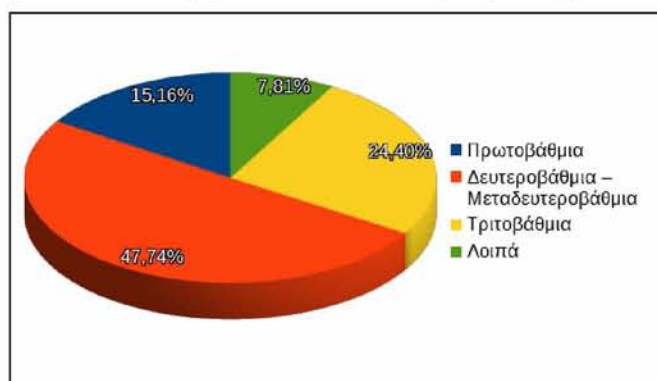
Η Κυψέλη άρχισε να αναπτύσσεται το 1910. Το πηλώδες έδαφος διευκόλυνε την δημιουργία πέτρινων κτιρίων, οπότε κυριάρχησαν και είχαν συνήθως μεγαλοαστικό χαρακτήρα και 2 ή 3 ορόφους. Στην ανάπτυξή της συνέβαλε και το μικροκλίμα της περιοχής. Η οικονομική και κοινωνική συσχέτιση των προσφύγων που κατέφθασαν στην Κυψέλη, από τους οποίους πολλοί εργάστηκαν ως υπηρέτες, με τους μεγαλοαστούς κατοίκους, επέτρεψε στους δεύτερους να συνεχίσουν με σταθερότητα να βρίσκονται σε αυτή την κοινωνική θέση. Αργότερα, ο πόλεμος και τα Δεκεμβριανά, είχαν ως αποτέλεσμα οι αστοί να εγκαταλείψουν την περιοχή, μετακινούμενοι προς το Κολωνάκι και το ιστορικό κέντρο και η περιοχή να υποστεί μεγάλες φθορές. Η ανοικοδόμησή της λαμβάνει χώρα στα τέλη του 1950 με αρχές του 1960 και η πολυκατοικία έχει κυρίαρχη θέση, ενώ η περιοχή δέχεται πολλούς εσωτερικούς μετανάστες και μικροαστούς. Η οικοδομική δραστηριότητα συνεχίζεται έως το '60 με έντονους ρυθμούς και έως το '70 με ηπιότερους, ενώ κτίρια από το '30 διασώζονται έως και σήμερα (Δέση-Λουκά & Χαραλαμπίδη , 2015).

6.1.2 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Ο πληθυσμός του Δήμου Αθηναίων ανέρχεται στους 664.046 κατοίκους, εκ των οποίων 47% είναι άνδρες και 53% είναι γυναίκες. Ο πληθυσμός της 6^{ης} δημοτικής κοινότητας στην οποία ανήκει η περιοχή μελέτης έχει πληθυσμό 130.582. Ελληνική υπηκοότητα έχει το 77.17% του πληθυσμού του Δήμου, ενώ υπήκοοι άλλων χωρών φτάνουν το 22,84%. Το μέρος του πληθυσμού που η εκπαίδευσή τους είναι από μηδενική έως αποφοίτηση Λυκείου είναι 62,9%.

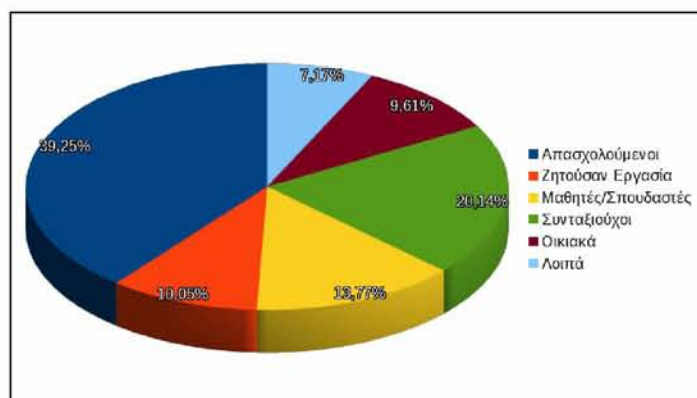
Γράφημα 6.1.2.1: Μορφωτικό επίπεδο πληθυσμού Δήμου Αθηναίων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Ιδία

Σε 39,25% ανέρχεται το ποσοστό των απασχολούμενων στο Μαρούσι, ενώ το ποσοστό των ατόμων που αναζητούσαν εργασία είναι 10,05%

Γράφημα 6.1.2.2: Κατάσταση ασχολίας πληθυσμού Δήμου Αθηναίων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία Ιδία

6.1.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Σε αντίθεση με το παρελθόν, σήμερα η Κυψέλη είναι μια περιοχή που κατοικείται κυρίως από μικροαστικά στρώματα και ελάχιστους εναπομείναντες ηλικιωμένους αστούς, καθώς και πολλούς μετανάστες, διαφόρων κοινωνικών τάξεων.

Ο μεγάλος αριθμός κινηματογράφων και θεάτρων της περιοχής και το γεγονός ότι καλλιτέχνες ενίοτε διέμεναν ή επισκέπτονταν την Κυψέλη, προσδίδουν στην περιοχή πολιτιστικό ενδιαφέρον. Το γεγονός ότι οι μετανάστες αποτελούν το 25% του πληθυσμού της, την καθιστά την πολυεθνικότερη αθηναϊκή γειτονιά. Αρκετοί πρωταθλητές, ακόμη και ολυμπιονίκες, έχουν προπονηθεί στον Πανελλήνιο Γυμναστικό Σύλλογο, δίνοντάς του έτσι ευρεία φήμη.

6.2 ΦΥΣΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Η Κυψέλη βρίσκεται βόρεια του κέντρου της Αθήνας, ανατολικά της οδού Πατησίων και βόρεια του Πεδίου του Άρεως. Όρια της αποτελούν, δυτικά, η Πατησίων, νότια η Ευελπίδων, ανατολικά το Αττικό Άλσος, και βόρεια ο λόφος Ελικώνος.

Το Αττικό Άλσος, με το οποίο συνορεύει, έχει έκταση 550 στρέμματα, εκ των οποίων τα 230 είναι φυτεμένα και το υψόμετρο κυμαίνεται μεταξύ 200 και 337 μέτρων. Το Πεδίο του Άρεως με το λόφο Φινόπουλου καταλαμβάνει 227 στρέμματα. Ο Λόφος Ελικώνος έχει μέγιστο υψόμετρο 184 μέτρα και έκταση 140 στρέμματα. Το 1934, η έκταση χαρακτηρίστηκε αναδασωτέα, όμως στα τέλη του '90, χτίστηκαν στο λόφο αθλητικές εγκαταστάσεις. (Ελευθεροτυπία, 2008).

6.2.1 *ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ*

Η περιοχή μελέτης ανήκει στον Δήμο Αθηναίων, ο οποίος αποτελείται από 7 δημοτικές κοινότητες. Η Κυψέλη εντάσσεται στην 6^η δημοτική κοινότητα, στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι συνοικίες Πλατεία Αμερικής, Πλατεία Αττικής, Κυψέλη, Νέα Κυψέλη και Άνω Κυψέλη (Χάρτης Π.Γ.6.1.1 στο Παράρτημα Γ)

Ο Δήμος Αθηναίων εντάσσεται στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (ΡΣΑ) του 1983 (ν.1515/1985, ΦΕΚ 18Α/1985). Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ) του Δήμου Αθηναίων του 1988 (ΥΑ 255/45/1988, ΦΕΚ 80Δ/1988, με τροποποιήσεις) εξειδικεύει σε κανονιστικό επίπεδο τις κατευθύνσεις του ΡΣΑ. Οι θεσμοθετημένες χρήσεις του ΓΠΣ προβλέπουν κυρίως τις ζώνες πολεοδομικού κέντρου, κέντρου γειτονιάς και γενικής κατοικίας. Στην περιοχή μελέτης προβλέπονται οι τρεις αυτές χρήσεις. Στους χάρτες του Παραρτήματος (Χάρτης Π.Γ.6.1.3, Χάρτης Π.Γ.6.1.4 στο Παράρτημα Γ) εμφανίζονται οι χρήσεις του ΓΠΣ και χώροι κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Εντός της περιοχής δεν εντοπίζονται χώροι πρασίνου.

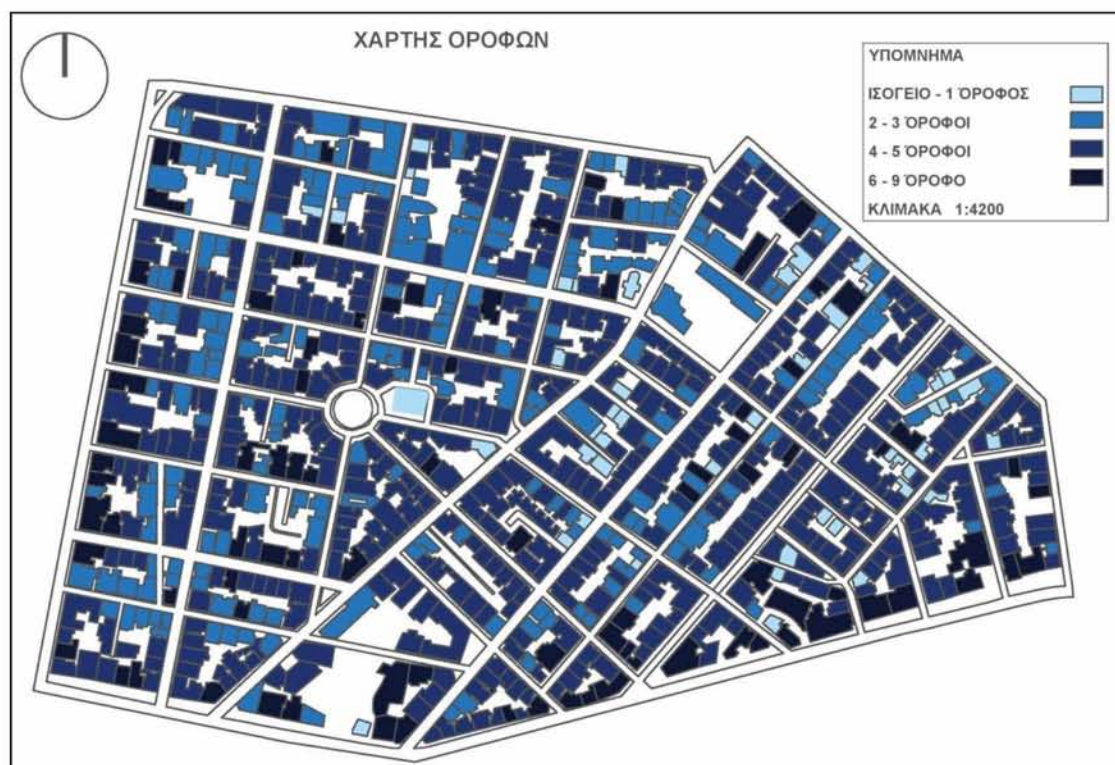
6.2.2 *ΔΟΜΗΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ*

Με συντελεστή δόμησης 3,6 η περιοχή είναι από τις πιο πυκνοδομημένες περιοχές της Αθήνας, αλλά και της χώρας (Χάρτης Π.Γ.6.1.2 στο Παράρτημα Γ). Η αρχιτεκτονική των κτιρίων της περιοχής μελέτης είναι, κυρίως, οι μοντέρνες πολυκατοικίες των δεκαετιών του 1950 και 1960. Έχουν διασωθεί αρκετά νεοκλασικά κτίρια του 1910- 1930, συγκεκριμένα 53, εκ των οποίων πολλά είναι

εγκαταλελειμμένα. Οι χρονολογία ανοικοδόμησης των κτιρίων είναι κυρίως έως το 1970. Τα κτίρια στην Κυψέλη όπως και γενικότερα στο κέντρο της Αθήνας παρουσιάζουν ομοιομορφία και συνοχή στα χαρακτηριστικά των πολυκατοικιών (απλοποιημένες και λιτές όψεις) αλλά και στην συνολική οργάνωσή τους καθώς χωροθετούνται περιμετρικά του οικοδομικού τετραγώνου, το ένα δίπλα στο άλλο με σχεδόν ισοϋψή μέτωπα. Η ομοιομορφία αυτή έχει ως αποτέλεσμα την ανάδειξη των νεοκλασικών κτιρίων που βρίσκονται στην περιοχή. Ο συνδυασμός της αρχιτεκτονικής των κτιρίων και της οργάνωσης τους προσδίδει έναν αισθητικό χαρακτήρα στον δομημένο χώρο της περιοχής ενώ παράλληλα τον καθιστά σαφή αλλά όχι μονότονο λόγω της πλούσιας οπτικής πληροφορίας, η οποία οφείλεται στην παρουσία των νεοκλασικών αλλά και στις χρήσεις των ισόγειων.

Όπως φαίνεται και στον Χάρτη Ορόφων, τα περισσότερα κτίρια της περιοχής, με διαφορά, είναι τεσσάρων και πέντε ορόφων. Ακολουθούν τα κτίρια δύο έως τριών ορόφων ενώ είναι αρκετά και αυτά που ξεπερνάνε τους έξι ορόφους.

Χάρτης 6.2.1: Όροφοι κτιρίων, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα ισόγεια και μονώροφα κτίρια αποτελούν μειοψηφία, κάποια εκ των οποίων είναι εγκαταλελειμμένα κτίσματα του 1930.

Ο χαρακτηρισμοί από τις καταγραφές, όσον αφορά την αρχιτεκτονική της περιοχής ήταν κατά 44% ενδιαφέρουσα, 38% μονότονη, 10% άσχημη. Ενώ με ίσα ποσοστά (10%) δόθηκαν οι χαρακτηρισμοί όμορφη και άσχημη (Π.Β.2.32 στο Παράρτημα Β). Αναμενόμενα τα αποτελέσματα καθώς τα εναπομείναντα νεοκλασικά κτίρια σε συνδυασμό με τις μοντέρνες πολυκατοικίες της περιοχής, δημιουργούν ενδιαφέρουσα εικόνα με πολλή πληροφορία. Αναμενόμενοι ήταν και οι αρνητικοί χαρακτηρισμοί καθώς τα κτίρια είναι παλιά και υπάρχουν αρκετά κακοδιατηρημένα και εγκαταλελειμμένα κτίρια εντός της περιοχής.

Στα αποτελέσματα της συνολικής αξιολόγησης της περιοχής από άποψη αισθητικής ισομοιράζονται οι θετικοί και οι αρνητικοί χαρακτηρισμοί με τον χαρακτηρισμό «ενδιαφέρουσα» να επικρατεί με ποσοστό 40%. Αναλυτικότερα το 16%, αξιολόγησε αισθητικά την περιοχή μελέτης, όμορφη. Το 28% την χαρακτήρισε μονότονη, το 24% άσχημη και το 6% απωθητική (Π.Β.1.33 στο Παράρτημα Β).

Όπως και με την αρχιτεκτονική, η ποικιλία απόψεων ήταν αναμενόμενη. Η δόμηση και το κτιριακό απόθεμα της περιοχής της προσδίδει έντονο χαρακτήρα ο οποίος παρουσιάζει μία γοητεία και ενδιαφέρον. Αντίστοιχα η έλλειψη πρασίνου και το αίσθημα συνωστισμού προκαλούν δυσaréσκεια.

6.3 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

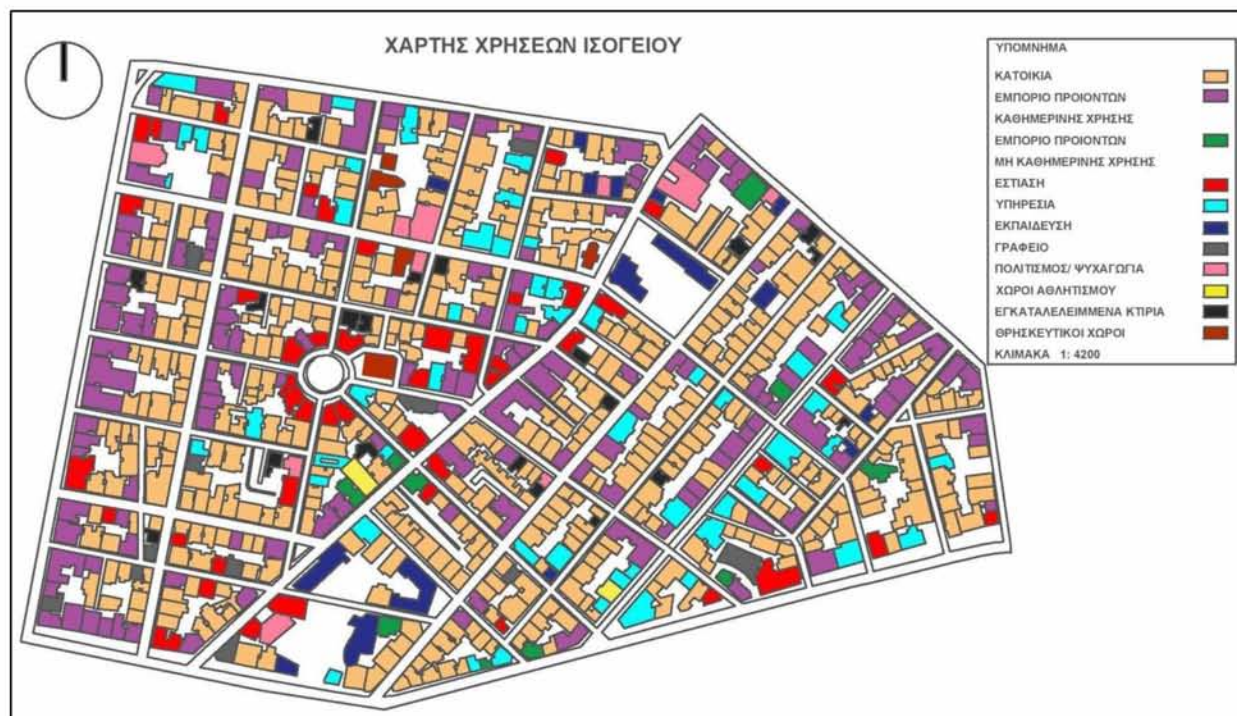
Η περιοχή έχει πολυλειτουργικό χαρακτήρα, ο οποίος σε συνδυασμό με την υψηλή δόμηση και τον μεγάλο πληθυσμό της ευνοεί την έντονη δραστηριότητα. Παρά το κεντρικό της σημείο όμως διατηρεί χαρακτήρα γειτονιάς με ζωντάνια, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις χρήσεις των κτιρίων της.

6.3.1 ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

Το τμήμα της Κυψέλης που μελετάται, παρουσιάζει ποικιλία και αυξημένη μίξη χρήσεων. Όπως εμφανίζεται στον χάρτη Χρήσεων Ισογείου, πέρα από την κατοικία, παρατηρείται σε μεγάλο ποσοστό, το εμπόριο καθημερινής χρήσης, όπως και οι υπηρεσίες.

Χάρτης 6.3.1: Χρήσεις Ισογείου, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Υπάρχουν πολλοί χώροι εστίασης ενώ εντοπίζονται και αρκετοί χώροι αναψυχής/ πολιτισμού. Οι χρήσεις αυτές συντελούν στην ζωντάνια και τον χαρακτήρα γειτονιάς της περιοχής. Γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις αξιολογήσεις ζωντάνιας και χαρακτήρα γειτονιάς τα οποία προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια. Το 60% κατέταξε την περιοχή στην κατηγορία άνω του μετρίου (24%) στη ζωντάνια (Π.Β.2.35 στο Παράρτημα Β), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τον χαρακτήρα γειτονιάς είναι 44,9% (Π.Β.2.34 στο Παράρτημα Β). Τα αντίστοιχα ποσοστά στην Κοκκινιά Αμαρουσίου ήταν 11,8% και 28,8%.

Τα καταστήματα εμπορίου καθημερινής χρήσης όπως π.χ. μίνι μάρκετ, μανάβικο και φούρνος δεν έχουν τόσο απρόσωπο χαρακτήρα όπως π.χ. ένα κατάστημα επίπλων ή μία αντιπροσωπεία αυτοκινήτων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πιο φιλικές και οικείες σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Τα καταστήματα ρούχων επί της Πατησίων

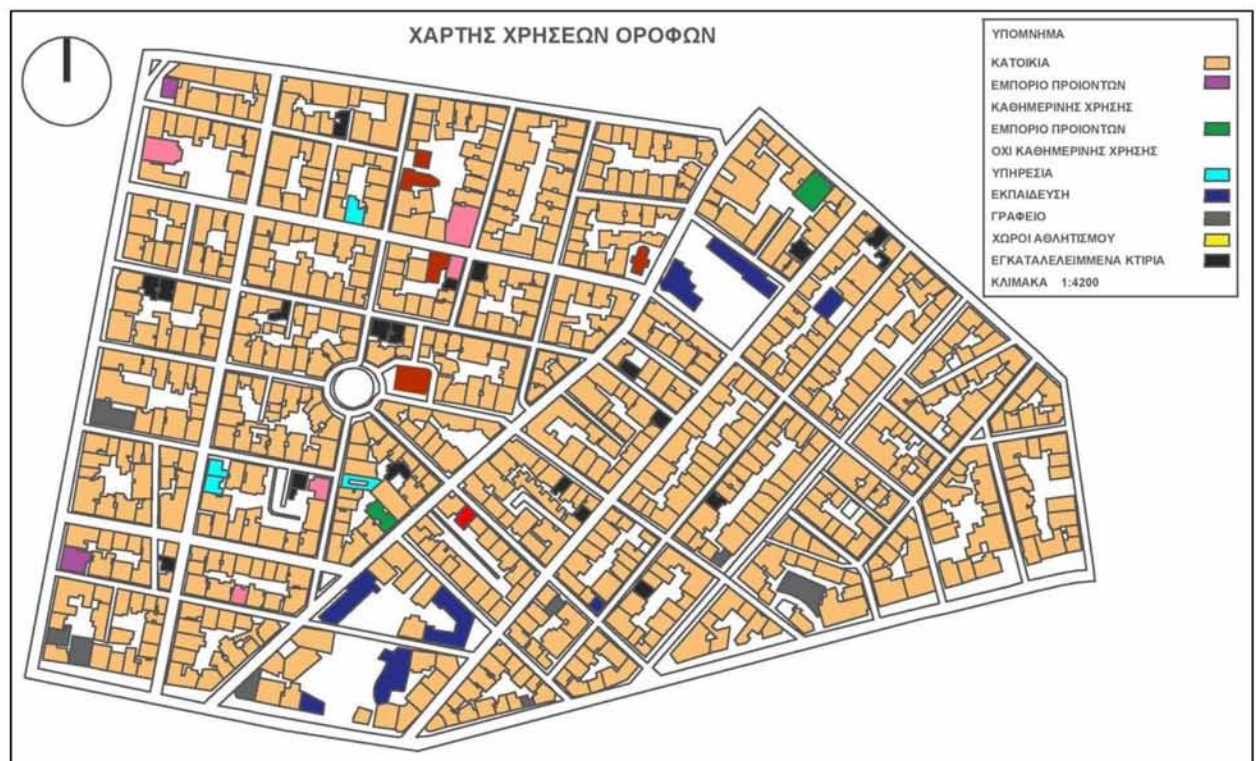
από την άλλη μπορεί να μη συμβάλλουν στην οικειότητα αλλά ενισχύουν την ζωντάνια της περιοχής καθώς προσελκύουν πολύ κόσμο σε καθημερινή βάση. Επίσης τα θέατρα και ο κινηματογράφος της περιοχής, τα οποία ευθύνονται για τον πολιτιστικό της χαρακτήρα, αποτελούν πόλους έλξης και συντελούν στην ζωντάνια της Κυψέλης. Η αγορά της περιοχής είναι αρκετά εξυπηρετική και λόγω πληθώρας του εμπορίου καθημερινής χρήσης αλλά και λόγω κατανομής του σε όλη την περιοχή.

Οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων ταυτίζονται με τα αποτελέσματα της καταγραφής όσο αφορά την εξυπηρέτηση από την αγορά της περιοχής. Η περιοχή αξιολογήθηκε από ποσοστό 69,4% πάνω του μετρίου (16,3%) σε βαθμό κάλυψης από την αγορά της (Π.Β.2.21 στο Παράρτημα Β), το αντίστοιχο ποσοστό της Κοκκινιάς ήταν 27,4%. Ενώ κάτω του μετρίου αξιολογήθηκε από το 14,2%. Επίσης το 65,5% των ερωτηθέντων δήλωσε πως μετακινείται χωρίς όχημα για προμήθεια ειδών πρώτης ανάγκης (Π.Β.2.19 στο Παράρτημα Β).

Σχετικά με την ψυχαγωγία, οι περισσότερες απαντήσεις, με ποσοστό 40% ήταν κάλυψη σε μέτριο βαθμό. Το 34% ικανοποιείται πάνω του μετρίου, το αντίστοιχο ποσοστό της Κοκκινιάς ήταν 7,2%, ενώ το 26% κάτω του μετρίου (Π.Β.2.22 στο Παράρτημα Β). Τα γραφεία και το εμπόριο μη καθημερινής χρήσης εντοπίζονται σε μικρό ποσοστό σε σχέση με τις υπόλοιπες χρήσεις.

Χάρτης 6.3.2: Χρήσεις Ορόφων, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Κι ενώ το ισόγειο παρουσιάζει τόση ένταση σε μίξη, οι χρήσεις ορόφων διαφορετικής της κατοικίας, τουλάχιστον αυτά που είναι οπτικά ξεκάθαρο ότι δεν είναι κατοικίες, αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό του συνόλου, εκ των οποίων τα περισσότερα ταιριάζουν σε χαρακτήρα γειτονιάς όπως οι εκκλησίες, τα σχολεία και τα θέατρα ενώ τα γραφεία είναι λίγα και τα καταστήματα μη καθημερινής χρήσης, μόλις δύο.

6.3.2 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΠΕΖΩΝ

Οι χρήσεις που εντοπίζονται στην περιοχή, παρακινούν σε συγκέντρωση και διέλευση πεζών. Οι οποίες εντοπίζονται συχνά επί της Πατησίω (δυστική όριο), εν μέρει λόγω καταστημάτων που διαθέτει, της Κυψέλης (οδός που διαπερνά την περιοχή μελέτης διαγώνια), της Ευελπίδω (νότιο όριο) για τους ίδιους λόγους και στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου. Η πλατεία του Αγίου Γεωργίου περιβάλλεται από χώρους εστίασης, οπότε αποτελεί πόλο έλξης.

Χάρτης 6.3.3: Συγκέντρωση/ διέλευση πεζών, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

Πηγή: Επεξεργασία Ιδία

Μέτρια συγκέντρωση/ διέλευση πεζών παρατηρείται σε κάποιες μικρότερες οδούς, οι οποίες επίσης παρουσιάζουν έντονη εμπορική χρήση και χώρους εστίασης.

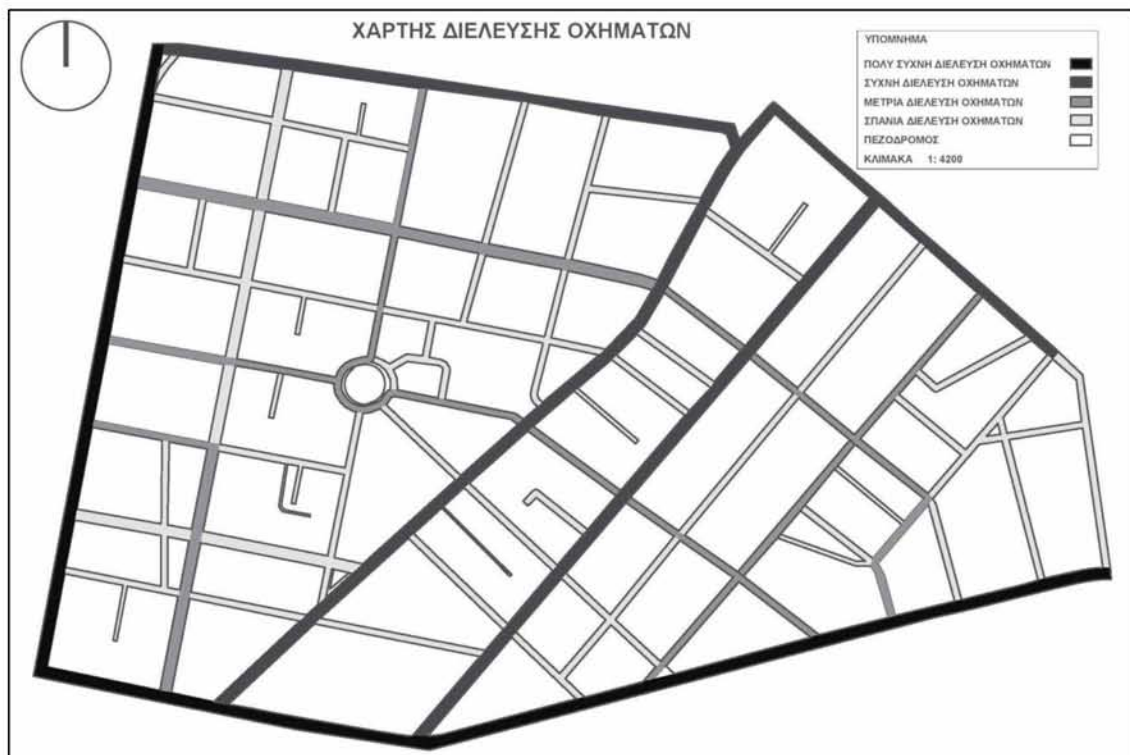
Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (52%) εξυπηρετείται σε καλό βαθμό όσον αφορά το περπάτημα στη περιοχή, το 24% εξυπηρετείται μέτρια και το υπόλοιπο 24% κάτω του μετρίου (Π.Β.2.23 στο Παράρτημα Β). Ενώ το 37,5% δήλωσε δυσκολία κυκλοφορίας πεζού στην ευρύτερη περιοχή της Κυψέλης (Π.Β.2.28 στο Παράρτημα Β).

6.3.3 ΔΙΕΛΕΥΣΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ

Η συχνότερη διέλευση οχημάτων στην περιοχή, παρατηρείται επί των λεωφόρων Πατησίων και Ευελπίδων (Χάρτης 6.4.3). Συχνή, είναι, και η διέλευση επί των διαγώνιων οδών εντός της περιοχής, Κυψέλη, Σπετσών και του βόρειο-ανατολικού ορίου Αγ. Μελετίου και Ζακύνθου αντίστοιχα.

Χάρτης 6.3.4: Διέλευση οχημάτων, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

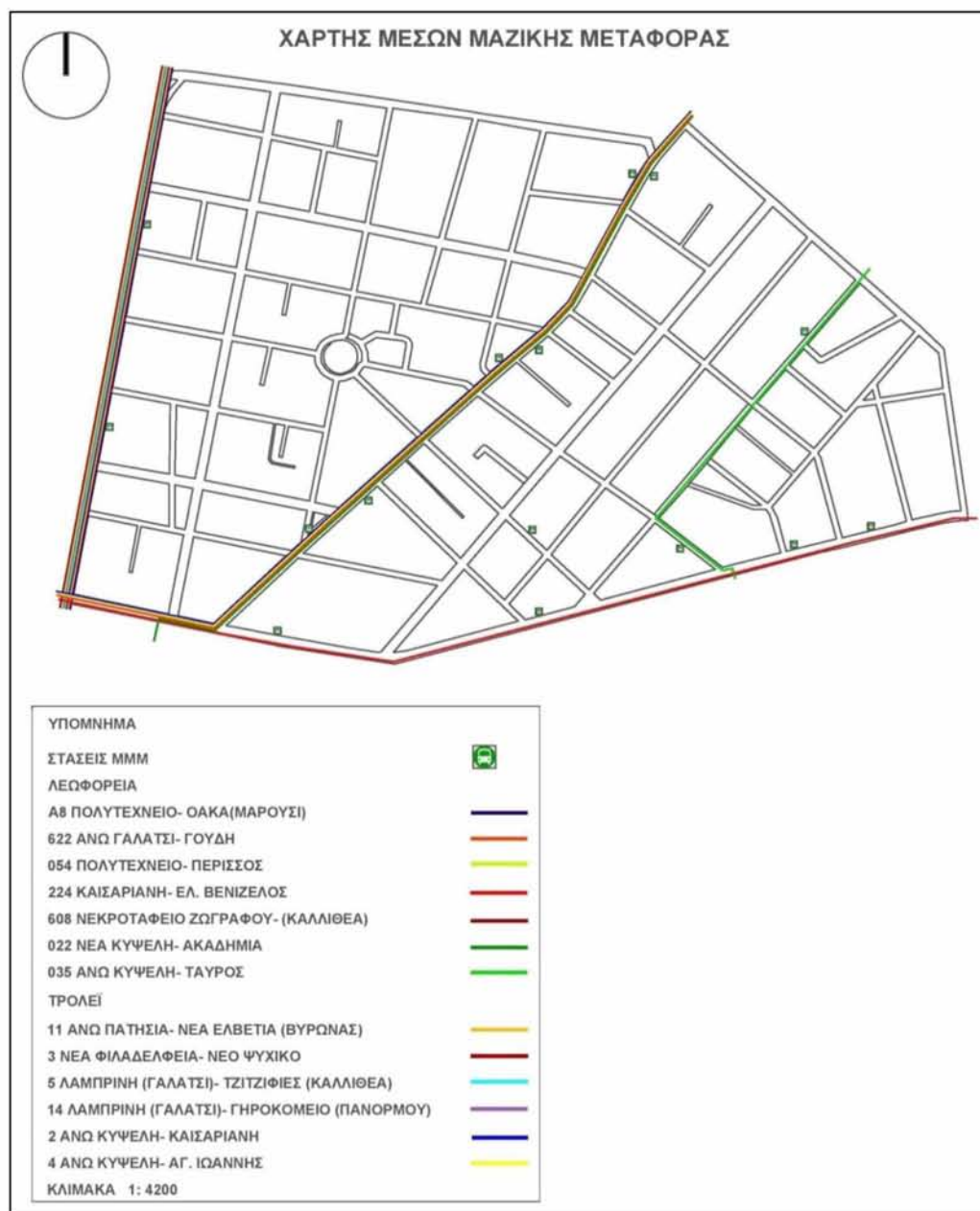
Πηγή: Επεξεργασία Ιδία

Μέτρια διέλευση εντοπίζεται και σε αρκετές οδούς που διαπερνάνε την περιοχή μελέτης. Γενικά η περιοχή εμφανίζει κάποια προβλήματα σχετικά με την κυκλοφορία όπως συμφόρηση, ηχορύπανση και έντονο πρόβλημα στάθμευσης. Παρ' όλο που στην περιοχή εντοπίζονται προβλήματα που σχετίζονται με τις μετακινήσεις όπως η συμφόρηση του οδικού δικτύου, ο βαθμός ευκολίας μετακίνησης σε άλλες περιοχές της Αθήνας χαρακτηρίστηκε άνω του μετρίου από το 68,7% των απαντήσεων (Π.Β.2.27 στο Παράρτημα Β). Ως παράγοντες που δυσκολεύουν στην μετακίνηση, οι ερωτηθέντες δήλωσαν με ποσοστό 50% την συμφόρηση του οδικού δικτύου και με 58,3% την δυσκολία εξεύρεσης χώρου στάθμευσης (Π.Β.2.28 στο Παράρτημα Β).

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΜ

Το τμήμα της Κυψέλης που μελετάται, εξυπηρετείται από επτά γραμμές λεωφορείων και έξι τρόλεϊ. Οι επτά την εξυπηρετούν στο δυτικό όριο (Πατησίων), οι μία στο νότιο όριο, τέσσερις στη διαγώνιο που διαπερνά την περιοχή (Κυψέλης) και μία στην δυτική πλευρά της.

Χάρτης 6.3.5: Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

Πηγή: Επεξεργασία Ιδία

Τα δρομολόγια συνδέουν την περιοχή με πολλές διαφορετικές περιοχές της Αθήνας, έχουν μεγάλη συχνότητα και οι στάσεις είναι σε μικρές αποστάσεις. Βέβαια λόγω του υψηλού πληθυσμού του κέντρου, οι συνθήκες μεταφοράς είναι συχνά δυσάρεστες καθώς συχνά επικρατεί συνωστισμός εντός των οχημάτων. Επίσης στα 900 μέτρα από την πλατεία Αγ. Γεωργίου βρίσκεται ο σταθμός ΗΣΑΠ Βικτώρια.

Αν και το 68,7% δήλωσε ευκολία πάνω του μετρίου όσον αφορά στις μετακινήσεις σε άλλες περιοχές (Π.Β.2.27 στο Παράρτημα Β), το 39,6% των ερωτηθέντων

χαρακτήρισε ανεπαρκή την εξυπηρέτηση από τα ΜΜΜ (Π.Β.2.28 στο Παράρτημα Β).

6.4 ΕΝΟΧΛΗΣΕΙΣ

Κατά τη διάρκεια της καταγραφής εντοπίστηκαν ορισμένες ενοχλήσεις στην περιοχή. Βασική ενόχληση αποτελούσαν τα απορρίμματα, καθώς σε πολλά σημεία της περιοχής εντοπίζονταν συγκεντρώσεις απορριμμάτων στα πεζοδρόμια τα οποία δημιουργούσαν και δυσάρεστες οσμές. Άλλη ενόχληση, αποτελούσε, ο θόρυβος που προερχόταν από την διέλευση οχημάτων στις αρτηρίες με «Πολύ Συχνή» και «Συχνή» διέλευση οχημάτων Χάρτης (6.3.4).

Όπως διαπιστώνεται και από τα ερωτηματολόγια το πρόβλημα των απορριμμάτων αποτελεί την κυριότερη ενόχληση, καθώς το 70% των ερωτώμενων την ανέφερε ως ενόχληση. Το 48% των ερωτηθέντων ενοχλείται από τον θόρυβο, το 44% από οσμές. Το 10% δήλωσε να μην ενοχλείται από κανένα από τα παραπάνω (Π.Β.2.31 στο Παράρτημα Β).

7 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Με βάση τα κεφάλαια 5 και 6 της παρούσας εργασίας διαπιστώθηκε ικανοποιητικό επίπεδο ταύτισης των καταγραφών και των περισσότερων απαντήσεων που δόθηκαν στα ερωτηματολόγια. Σαφώς υπήρχαν κάποιες διαφοροποιήσεις αλλά συνολικά η αντικειμενική και υποκειμενική διάσταση ταυτίστηκαν αρκετά. Βέβαια, εξαίρεση αποτέλεσε η αξιολόγηση που αφορούσε την αρχιτεκτονική και την αισθητική της Κοκκινιάς, τα οποία χαρακτηρίστηκαν ως μονότονα. Ήταν η μόνη περίπτωση της διαφοροποίησης του «αντικειμενικού» χαρακτηριστικού με την αντίληψη καθώς και επιρροής της αντίληψης από άλλους παράγοντες.

Μεγαλύτερη διασπορά απαντήσεων διαπιστώθηκε σε ερωτήσεις που σχετίζονταν περισσότερο με τα χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων, όπως για παράδειγμα ο βαθμός συμβολής των κοινωνικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων στην ευκολία γνωριμίας μαζί τους. Η ευκολία γνωριμίας αφορά και τα χαρακτηριστικά των κατοίκων της περιοχής αλλά αφορά εξίσου τις δεξιότητες και επιθυμία κοινωνικής αλληλεπίδρασης του ερωτώμενου. Συνεπώς η αντίληψη/αξιολόγηση διαμορφώθηκε και από τα προσωπικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων.

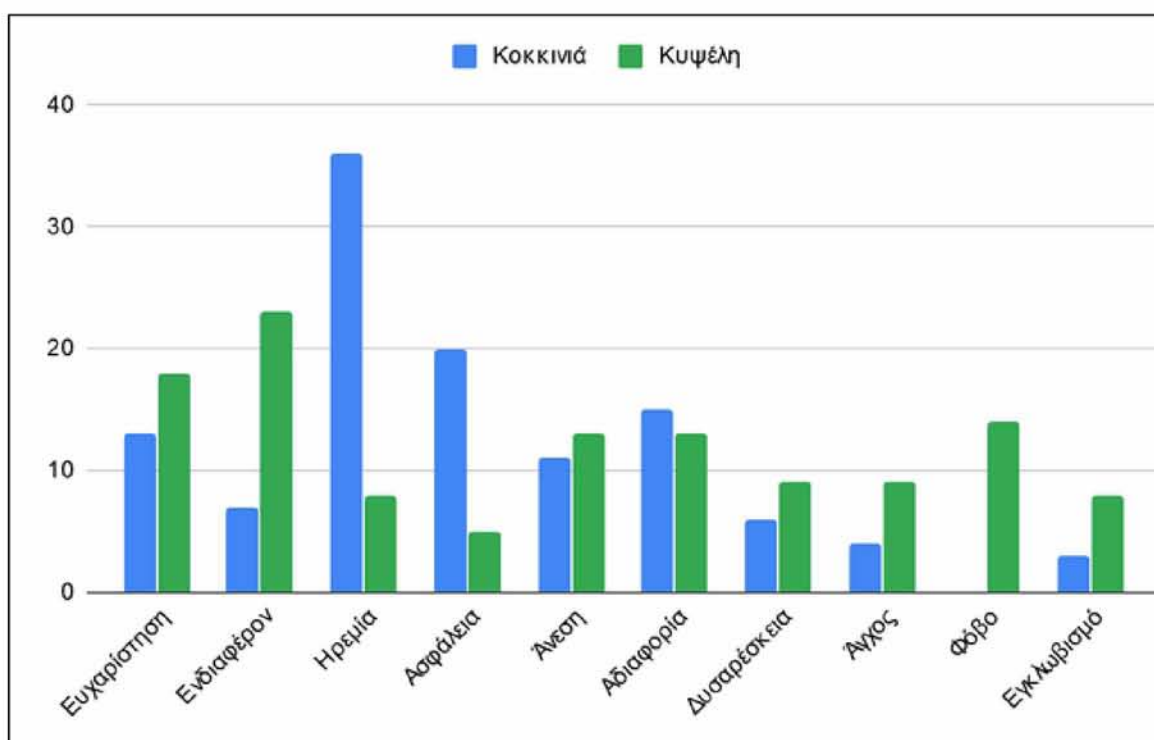
Η αξιολόγηση και σύγκριση των περιοχών έχει ως βάση τις ευκαιρίες που προσφέρει η περιοχή για κάλυψη αναγκών, επιθυμιών και προσωπικών στόχων των ανθρώπων. Σύμφωνα με την καταγραφή αλλά και τα ερωτηματολόγια, το τμήμα της Κυψέλης καλύπτει περισσότερες ανάγκες και επιθυμίες των ερωτώμενων σε σχέση με την Κοκκινιά Αμαρουσίου. Αυτό οφείλεται κυρίως στην μίξη χρήσεων και στις ευκολότερες μετακινήσεις που παρουσιάζει η περιοχή. Οι δύο αυτοί παράγοντες αποτελούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για εξυπηρέτηση, ψυχαγωγία και ζωντάνια εντός της περιοχής. Η Κοκκινιά υστερεί στις προϋποθέσεις αυτές σε σύγκριση με τις γειτονίες της Κυψέλης με συνέπεια να υστερεί και στα παράγωγά τους.

Κατά την έρευνα κάποια ερωτηματολόγια και των δύο περιοχών μοιράστηκαν αυτοπροσώπως στους ερωτηθέντες, κατά τις συναντήσεις αυτές κάποιοι εξέφραζαν ανοιχτά την άποψή τους για τις περιοχές. Υπήρξε αισθητή διαφορά αντιμετώπισης των περιοχών κατοικίας τους από τους κατοίκους της Κοκκινιάς και της Κυψέλης. Οι πρώτοι παρέμεναν ουδέτεροι ή εξέφραζαν δυσανεκσία για διάφορα θέματα όπως η δυσκολία μετακίνησης ενώ οι κάτοικοι της Κυψέλης εκδήλωναν παράπονα ή ενθουσιασμό, εκφράζοντας όμως, και στις δύο περιπτώσεις, δέσιμο με τον τόπο κατοικίας τους. Η ύπαρξη των συνθηκών που προαναφέρθηκαν ενισχύουν την αλληλεπίδραση με την περιοχή οπότε εν μέρει το δέσιμο των κατοίκων της Κυψέλης με τον τόπο κατοικίας τους οφείλεται σε μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με την περιοχή τους σε σχέση με τους κατοίκους της Κοκκινιάς. Για τους κατοίκους της Κοκκινιάς η περιοχή τους είναι, κυρίως, απλά ο χώρος στον οποίο βρίσκεται η κατοικία τους. Άλλος ένας παράγοντας που συμβάλλει στο δέσιμο και στο αίσθημα του «ανήκειν» είναι η κοινωνική ποικιλομορφία της Κυψέλης, το εύρος της κοινωνικής ποικιλομορφίας καθορίζει και το φάσμα των «αποδεκτών» ανθρώπων. Ένας άνθρωπος νιώθει πιο άνετα να βρίσκεται στην Κυψέλη καθώς μπορεί πολύ ευκολότερα να ενταχθεί στον ντόπιο πληθυσμό αλλά και στις δραστηριότητες της περιοχής απ' ό,τι στην Κοκκινιά. Παρακάτω παρουσιάζονται και τα αποτελέσματα από τις απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με την ευχαρίστηση και τα συναισθήματα που προκαλούν η κάθε μία από τις περιοχές (Γράφημα 7.3.1). Οι απαντήσεις που αφορούν στην ευχαρίστηση έχουν απαντηθεί μόνο από τους κατοίκους των περιοχών ενώ για τα συναισθήματα έχουν απαντήσει και οι 52 ερωτηθέντες του κάθε ερωτηματολογίου.

Πάνω από τους μισούς κατοίκους (53,5%) του τμήματος της Κυψέλης δήλωσαν ευχαρίστηση με τη περιοχή κατοικίας τους ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για κατοίκους της Κοκκινιάς είναι 47,3%. Γενικά στην αξιολόγηση της ευχαρίστησης, των κατοίκων του Αγίου Γεωργίου και Πολυγώνου, τα ποσοστά των ακραίων αξιολογήσεων είναι υψηλότερα συγκριτικά με αυτά του Αμαρουσίου. Η ευχαρίστηση κάτω του μετρίου εμφανίζεται σε ποσοστό 19,5% στην Κοκκινιά ενώ στο τμήμα της Κυψέλης είναι 21,4%. Η πλειοψηφία των κατοίκων της Κοκκινιάς (33,3%) δήλωσε μέτρια ευχαρίστηση ενώ η πλειοψηφία των κατοίκων Αγίου Γεωργίου και Πολυγώνου (32,1%) δήλωσε πολύ ευχαριστημένη (Π.Γ.2.20, Π.Γ.1.20 στο Παράρτημα Β). Οι μέσοι όροι ευχαρίστησης είναι, 3,42 στην Κοκκινιά και 3,46 στο τμήμα της Κυψέλης. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται τα συναισθήματα που προκαλούνται στα δύο σύνολα, όπου διακρίνεται έντονη διαφοροποίηση όσων αφορά τις απαντήσεις των δύο δειγμάτων.

Γράφημα 7.1.1: Τα συναισθήματα που προκαλούν οι περιοχές

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 7.1, τα συναισθήματα που προκαλούνται στην πλειοψηφία των ερωτηθέντων στην Κοκκινιά είναι η ηρεμία και η ασφάλεια, τα αντίστοιχα στις γειτονιές της Κυψέλης είναι το ενδιαφέρον και η ευχαρίστηση.

Πίνακας 7.1: Ιεράρχηση συναισθημάτων που προκαλούνται στις δύο περιοχές

Απαντήσεις σε ποσοστά (%)	Κοκκινιά	Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο
[70-50)	Ηρεμία	—
[50-40)	—	Ενδιαφέρον
[40-30)	Ασφάλεια	Ευχαρίστηση
[30-20)	Ευχαρίστηση, Άνεση	Αδιαφορία, Άνεση, Φόβο
[20-25)	Αδιαφορία	Ηρεμία, Δυσaréσκεια, Άγχος, Εγκλωβισμό
[15-0]	Ενδιαφέρον, Εγκλωβισμός, Δυσaréσκεια, Άγχος, Φόβος	Ασφάλεια

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Ενώ κανένα αρνητικό συναίσθημα στην Κοκκινιά δεν ξεπερνάει το 15% των ερωτηθέντων, στις γειτονιές της Κυψέλης το αντίστοιχο όριο είναι 30%. Η εντονότερη διαφορά αφορά στο συναίσθημα του φόβου. Στην Κοκκινιά κανείς δεν δήλωσε φόβο (0%) ενώ στις γειτονιές της Κυψέλης αποτελεί συναίσθημα το οποίο βιώνει το 28% του δείγματος.

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι ο Άγιος Γεώργιος και το Πολύγωνο καλύπτουν όντως περισσότερες ανάγκες και επιθυμίες στους κατοίκους αλλά παράλληλα παρουσιάζουν περισσότερα αρνητικά χαρακτηριστικά από την Κοκκινιά. Εν τέλει, όμως, από άποψη συνολικής ευχαρίστησης των κατοίκων παρουσιάζουν παρόμοιες αξιολογήσεις καθώς οι μισοί, κατά προσέγγιση, δηλώνουν ευχαριστημένοι άνω του μετρίου.

Τα δυσάρεστα συναισθήματα στην Κυψέλη σχετίζονται κατά κύριο λόγο με τον φόβο της εγκληματικότητας, τα κακοδιατηρημένα κτίρια και την έλλειψη πρασίνου και δημόσιων χώρων. Τα προβλήματα αυτά δεν εμφανίζονται στην Κοκκινιά αλλά και πάλι οι κάτοικοί της, παρά την πολύ σοβαρή συνθήκη του φόβου στην Κυψέλη και την έλλειψη πρασίνου, δεν είναι παραπάνω ευχαριστημένοι από τους κατοίκους της Κυψέλης. Τα άμεσα πολεοδομικά ζητήματα στις γειτονιές της Κυψέλης είναι η έλλειψη χώρων πρασίνου και δημόσιων χώρων ενώ στη Κοκκινιά είναι η έλλειψη μίξης στο εσωτερικό της λόγω χρήσης γης αμιγούς κατοικίας με παράλληλη χωροθέτηση τεράστιων όγκων που στεγάζουν επιχειρήσεις στη ζώνη που επιτρέπεται η γενική κατοικία. Η οργάνωση αυτή στην Κοκκινιά σε συνδυασμό με την οριοθέτηση από την Λεωφόρο Κηφισίας δημιουργεί ψυχρό και απρόσωπο χαρακτήρα ο οποίος δεν αναιρείται από το πράσινο και τις πλατείες της περιοχής.

Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Οι γενικές προτιμήσεις αφορούν στην αξιολόγηση μεμονωμένων χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος με βαθμό σημαντικότητας και σε σύνολα στοιχείων που αντιστοιχούν σε περιοχές του κέντρου ή των προαστίων της Αθήνας.

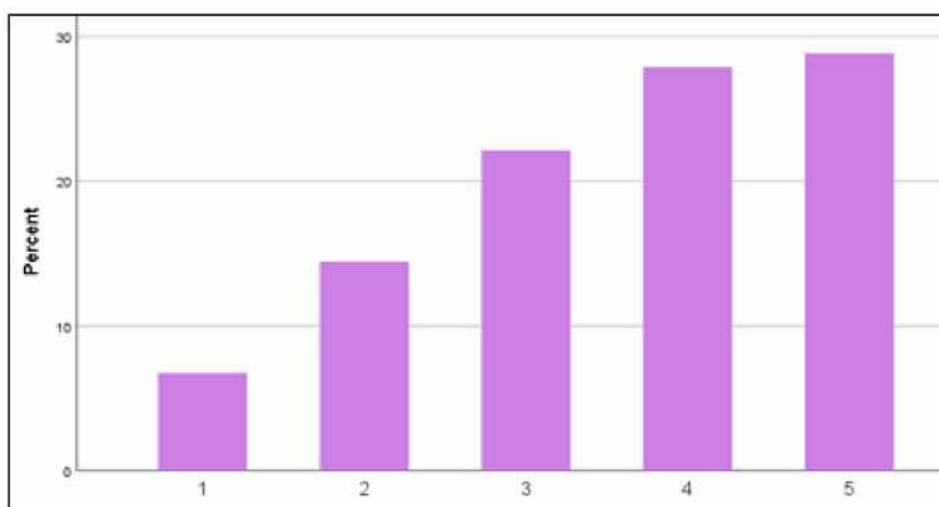
8.1 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στο κεφάλαιο αυτό ερευνάται η σημασία κάποιων στοιχείων του περιβάλλοντος όπως την αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι. Τα στοιχεία που ερευνώνται προέκυψαν από αυτά που αναφέρονται στο κεφάλαιο 4, όπου αναλύεται η επίδραση κάποιων στοιχείων στην διάθεση και ψυχολογία των ανθρώπων. Συγκεκριμένα, αξιολογείται η σημασία των εξής στοιχείων: αγορά/ χώροι ψυχαγωγίας, ευκολία μετακίνησης, χώροι ψυχαγωγίας/ δημόσιοι χώροι, αρχιτεκτονική/ χαρακτήρας κτιστού περιβάλλοντος, κοινωνική ποικιλομορφία, ζωντάνια, χαρακτήρας γειτονιάς και ησυχία. Η αξιολόγηση παρουσιάζεται και συνολικά όπως προκύπτει από τους 104 ερωτηθέντες αλλά και συγκριτικά μεταξύ των δύο δειγμάτων των 52 ατόμων, εξοικειωμένων με το Μαρούσι και την Κυψέλη αντίστοιχα. Για την διευκόλυνση του σχολιασμού, το δείγμα το οποίο είναι εξοικειωμένο με την περιοχή του Αμαρουσίου που μελετάται, θα ονομαστεί Ομάδα 1 ενώ το αντίστοιχο του τμήματος της Κυψέλης θα ονομαστεί Ομάδα 2.

Αγορά και χώροι ψυχαγωγίας

Ο βαθμός σημασίας, της αγοράς και των χώρων, άνω του μετρίου δηλώθηκε από το 56% των ερωτηθέντων οπότε το στοιχείο αυτό χαρακτηρίζεται αρκετά σημαντικό από την πλειοψηφία του δείγματος. Το ποσοστό που κατέταξε την αγορά και τους χώρους ψυχαγωγίας σε ύψιστης σημασίας, είναι 28,8% (Γράφημα 8.1.1) (Πίνακας Π.Γ.8.1.1 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.1: Βαθμός σημασίας καλής αγοράς και χώρων ψυχαγωγίας

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

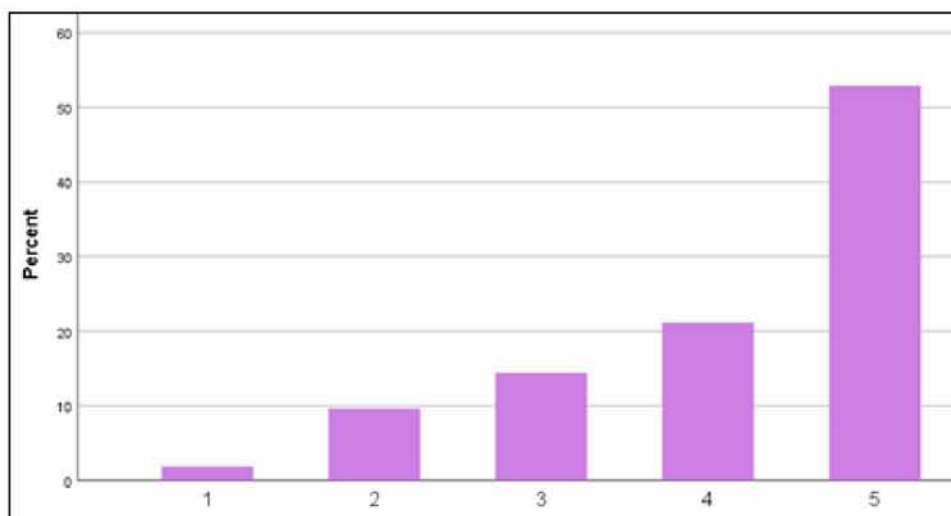
Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαφορά που παρουσιάστηκε ανάμεσα στα δύο δείγματα σε σχέση με την αξιολόγηση βαθμού σημασίας της αγοράς και των χώρων ψυχαγωγίας. Το 44,2% της Ομάδας 1 αξιολόγησε την καλή αγορά και τους χώρους ψυχαγωγίας με βαθμό σημασίας άνω του μετρίου ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της Ομάδας 2 είναι 69,3%. Τα ποσοστά κάτω του μετρίου είναι 28,8% για την Ομάδα 1 και 13,4% για την Ομάδα 2 (Π.Β.1.12.1, Π.Β.2.12.1 στο Παράρτημα Β). Σαφώς υπάρχει διαφοροποίηση όσων αφορά στην ύπαρξη καλής αγοράς και των χώρων ψυχαγωγίας, με την Ομάδα 2 να θεωρεί σημαντικότερο το χαρακτηριστικό αυτό για μία περιοχή.

Ευκολία μετακίνησης

Η ευκολία μετακίνησης αποτελεί πολύ σημαντικό χαρακτηριστικό για το δείγμα (Γράφημα 8.1.2) καθώς αξιολογήθηκε με ποσοστό 74,1% άνω του μέτριου βαθμού σημασίας. Συγκεκριμένα το 52,9% την κατέταξε σε κατηγορία ύψιστης σημασίας (Πίνακας Π.Γ.8.1.2 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.2: Βαθμός σημασίας ευκολίας μετακίνησης

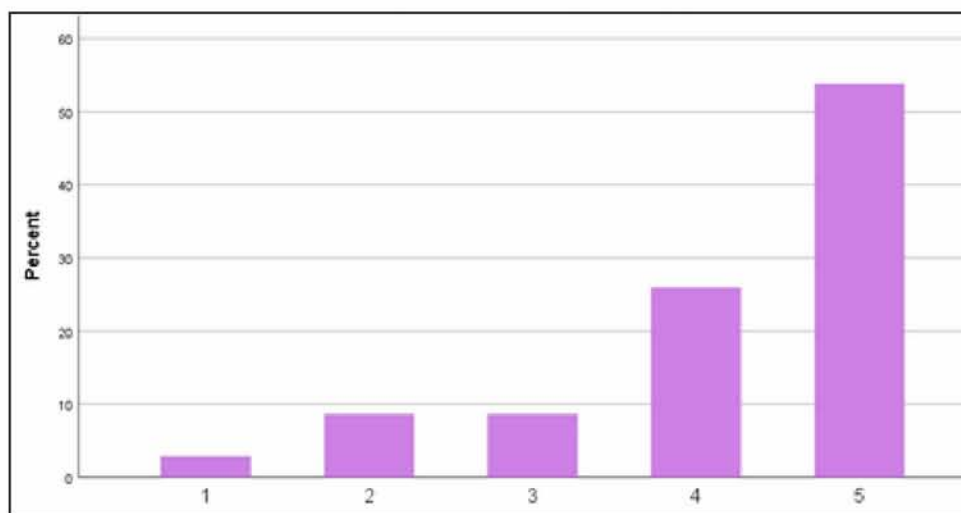
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

Η αξιολόγηση του παράγοντα της εύκολης μετακίνησης παρουσιάζει κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ των ομάδων. Τα ποσοστά άνω του μετρίου είναι 67% για την Ομάδα 1 και 78,9% για την Ομάδα 2. Τα αντίστοιχα ποσοστά κάτω του μετρίου, όμως, είναι 15,4% για την Ομάδα 1 και 7,7% για την Ομάδα 2 (Π.Β.1.12.2, Π.Β.2.12.2 στο Παράρτημα Β). Συνεπώς, συνολικά η Ομάδα 2 την αξιολογεί σημαντικότερη.

Χώροι πρασίνου/ δημόσιοι χώροι

Οι χώροι πρασίνου και οι δημόσιοι χώροι έχουν επίσης πολλή βαρύτητα (Γράφημα 8.1.3) καθώς αξιολογήθηκε από το 79,8% με βαθμό σημασίας άνω του μετρίου. Ύψιστης σημασίας βαθμολογήθηκε από το 53,8 του δείγματος (Πίνακας Π.Γ.8.1.3 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.3: Βαθμός σημασίας χώρων πρασίνου/δημόσιων χώρων

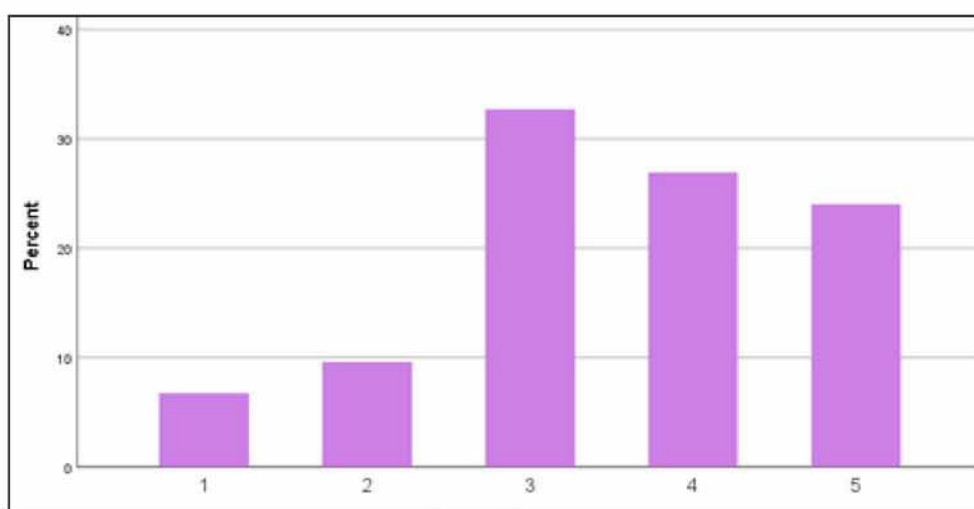
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικός, 5=Πολύ σημαντικός)

Η Ομάδα 1 αποδίδει ελάχιστα μεγαλύτερο βαθμό σημασίας για την κατάσταση χώρων πρασίνου και δημόσιων χώρων καθώς το ποσοστό άνω του μετρίου είναι 80,7% ενώ το αντίστοιχο της Ομάδας 2 είναι 80,7%. Βέβαια τα ποσοστά κάτω του μετρίου είναι 15,5% για την Ομάδα 1 και 7,6% για την Ομάδα 2 (Π.Β.1.12.3, Π.Β.2.12.3 στο Παράρτημα Β). Οπότε στο σύνολο σχεδόν ταυτίζονται οι αξιολογήσεις.

Αρχιτεκτονική- Χαρακτήρας κτιστού περιβάλλοντος

Η αρχιτεκτονική κι ο χαρακτήρας του κτιστού περιβάλλοντος δεν κατέχουν τόσο πρωτεύοντα ρόλο στην αξιολόγηση μιας περιοχής, σχετικά με τους άλλους παράγοντες, καθώς η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (32,7%) τα κατέταξε σε χαρακτηριστικά μέτριας σημασίας. Άνω του μέτριου βαθμού σημασίας αξιολογήθηκε από ποσοστό 50,9% εκ των οποίων το 24% τα κατέταξε σε κατηγορία ύψιστης σημασίας (Πίνακας Π.Γ.8.1.4 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.4: Βαθμός σημασίας Αρχιτεκτονικής-Χαρακτήρα κτιστού περιβάλλοντος

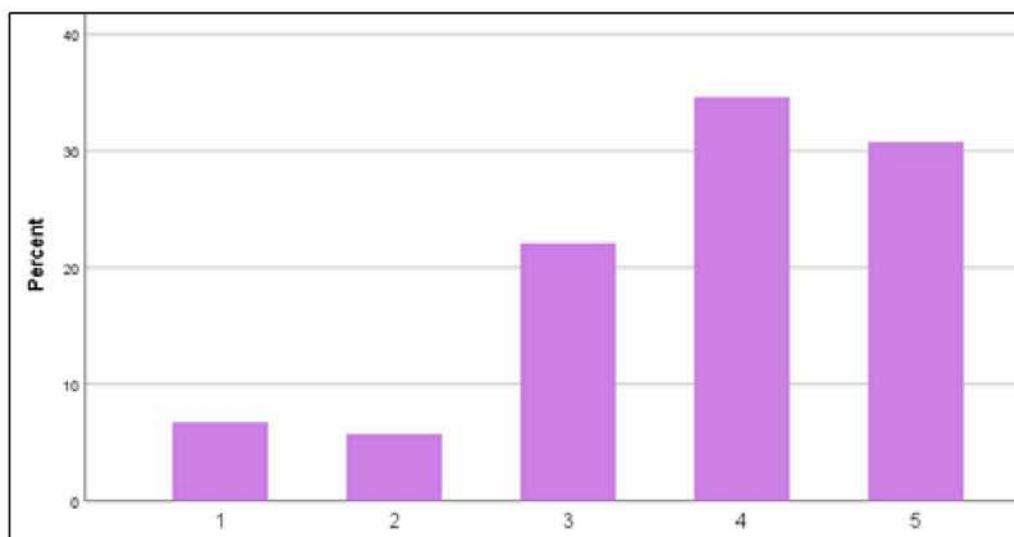
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

Στην αξιολόγηση σημασίας αρχιτεκτονικής και χαρακτήρα κτιστού περιβάλλοντος δεν παρουσιάζεται έντονη διαφοροποίηση μεταξύ των ομάδων. Η Ομάδα 1 βαθμολόγησε σε ποσοστό 21,2% κάτω του μετρίου ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της Ομάδας 2 είναι 11,6%. Οπότε συμπεραίνουμε ότι συνολικά το δείγμα της Ομάδας 1 αποτελείται από περισσότερους «αδιάφορους» ως προς τα χαρακτηριστικά αυτά. Όσον αφορά τις αξιολογήσεις άνω του μετρίου όμως η πλειοψηφία του συγκεκριμένου δείγματος (32,7%) δήλωσε βαθμό σημαντικότητας 4, ενώ η πλειοψηφία του δείγματος της Ομάδας 2 (38,5%) δήλωσε βαθμό σημασίας 3. Βέβαια το 30,8% τα αξιολόγησε με τον μέγιστο βαθμό σημασίας ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της Ομάδας 1 είναι 17,3% (Π.Β.1.12.4, Π.Β.2.12.4 στο Παράρτημα Β). Οπότε συμπερασματικά υπάρχει σχετική ταύτιση.

Χαρακτήρας Γειτονιάς

Μεγάλη βαρύτητα παρουσιάζει και ο χαρακτήρας γειτονιάς (Γράφημα 8.1.5). Αξιολογήθηκε από το 65% με βαθμό σημασίας άνω του μετρίου, από το οποίο, το 30,8% την βαθμολόγησε ύψιστης σημασίας (Πίνακας Π.Γ.8.1.5 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.5: Βαθμός σημασίας Χαρακτήρα Γειτονιάς

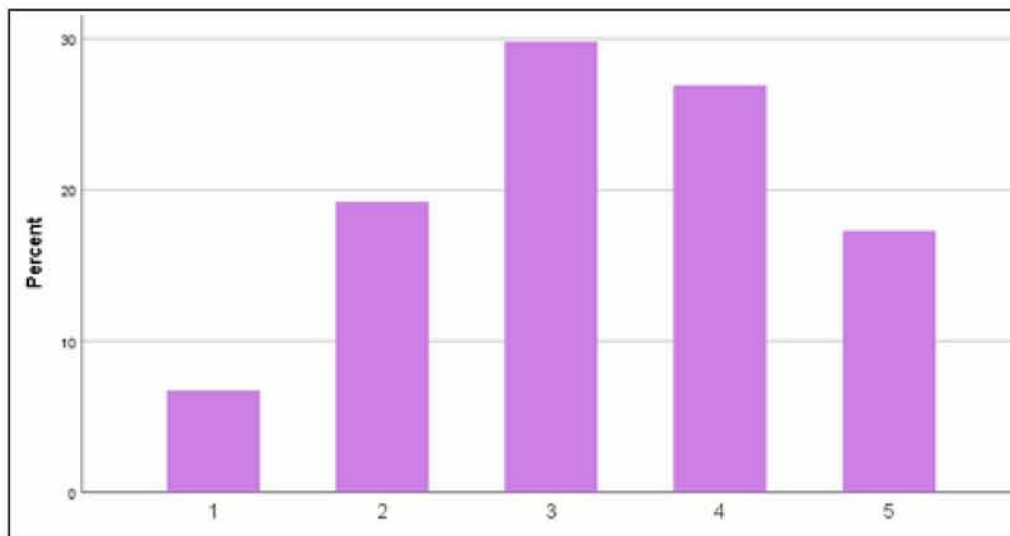
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικός, 5=Πολύ σημαντικός)

Έντονες διαφοροποιήσεις προέκυψαν ανάμεσα στις ομάδες όσον αφορά στις αξιολογήσεις χαρακτήρα γειτονιάς. Τα ποσοστά σημασίας κάτω του μετρίου είναι 15,4% για την Ομάδα 1 και 9,6% για την Ομάδα 2. Οι αξιολογήσεις άνω του μετρίου είναι 57,7% για την Ομάδα 1 και 73,1 για την Ομάδα 2. Όσον αφορά τον ύψιστο βαθμό σημασίας τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 19,2% και 42,3% (Π.Β.1.12.5, Π.Β.2.12.5 στο Παράρτημα Β). Με βάση τα αποτελέσματα είναι προφανές πως η Ομάδα 2 δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό.

Κοινωνική ποικιλομορφία

Μεταξύ των χαρακτηριστικών που εξετάζονται στην παρούσα εργασία, η κοινωνική ποικιλομορφία, εμφανίζει τον μικρότερο βαθμό σημασίας. Η πλειοψηφία του δείγματος (29,8%) την κατέταξε σε κατηγορία μέτριου βαθμού σημασίας. Άνω του μέτριου βαθμού χαρακτηρίστηκε από το 44,2% και υψίστης σημασίας από το 17,3% (Πίνακας Π.Γ.8.1.6 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.6: Βαθμός σημασίας Κοινωνικής Ποικιλομορφίας

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

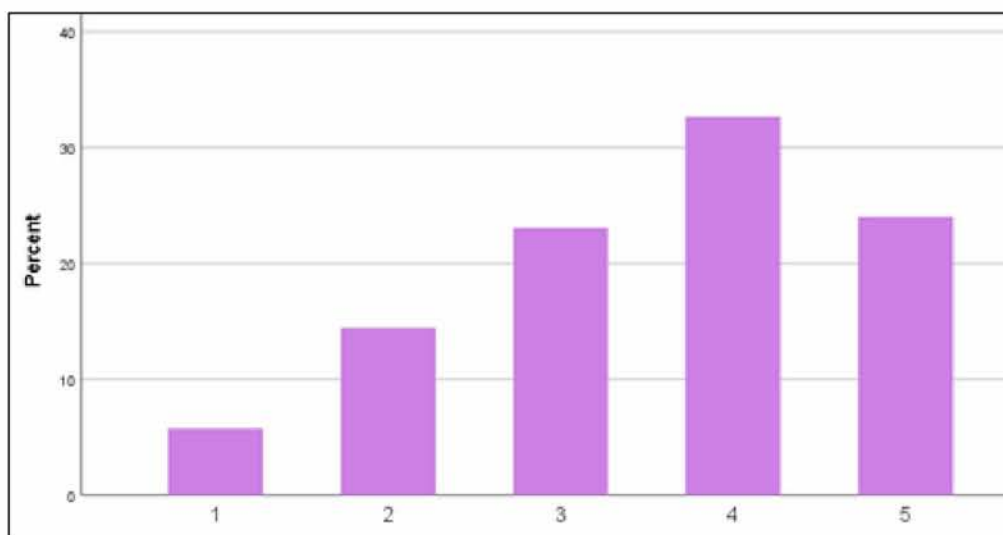
Στο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό τα ποσοστά είναι αρκετά όμοια με εξαίρεση αυτά των ακραίων τιμών. Το 9,6% της Ομάδας 1 αξιολόγησε ως καθόλου σημαντική την κοινωνική ποικιλομορφία το αντίστοιχο ποσοστό της Ομάδας 2 είναι 3,8%. Με βαθμό ύψιστης σημασίας αξιολογήθηκε με ποσοστό 11,5% από την Ομάδα 1 ενώ το αντίστοιχο ποσοστό της Ομάδας 2 είναι 23,1% (Π.Β.1.12.6, Π.Β.2.12.6 στο Παράρτημα Β). Υπάρχει λοιπόν μία μικρή διαφοροποίηση με την Ομάδα 2 να δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα και σε αυτόν τον παράγοντα.

«Ζωντάνια»

Η «ζωντάνια» κατατάχθηκε από το 56,7% σε βαθμού σημασίας άνω του μετρίου. Σε ύψιστης σημασίας, αξιολογήθηκε, από το 24% του δείγματος (Πίνακας Π.Γ.8.1.7 στο Παράρτημα Γ).

Γράφημα 8.1.7: Βαθμός σημασίας «Ζωντάνιας»

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

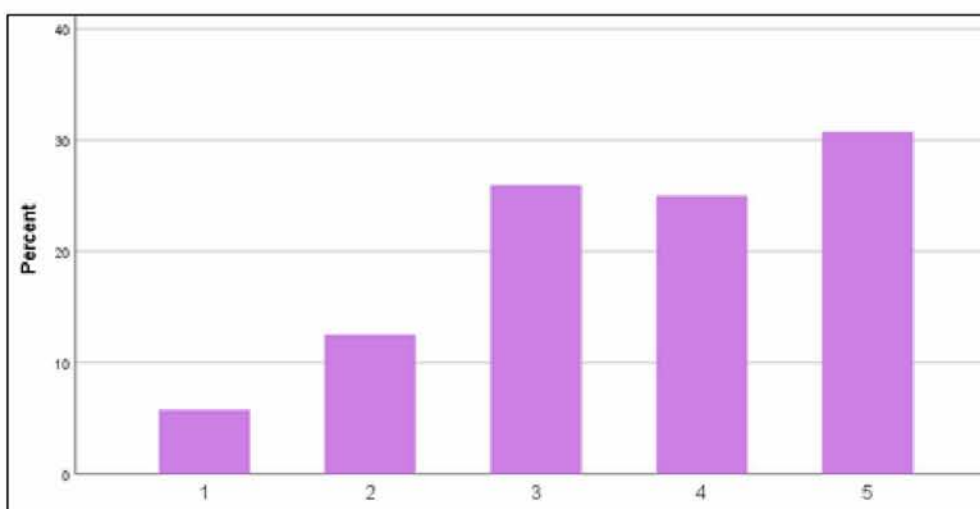
Η πλειοψηφία και των δύο Ομάδων δήλωσε βαθμό σημασίας 4 για το χαρακτηριστικό της ζωντάνιας με ποσοστά 30,8% (Ομάδα 1) και 34,8% (Ομάδα 2). Βαθμός σημασίας κάτω του μετρίου, όμως, αξιολογήθηκε στο 32,7% από την Ομάδα 1 ενώ ο αντίστοιχος της Ομάδας 2 είναι στο 7,7% (Π.Β.1.12.7, Π.Β.2.12.7 στο Παράρτημα Β). Οπότε η Ομάδα 2, συνολικά, αξιολογεί σημαντικότερη την ζωντάνια της περιοχής σε σχέση με την Ομάδα 1.

Ησυχία

Άνω του μετρίου σε βαθμό σημασίας χαρακτηρίστηκε η ησυχία από το 55,8% των ερωτηθέντων. Το 30,8% την χαρακτήρισε ύψιστου βαθμού σημασίας (Πίνακας Π.Γ.8.1.8 στο Παράρτημα Γ).

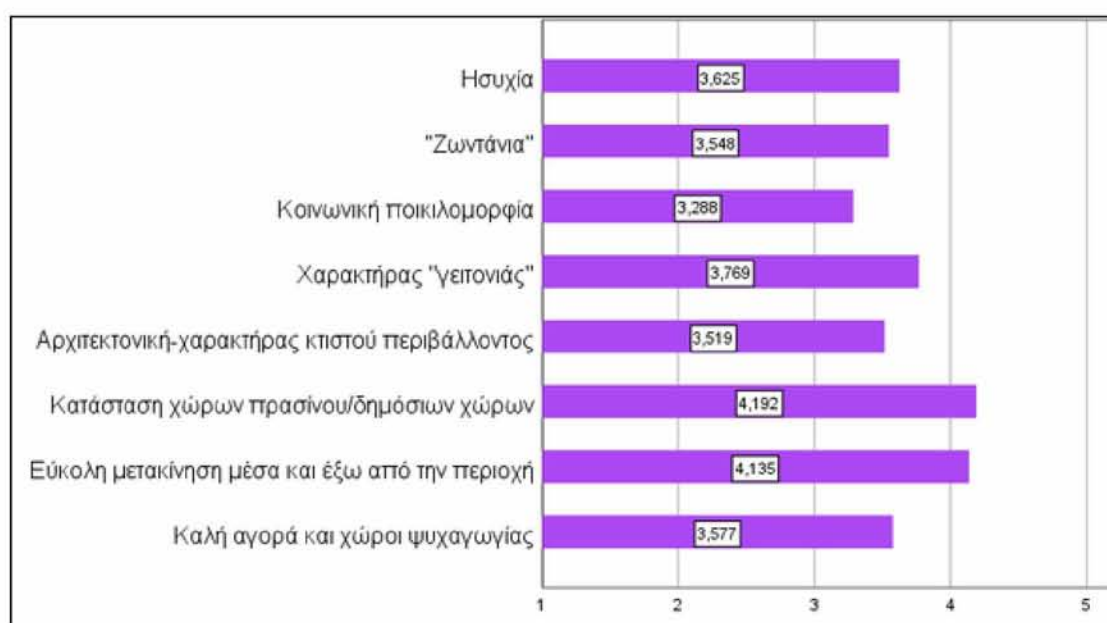
Γράφημα 8.1.8: Βαθμός σημασίας Ησυχίας

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

Η ησυχία χαρακτηρίστηκε με βαθμό σημασίας άνω του μετρίου, σε ποσοστό 63,5% από την Ομάδα 1 και 48% από την Ομάδα 2. Οι πλειοψηφίες των δύο ομάδων είναι οι παρακάτω: στον ύψιστο βαθμό σημασίας, με ποσοστό 32,7%, η Ομάδα 1 και στον μέτριο βαθμό σημασίας, με ποσοστό 36,5% η Ομάδα 2 (Π.Β.1.12.8, Π.Β.2.12.8 στο Παράρτημα Β). Συμπεραίνουμε, λοιπόν, πως η Ομάδα 1, στο σύνολό της, αξιολογεί ως σημαντικότερο τον παράγοντα της ησυχίας σε σχέση με την Ομάδα 1.

Γράφημα 8.1.9: Μέσοι όροι των αξιολογήσεων σημασίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Με βάση τον μέσο όρο των αξιολογήσεων σημασίας του κάθε χαρακτηριστικού (Γράφημα 7.1.9) προκύπτει η εξής κατάταξη:

1. Χώροι πρασίνου/Δημόσιοι χώροι
2. Ευκολία μετακίνησης
3. Χαρακτήρας γειτονιάς
4. Ησυχία
5. Καλή αγορά/ Χώροι ψυχαγωγίας
6. «Ζωντάνια»
7. Αρχιτεκτονική/ Χαρακτήρας κτιστού περιβάλλοντος
8. Κοινωνική ποικιλομορφία

Με μόνη εξαίρεση την κοινωνική ποικιλομορφία, όλα τα χαρακτηριστικά αξιολογήθηκαν, από ποσοστό δείγματος άνω του 50%, σημασίας άνω του μετρίου. Οι παράγοντες των χώρων πρασίνου/ δημόσιων χώρων και η ευκολία μετακίνησης ξεχώρισαν με διαφορά ενώ με παρόμοια ποσοστά αξιολογήθηκαν η καλή αγορά/ χώροι ψυχαγωγίας, ησυχία και «ζωντάνια».

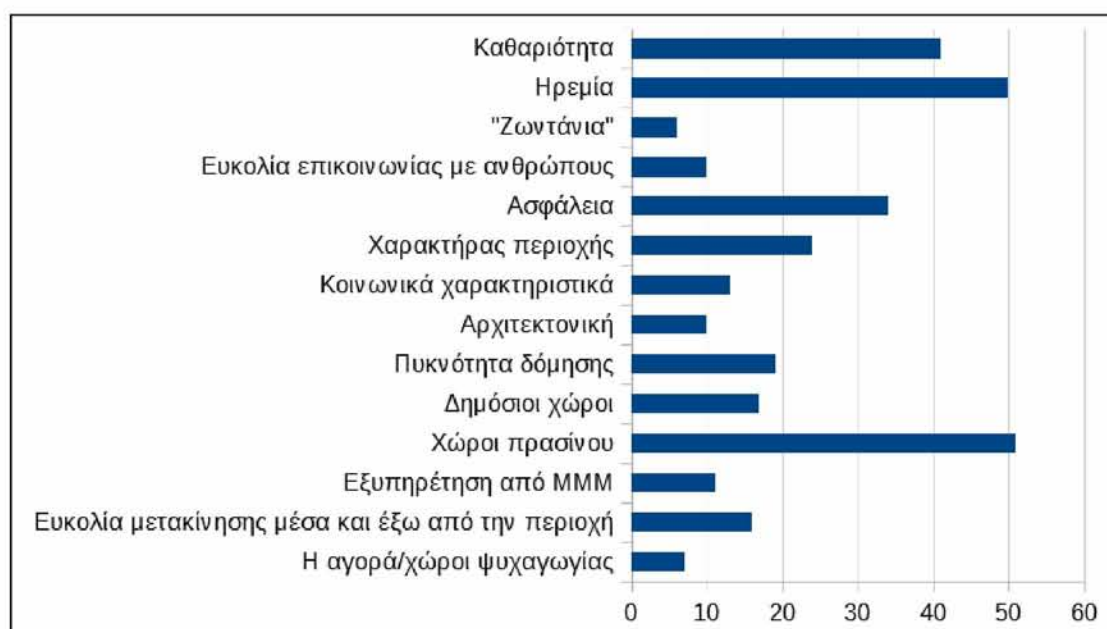
Η σύγκριση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης σημασίας των παραγόντων, από τις δύο ομάδες ανέδειξε κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ τους. Συνολικά, η Ομάδα 2 αξιολόγησε με μεγαλύτερο βαθμό σημασίας από την Ομάδα 1, την καλή αγορά/ χώρους ψυχαγωγίας, την ευκολία μετακίνησης, την κοινωνική ποικιλομορφία, την «ζωντάνια» και τον χαρακτήρα γειτονιάς. Η Ομάδα 1, συγκριτικά με την Ομάδα 2, αξιολόγησε σημαντικότερο μόνο τον παράγοντα της ησυχίας ενώ περίπου ίσης σημασίας χαρακτηρίστηκαν και από τις δύο ομάδες τα εξής χαρακτηριστικά: πράσινοι/ δημόσιοι χώροι, αρχιτεκτονική/χαρακτήρας δομημένου περιβάλλοντος.

8.2 ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Στη σύγκριση ανάμεσα σε περιοχές του κέντρου και των προαστίων της Αθήνας για τόπο κατοικίας επικράτησαν οι περιοχές των προαστίων, καθώς από το σύνολο των 104 ερωτηθέντων, το 62,5% δήλωσε κέντρο.

Η αιτιολόγηση αυτών που επέλεξαν τα προάστια ως τόπο κατοικίας αναλύεται στο παρακάτω γράφημα.

Γράφημα 8.2.1: Λόγοι προτίμησης περιοχών προαστίων ως τόπου κατοικίας

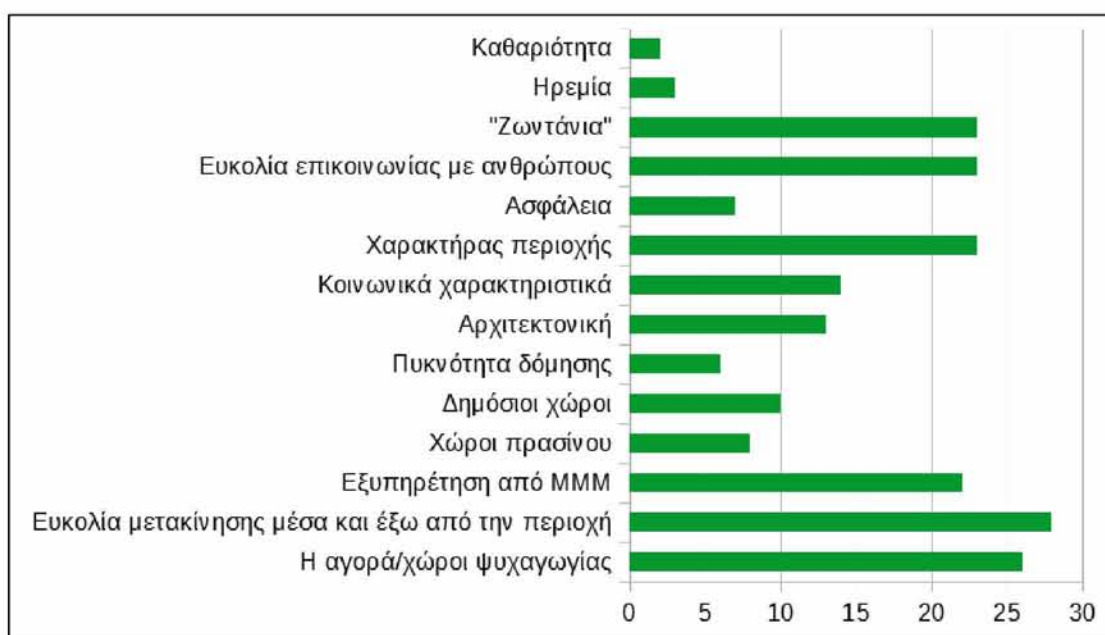

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Το 68% δήλωσε πως προτιμάει τα προάστια λόγω πρασίνου, το 66,67% λόγω ηρεμίας και το 54,67% λόγω καθαριότητας. Τα χαρακτηριστικά αυτά δήλωσαν πάνω από το μισό των ερωτηθέντων. Ακολουθούν, με φθίνουσα σειρά, η ασφάλεια (45,3%), ο χαρακτήρας περιοχής (32%), πυκνότητα δόμησης (25,3), δημόσιοι χώροι (22,6), ευκολία μετακίνησης (21,33), κοινωνικά χαρακτηριστικά (17,33%), εξυπηρέτηση από ΜΜΜ (14,67), αρχιτεκτονική και ευκολία επικοινωνίας με ανθρώπους (13,33), αγορά/ χώροι ψυχαγωγίας (9,33%) και τέλος η ζωντάνια (8%).

Όσοι επέλεξαν το κέντρο της Αθήνας, αιτιολόγησαν την επιλογή τους όπως φαίνεται στο γράφημα.

Γράφημα 8.2.2: Λόγοι προτίμησης περιοχών κέντρου Αθηνών ως τόπου κατοικίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Άνω του 50% των ερωτηθέντων δήλωσε ως προτιμητέο τόπο κατοικίας το κέντρο λόγω ευκολίας μετακίνησης (71,79%), αγορών και χώρων ψυχαγωγίας (69,23%), χαρακτήρα περιοχής (58,97%), ευκολίας επικοινωνίας με ανθρώπους (58,97%), ζωντάνιας (58,97%) και εξυπηρέτησης από τα ΜΜΜ (56,41%). Με ποσοστό κάτω του 50% ακολουθούν, με φθίνουσα σειρά, κοινωνικά χαρακτηριστικά (35,9%), αρχιτεκτονική (33,33%), δημόσιοι χώροι (25,64%), χώροι πρασίνου (20,51%), ασφάλεια (17,9%), πυκνότητα δόμησης (15,3%), ηρεμία (7,69%) και τέλος η καθαριότητα (5,13%).

Τα χαρακτηριστικά, για τα οποία επιλέχθηκαν οι περιοχές, με ποσοστό άνω του 50% συμπεραίνουμε ότι συναντώνται περισσότερο στις αντίστοιχες περιοχές. Με βάση τον διαχωρισμό των ποσοστών άνω του 50% ανά περιοχή, παρά το γεγονός πως η πλειοψηφία επέλεξε τις περιοχές προαστίου, το κέντρο επιλέχθηκε για περισσότερους παράγοντες.

Επίσης διακρίνεται έντονη αντίθεση στην επιλογή κάποιων χαρακτηριστικών ανά περιοχή. Οι αντιθέσεις κατά τις οποίες τα χαρακτηριστικά επιλέγονται με μεγαλύτερη συχνότητα στις περιοχές προαστίων και με μικρή στο κέντρο είναι οι χώροι πρασίνου, η ηρεμία, η καθαριότητα και η ασφάλεια. Ενώ τα χαρακτηριστικά που επιλέχθηκαν με πολύ μεγαλύτερη συχνότητα στο κέντρο είναι η ευκολία μετακίνησης γενικότερα

αλλά και η εξυπηρέτηση από τα ΜΜΜ, η αγορά και οι χώροι ψυχαγωγίας, η ευκολία επικοινωνίας με ανθρώπους και η ζωντάνια.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα, στην ίδια ερώτηση για την προτίμηση κέντρου ή προαστίων ως τόπο κατοικίας, εάν τις χωρίσουμε σε δύο κατηγορίες ανάλογα με τους ερωτηθέντες. Αυτοί που ήταν εξοικειωμένοι με την Κοκκινιά Αμαρουσίου επέλεξαν τα προάστια με ποσοστό 84,6% (Γράφημα Π.Β.1.13 στο Παράρτημα Β). Ενώ αυτοί που ήταν εξοικειωμένοι με την Κυψέλη, επέλεξαν με ποσοστό 58,8% το κέντρο (Γράφημα Π.Β.2.13 στο Παράρτημα Β). Σύμφωνα με την πιθανολογική θεωρία του Brunswik ο άνθρωπος δομεί τις αντιλήψεις του, εν μέρει, με βάση τις παρελθούσες εμπειρίες του. Οπότε μία ερμηνεία για τα αποτελέσματα αυτά ίσως να είναι η επιλογή του γνώριμου και οικείου περιβάλλοντος.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση σημασίας χαρακτηριστικών του χώρου και τις προτιμήσεις προαστίου ή κέντρου, απεικονίζονται συνδυαστικά στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 8.2: Τα χαρακτηριστικά του χώρου, ιεραρχημένα με βαθμό σημαντικότητας και καταναμεμημένα στις περιοχές στις οποίες εντοπίζονται περισσότερο

Ιεραρχία βαθμού σημαντικότητας σε ποσοστό (%)	Περιοχές Κέντρου	Περιοχές προαστίων
[80 - 75)	-	Χώροι πρασίνου/ Δημόσιοι χώροι
[75 - 70)	Ευκολία μετακίνησης	
[70 - 65)	-	-
[65 - 60)	Χαρακτήρας γειτονιάς	-
[60 - 55)	Ζωντάνια, Αγορά/ Χώροι ψυχαγωγίας	Ησυχία

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα χαρακτηριστικά που συμπεριλήφθηκαν στον πίνακα είναι τα έξι που αξιολογήθηκαν ως σημαντικότερα. Καταμερίζονται στις δύο στήλες «Περιοχές Κέντρου», «Περιοχές Προαστίων», ανάλογα με το που συναντώνται με μεγαλύτερη συχνότητα στις αιτιολογήσεις προτιμήσεων μεταξύ κέντρου και προαστίων. Συγκεκριμένα οι γραμμές συμβολίζουν τα επίπεδα σημαντικότητας όπως προέκυψαν από τις αντίστοιχες αξιολογήσεις, ενώ στις στήλες έγινε αντιστοίχιση των χαρακτηριστικών αυτών με αυτά των αιτιολογήσεων των προτιμήσεων. Οι

παράγοντες ευκολία μετακίνησης, χαρακτήρας γειτονιάς, ζωντάνια και αγορά/ χώροι ψυχαγωγίας αναφέρονταν με τον ίδιο τρόπο και στις αιτιολογήσεις. Όσον αφορά στους δημόσιους χώρους, στην αιτιολόγηση αποτελούσαν ξεχωριστή επιλογή ενώ στην αξιολόγηση συμπεριλαμβάνονταν στην ίδια επιλογή με τους πράσινους χώρους, επειδή όμως τα ποσοστά τους στην αιτιολόγηση είναι σχεδόν ίσα για τις περιοχές κέντρου και των προαστίων, θεωρήθηκε ότι συνολικά δεν επηρεάζουν την κατάταξη στον πίνακα. Επίσης η ησυχία δεν αναφερόταν ως επιλογή στην αιτιολόγηση αλλά αναφερόταν η ηρεμία, οπότε κατατάχθηκε στην στήλη των προαστίων με βάση τα αποτελέσματα για την ηρεμία εφόσον αποτελεί βασική προϋπόθεση της. Σύμφωνα με τον πίνακα οι περιοχές του κέντρου καλύπτουν τις περισσότερες από τις σημαντικότερες συνθήκες για το δείγμα μας. Συνεπώς, η προτίμηση των περιοχών των προαστίων από το σύνολο του δείγματος, οφείλεται εν μέρει στην σημαντικότητα των χώρων πρασίνου και της ησυχίας/ ηρεμίας, οι οποίοι συναντώνται περισσότερο στις περιοχές των προαστίων, αλλά και στις συνθήκες καθαριότητα και ασφάλεια, οι οποίες δεν αποτέλεσαν παράγοντες στην αξιολόγηση σημαντικότητας.

Δυστυχώς δεν αναδείχθηκαν κάποιες ξεκάθαρες συσχετίσεις προσωπικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων σε σχέση με τις προτιμήσεις τους, γεγονός που μάλλον οφείλεται στο μικρό δείγμα των ερωτώμενων. Υπήρχε όμως διαφοροποίηση στις απαντήσεις των δύο ομάδων όσον αφορά στον βαθμό σημαντικότητας κάποιων χαρακτηριστικών καθώς και στην προτίμηση κέντρου ή προαστίων ως τόπο κατοικίας. Οι ερωτηθέντες που ήταν εξοικειωμένοι με τις γειτονιές της Κυψέλης αξιολόγησαν με υψηλότερο βαθμό σημασίας τα στοιχεία που εντοπίζονται με μεγαλύτερη ένταση στο κέντρο (π.χ. αγορά/ χώροι ψυχαγωγίας, ζωντάνια) και προτίμησαν, σε πλειοψηφία, το κέντρο ως τόπο κατοικίας. Η μόνη ερμηνεία για την διαφοροποίηση αυτή, που προκύπτει με βάση την παρούσα εργασία, είναι η προτίμηση του γνώριμου και οικείου περιβάλλοντος καθώς και η εκτίμηση των «παροχών» που προσφέρει το κέντρο από αυτούς που τις χρησιμοποιούν.

9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν σχετικά με τον αντίκτυπο στον άνθρωπο, των δύο περιοχών της Αθήνας που μελετήθηκαν, αφορούν στην διαδικασία της αντίληψης και στους παράγοντες που την διαμορφώνουν αλλά και στα στοιχεία του χώρου που εξυπηρετούν τον άνθρωπο, ικανοποιούν ανάγκες και επιθυμίες του αλλά δημιουργούν και άνεση στον χώρο.

Σχετικά με την διαδικασία της αντίληψης διαπιστώθηκε ότι διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό με βάση τα πραγματικά δεδομένα του χώρου. Η αντίληψη που διαμορφώνει ο άνθρωπος για τον χώρο αποκλίνει σε μικρό βαθμό από την πραγματική του εικόνα οπότε είναι σε θέση να τον αξιολογεί ικανοποιητικά. Τις φορές που εντοπίζεται απόκλιση οφείλεται σε δύο παράγοντες, στα προσωπικά του χαρακτηριστικά ή στην αδυναμία του να ερμηνεύει την πηγή των συναισθημάτων που του δημιουργούνται, συσχετίζοντας το συναίσθημα με το λάθος στοιχείο του χώρου. Σε σχέση με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που μελετήθηκαν στο 2^ο κεφάλαιο τα αποτελέσματα της εργασίας στο θέμα της αντίληψης συνάδουν περισσότερο με την πιθανολογική θεωρία του Brunswik. Ο ρόλος του ανθρώπου, των προσωπικών χαρακτηριστικών του και των αντιληπτικών ικανοτήτων του, είναι εξίσου σημαντικός με τον ρόλο του φυσικού χώρου και των χαρακτηριστικών του στην διαδικασία της αντίληψης. Ο βαθμός στον οποίο επιδρούν τα προσωπικά χαρακτηριστικά στην αντίληψη εξαρτάται κι από την αλληλεξάρτηση τους στοιχείου που μελετάται με τον άνθρωπο. Διαπιστώθηκε μεγαλύτερη επιρροή προσωπικών χαρακτηριστικών στην αντίληψη των στοιχείων που απαιτούν τον ενεργό ρόλο του ανθρώπου όπως για παράδειγμα η ευκολία αλληλεπίδρασης με τους ανθρώπους. Ενώ στην αξιολόγηση στοιχείων όπως η ευκολία μετακίνησης, όπου ο άνθρωπος έχει έναν πιο παθητικό ρόλο, με την έννοια ότι δεν μπορεί να καθορίσει τις υπάρχουσες υποδομές μετακίνησης, η αντίληψη βασίζεται λιγότερο στα προσωπικά του χαρακτηριστικά.

Σχετικά με τις αντιλήψεις για το κέντρο και τα προάστια των Αθηνών, υπάρχει ξεκάθαρος διαχωρισμός στοιχείων που αντιπροσωπεύουν τα δύο είδη των περιοχών. Συνολικά συμπεραίνουμε από τις αξιολογήσεις ότι οι περιοχές του κέντρου θεωρούνται πληρέστερες με βάση το μοντέλο αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία. Έχουν καλύτερες συνθήκες για εξυπηρέτηση, ικανοποίηση αναγκών και επιθυμιών συνεπώς και ευχαρίστηση των ανθρώπων αλλά παράλληλα παρουσιάζουν εντονότερες ενοχλήσεις (θόρυβος, οσμές, σκουπίδια) από τα προάστια.

Η πλειοψηφία του συνόλου των ερωτηθέντων προτιμάει να κατοικήσει σε περιοχές προαστίων, αιτιολογώντας την προτίμηση τους με την επιλογή χώρων πρασίνου, ηρεμίας και ασφάλειας. Συνεπώς, η γενική άποψη για το κέντρο της Αθήνας είναι ότι καλύπτει περισσότερες συνθήκες που σχετίζονται με δραστηριότητες, αλλά παρουσιάζει έλλειψη χώρων πρασίνου και δημόσιων χώρων, διαταραχή ηρεμίας των ανθρώπων αλλά και αίσθημα ανασφάλειας λόγω εγκληματικότητας. Αντίστροφα, η άποψη για τις περιοχές των προαστίων είναι ότι παρουσιάζουν έντονες ελλείψεις, συγκριτικά με το κέντρο, συνθηκών που σχετίζονται με δραστηριότητες αλλά παρέχουν σε ικανοποιητικό βαθμό τα χαρακτηριστικά που εκλείπουν στο κέντρο. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι ούτε το κέντρο ούτε τα προάστια της Αθήνας προσφέρουν την ιδανική περιβαλλοντική εμπειρία για διαφορετικούς λόγους το καθένα.

Μέσω της σύγκρισης και αξιολόγησης των δύο περιοχών αναδείχθηκε η σημασία της δραστηριότητας στον χώρο η οποία φαίνεται και στα κριτήρια του Canter (1983), τα οποία επικεντρώνονται περισσότερο στις δραστηριότητες που συντελούνται σε έναν χώρο, η ανάγκη ένταξης και εμπλοκής η οποία ορίστηκε και από τους Kaplan & Kaplan (1982) ως βασική ανάγκη των ανθρώπων αλλά και γενικότερα η σημασία ενός χώρου που προσφέρει ευκαιρίες στον άνθρωπο με βάση την προσέγγιση του Lewin (1951) για τον χώρο ως πεδίο περιορισμών και ευκαιριών. Τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος τα οποία του προσδίδουν τα παραπάνω στοιχεία είναι η συνοχή και η πολυπλοκότητα του χώρου, η εξυπηρέτηση, η ικανοποίηση αναγκών και επιθυμιών και η κοινωνική αλληλεπίδραση. Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήχθη στα πλαίσια της εργασίας, μεταξύ των δύο περιοχών, οι γειτονίες της Κυψέλης αξιολογήθηκαν, με βάση τις καταγραφές και τα ερωτηματολόγια, πληρέστερες από την Κοκκινιά, στα στοιχεία αυτά. Ερευνώντας τους λόγους που καθιστούν το τμήμα Κυψέλης πληρέστερο, προέκυψαν κάποια συμπεράσματα. Η συνοχή στο αστικό τοπίο επιτυγχάνεται με σαφή οργάνωση του δομημένου χώρου και ομοιομορφία ορισμένων στοιχείων δομημένου όγκου ενώ η πολυπλοκότητα έχει τον χαρακτήρα της διάσπασης της ομοιομορφίας, η οποία πρέπει να γίνεται στοχευμένα ώστε να δίνεται έμφαση στα στοιχεία εκείνα που υπάρχει λόγος να δοθεί χωρίς όμως να αλλοιώνει την συνολική συνοχή. Επίσης η πολυπλοκότητα επιτυγχάνεται με την ιδανική παρουσία πληροφορίας στον χώρο, καθώς η μειωμένη πληροφορία κάνει ένα περιβάλλον μονότονο ενώ η υπερβολική έχει τις αρνητικές συνέπειες της υπερφόρτισης πληροφορίας οι οποίες αναλύονται στο 4^ο κεφάλαιο. Η πληροφορία

μπορεί να αφορά στον δομημένο χώρο π.χ. αρχιτεκτονικά στοιχεία αλλά και στις δραστηριότητες που συντελούνται στο περιβάλλον. Η εξυπηρέτηση και η ικανοποίηση αναγκών και επιθυμιών επιτυγχάνονται με καλές υποδομές μετακίνησης και μίξη χρήσεων των κτιρίων, φιλικών προς τους κατοίκους. Οι χρήσεις αυτές είναι το εμπόριο προϊόντων καθημερινής χρήσης και οι χώροι ψυχαγωγίας. Πέρα από την εξυπηρέτηση και ικανοποίηση αναγκών και επιθυμιών η μίξη χρήσεων τοπικού χαρακτήρα συμβάλλει στην κοινωνική αλληλεπίδραση των κατοίκων αλλά και στην ασφάλεια τους όπως υποστηρίζει και η Jacobs (1961). Η εμφανής δραστηριότητα συμβάλλει στον χαρακτήρα γειτονιάς και στη ζωντάνια ενός περιβάλλοντος, ενθαρρύνοντας τους κατοίκους να αλληλεπιδρούν με αυτό. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται αφενός η ένταξη τους και αφετέρου το νόημα που έχει η περιοχή για αυτούς. Άλλος ένας παράγοντας ο οποίος ενισχύει την κοινωνική αλληλεπίδραση είναι η κοινωνική ποικιλομορφία. Όταν ένας χώρος αποκτά πολύ ισχυρή ταυτότητα όσον αφορά στα κοινωνικά του χαρακτηριστικά, με την έννοια της κοινωνικής ομοιομορφίας, γίνεται αφιλόξενος για τα άτομα που δεν πληρούν τον συγκεκριμένο χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να μην εντάσσονται και να μην αλληλεπιδρούν με τους υπόλοιπους. Η κοινωνική ποικιλομορφία δημιουργεί ένα κλίμα αποδοχής και άνεσης για ευρύτερο φάσμα ανθρώπων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Ελληνόγλωσση**

Γερμανός, Δ., 2006. Χώρος και διαμόρφωση της συμπεριφοράς στο κοινωνικό περιβάλλον. Στο: Έ. Συγκολλιτού, επιμ. Περιβαλλοντική Ψυχολογία. Σύγχρονες Τάσεις στον Ελλαδικό Χώρο. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε..

Δέση-Λουκά, Χ. & Χαραλαμπίδη, Μ., 2015. Η έννοια της γειτονιάς σήμερα: Η περίπτωση της Κυψέλης.

Κοσμόπουλος, Π. Ι., 2000. Περιβαλλοντική κοινωνική ψυχολογία. Αθήνα: University Studio Press.

Σαρηγιάννης, Γ., 2000. Αθήνα 1830-2000 Εξέλιξη - Πολεοδομία – Μεταφορές. Αθήνα: Συμμετρία.

Συγκολλιτού, Έ., 1997. Περιβαλλοντική Ψυχολογία. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Συγκολλιτού, Έ., 1997. Περιβαλλοντική Ψυχολογία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τσουκαλά, Κ., 2006. Στο: Σ. Έφη, επιμ. Περιβαλλοντική Ψυχολογία Σύγχρονες τάσεις στον Ελλαδικό χώρο. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη Εκδόσεις Α.Ε..

Τσουκαλά, Κ., 2006. Η γεωγραφία και αντίληψη του τόπου. Παλαιότερες και σύγχρονες εκδοχές.. Στο: Σ. Έφη, επιμ. Περιβαλλοντική Ψυχολογία Σύγχρονες τάσεις στον Ελλαδικό χώρο. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη Εκδόσεις Α.Ε..

Canter, D., 1999. Περιβαλλοντική ψυχολογία. Αθήνα: University Studio Press.

Ξενόγλωσση

Aiello, J. R. & Thompson, D. E., 1980. Personal space, crowding, and spacial behavior in a cultural context. Στο: I. Altman, J. F. Wohlwill & A. Rapaport, επιμ. Human behavior and environment (Vol.4). New York: Plenum.

Amati, M., 2008. Urban green belt in the 21st century. London: Ashgate.

Appleton, J., 1975. The experience of landscape. London: John Wiley and Sons.

Astell-Burt, T., Mitchell, R. & Hartig, T., 2014. The association between green space and mental health varies across the lifecourse. A longitudinal study. Journal of Epidemiology Community Health, pp. 1-6.

- Axia , G., Peron, E. M. & Baroni, M. R., 1991. Environment assessment across the life span. Στο: T. Garling & G. Evans, επιμ. Environment, cognition and action. New York: Oxford University Press, pp. 221-244.
- Barker, R., 1987. Handbook of Environmental Psychology (Vol 2). New York: Wiley.
- Barker, R. & Wright, H., 1955, 1971. Midwest and its children: The psychological ecology of an American town. New York: Harper& Row.
- Bechtel, R. & Churchman, A., 2002. Handbook of Environmental Psychology. New York: John Wiley & Sons, Inc..
- Bell, P. A. & Barnard, S. W., 1977. Sex differences in the effects of heat and noise stress on personal space permeability, Albuquerque: Rocky Mountain Psychological Association.
- Bell, P. A., Fisher, J. D., Baum, A. & Greene, T., 1990. Environmental Psychology. Fort Worth: Holt, Rinehart and Winston, Inc..
- Berkowitz, L., 1980. A survey of social psychology. 2nd edition επιμ. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc..
- Berlyne, D. E., 1974. Studies in the new experimental aesthetics: Steps toward an objective psychology of aesthetic appreciation. New York: Halsted Press.
- Bolund, P. & Hunhammar, S., 1999. Ecosystem services in urban areas. Ecological Economics, Issue 293-301, pp. 293-301.
- Bonnes, M. & Secchiaroli, G., 1995. Στο: Environmental Psychology: A Psycho-social Introduction. London: Sage Publications, p. 129.
- Bonnes, M. & Secchiaroli, G., 1995. Environmental Psychology. London: SAGE Publications Ltd.
- Brown, B. B. & Werner, C. M., 2012. Healthy physical activity and eating: Environmental supports for health. Στο: S. D. Clayton, επιμ. The Oxford handbook of environmental and conservation psychology. New York: Oxford University Press, pp. 459-484.
- Burns, G. W., 2005. Naturally happy, naturally healthy: The role of the natural environment in well-being. Στο: F. A. Huppert, N. Baylis & B. Keverne, επιμ. The science of well-being. New York: Oxford University Press, pp. 405-431.
- Canter, D., 1977. Στο: The Psychology of Place. London: Architectural Press.
- Cantril, H., 1950. The 'Why' of Man's Experience,. New York: Macmillan.
- Cassidy, T., 1997. Environmental psychology: Behaviour and experience in context. London: Taylor & Francis..

- Cerina, V. & Fornara, F., 2011. The psychological determinants of attitudes toward relocation in the elderly: A survey study in urban and rural environments. *Psychology*, 3(2), p. 335–348.
- Chandler, M. J., Paget, K. F. & Koch, D., 1978. Children's responses to social complexity as a function of cognitive differentiation. *Journal of Experimental Social Psychology*, Issue 8, pp. 549-565.
- Cohen, S. A., Evans, G. W., Krantz, D. S. & Stokols, D., 1980. Physiological, motivational, and cognitive effects of aircraft noise on children: moving from the laboratory to the field. *American Psychologist*, Issue 35, pp. 231-243.
- Cohen, S. A. & Spacapan, S., 1984. The social psychology of noise. Στο: D. M. Jones & A. J. Chapman, επιμ. *Noise and society*. Chichester: Wiley, pp. 221-245.
- Coleman, P. G., 1986. *Aging and reminiscence processes*. Chichester: Wiley.
- Dasgupta, P., 2001. *Human well-being and the natural environment*. New York: Oxford University Press.
- Desor, J., 1972. Toward a psychological theory of crowding. *Journal of Personality and Social Psychology*, Issue 27, pp. 79-83.
- Dooly, B., 1975. Crowding stress: The effects of social density on men with "close" or "far" personal space. Sacramento, U.C.L.A..
- Engen, T., 1982. *The perception of odors*. New York: Academic Press.
- Faber Taylor, A. & Kuo, F., 2009. Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. *Journal of Attention Disorders*, Issue 12, pp. 402-409.
- Faber Taylor, A., Kuo, F. & Sullivan, W., 2001. Coping with ADD: The surprising connection to green play settings. *Environment and Behavior*, Issue 33, pp. 54-77.
- Fleury-Bahi, G., Pol, E. & Navarro, O., 2016. *Handbook of Environmental Psychology and Quality of Life Research*. s.l.:Springer.
- Fleury-Bahi, G., Pol, E. & Navarro, O., 2017. *Handbook of Environmental Psychology and Quality of Life Research*. Switzerland: Springer.
- Gans, H. J., 1962. *The Urban Villagers*. New York: The Free Press.
- Gatersleben, B., 2008. Humans and nature: Ten useful findings from environmental psychology research. Issue 23, pp. 24-34.
- Glass, D. C., Singer, J. E. & Friedman, L. N., 1969. Psychic cost of adaptation to an environmental stressor. Στο: *Journal of Personality and Social Psychology*. s.l.:s.n., pp. 200-210.
- Glass, G. V. & Singer, J. E., 1972. *Urban stress*. New York: Academic Press.

- Hartig, T., Mang, M. & Evans, G. W., 1991. Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior*, 1(23), p. 3–26.
- Holahan, C. J., 1982. *Environmental Psychology*. New York: Random House.
- Ittelson, W. H., Rivlin, L. G. & Proshansky, H. M., 1974. *An Introduction to Environmental Psychology*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Jacobs, J., 1961. *The death and life of great American cities*. New York: Random House.
- Jonsson, E., 1974. Annoyance Reactions of Environmental Odors. Στο: A. Turk, J. W. Johnson & D. G. Moulton, επιμ. *Human responses to environmental odors*. New York: Academic Press Inc. , pp. 330-333.
- Kaplan, R., 1983. The role of nature in the urban context. Στο: I. Altman & J. F. Wohlwill, επιμ. *Human behavior and environment: Advances in theory and research*. New York: Plenum Press, pp. 127-161.
- Kaplan, R. & Kaplan, S., 1989. *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaplan, S. & Kaplan, R., 1982. *Cognition and environment : functioning in an uncertain world*. New York: Praeger.
- Kilpatrick, F. P., 1961. Introduction in F.P. Kilpatrick. Στο: *Explorations in Transactional Psychology*. New York: New York University Press, pp. 1-5.
- Korte , C. & Kerr, N., 1975. Responses to altruistic opportunities under urban and rural conditions. *Journal of Experimental Social Psychology*, pp. 288-299.
- Korte, C., 1980. Urban-non urban differences in social behavior and social psychological models of urban impact. *Journal of Social Issues*, pp. 29-51.
- Kuo , F. & Sullivan, W., 2009. Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. *Journal of Attention Disorders*, Issue 12, p. 402–409.
- Kuo, F., Sullivan , W., Coley , R. L. & Bruns, L., 1998. Fertile ground for community: Inner-city neighborhood common spaces. *American Journal of Community Psychology*, Issue 26, p. 823–851.
- Lawton, P. M., 1982. Competence, environmental press and adaptation. Στο: T. O. Byerts, P. M. Lawton & P. G. Windley, επιμ. *Aging and the environment*. New York: Springer , pp. 33-59.
- Lewin, K., 1951. *Field Theory in Social Science*. New York: Harper & Brothers.
- Lewin, K., 1951. *Field Theory in Social Science*. New York: Harper.
- Lynch, K., 1977. *Crowding up in cities*. Cambridge: M.I.T. Press.

- Maslow, A. H. & Mintz, N. L., 1956. Effects of esthetic surroundings: I. Initial short-term effects of three esthetic conditions upon perceiving "energy" and "well-being" in faces. *Journal of Psychology*, Issue 41, pp. 247-254.
- Massey, D. & Jess, P., 1995. A place in the world. Places culture and globalization.. s.l.:The Open University of Oxford.
- Mathews, K. E., Canon, L. K. & Alexander, K., 1974. The influence of level of empathy and ambient noise on the body buffer zone. *Proceedings of the American Psychological Association Division of Personality and Social Psychology*, pp. 367-370.
- Merrens, M., 1973. Nonemergency helping behavior in various sized communities. *Journal of Social Psychology*, pp. 327-328.
- Michelson, W., 1976. Environmental choice, human behavior, and residential satisfaction. New York: Oxford University Press.
- Milgram, S., 1970. The Experience of Living in Cities. *Science*, 13 March, pp. 1461-1468.
- Morris, W., 1969. The American Heritage Dictionary of the English language. New York: American Heritage Publishing Co., Inc..
- Napp, N., 1977. Noise drives you crazy-jets and mental hospitals. *Psychology Today*, Ιούνιος, p. 33.
- Norberg-Schultz, C., 1991. Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture. 2η Έκδοση επιμ. New York: Rizzoli.
- Pellegrino, P., 2006. Το νόημα του χώρου. Η εποχή κι ο τόπος.. Αθήνα: Gutenberg.
- Pijanowski, B. C., 2011. Soundscape ecology: The science of sound in the landscape. *BioScience*, Issue 61, pp. 203-216.
- Ralston, P. A. & Patterson, A. H., 1983. Fear of crime and fear of public transportation among the elderly. Final Report. Washington DC: Urban Mass Transportation Administration.
- Russell, J. & Ward, L., 1982. Environmental Psychology. *Annual Reviews of Psychology*, Issue 33, pp. 651-688.
- Smith, C. D., 1984. The relationship between the pleasingness of landmarks and the judgment of distance in cognitive maps. *Journal of Environmental Psychology*, Issue 4, pp. 229-234.
- Stokols, D., 1972. On the distinction between density and crowding: Some implications for future research. *Psychological Review*, 3(79), pp. 275-277.

- Stokols, D., 1976. The experience of crowding in primary and secondary environments. *Environment and Behavior*, Τόμος 8, pp. 49-86.
- Stokols, D., 1981. Group x Place Transactions: Some Neglected Issues in Psychological Research on Settings. Στο: D. Magnusson, επιμ. *Toward A Psychology of Situations An Interactional Perspective*. New Jersey: Hillsdale, pp. 393-415.
- Stokols, D. & Shumaker, S., 1981. People in Places: A Transactional View of Settings. Στο: J. Harvey, επιμ. *Cognition, Social Behavior, and the Environment*. New Jersey: Hillsdale, pp. 441-488.
- Taylor, R. B., 1982. Neighborhood physical environment and stress. . Στο: G. W. Evans, επιμ. *Environmental stress*. New York: Cambridge University.
- Torf, M., 1989. Sensitivity to noise, personality hardiness, and noise-induced stress in critical care nurses. *Environment and Behavior*, Issue 21, pp. 717-733.
- Uexkull, J., 1965, 2010. *A Foray into the Worlds of Animals and Humans: with A Theory of Meaning (Posthumanities)*. London: University of Minnesota Press.
- Uexkull, J., 1965. *Mondes animaux et monde humain*. 2η Έκδοση επιμ. Paris: Denoel/Gonthier.
- Vaizey, J. & Hutt, C., 1966. Differential Effects of Group Density on Social Behaviour. *Nature*, Issue 209, pp. 1371-1372.
- Wallon, H., 1978. *De l'acte à la pensée*. Paris: Flammarion.
- Ward, L. & Russell, J., 1981. The psychological representation of molar physical environments. *Journal of Experimental Psychology: General*, January, pp. 121-152.
- Wells, M. M., 2000. Office clutter or meaningful personal displays: The role of office personalization in employee and organizational well-being. *Journal of Environmental Psychology*, 3(20), pp. 239-255.
- Wells, N., 2000. At home with nature: Effects of “Greenness” on children’s cognitive functioning. *Environment and Behavior*, Issue 32, p. 775–795.
- Willmott, P., 1962. *The evolution of a community*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Willmott, P. & Young, M., 1960. *Family and class in a London suburb*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Zube, E. H., 1987. Perceived land use patterns and landscape values. *Landscape Ecology*, Issue 1, pp. 37-47.

Ιστοσελίδες

Ελευθεροτυπία, 2008. <http://archive.enet.gr>. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

http://archive.enet.gr/online/online_text/c=112,dt=02.08.2008,id=31046576

[Πρόσβαση 4 1 2020].

Ε. Π. Δ. Α. 2015-2019. [maroussi.gr](http://www.maroussi.gr). [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.maroussi.gr>

[Πρόσβαση 4 Ιανουάριος 2019].

Λούπης, Α. & Ευθυμίου, Δ., n.d. *Academia*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.academia.edu>

[Πρόσβαση 14 1 2020].

Ματζίρης, Ε. & Ελευθεριάδης, Α., 2013. *citybranding*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.citybranding.gr/2013/04/blog-post_8.html

[Πρόσβαση 3 Ιανουάριος 2019].

Υπουργείο Ενέργειας και , n.d. *epoleodomia*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://gis.epoleodomia.gov.gr>

[Πρόσβαση 2 Ιανουάριος 2019].

Φεσσά, Ε., 2020. *Clio Turbata*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://clioturbata.com>

[Πρόσβαση 23 1 2020].

demography-lab.prd.uth.gr. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.demography-lab.prd.uth.gr>

[Πρόσβαση 4 1 2020].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ερωτηματολόγιο 1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**Ερωτηματολόγιο για την σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών
του χώρου και της περιβαλλοντικής εμπειρίας**

Περιοχή μελέτης: Κοκκινιά (Μαρούσι)

Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας. Η περιοχή μελέτης είναι η Κοκκινιά (Μαρούσι), συγκεκριμένα η περιοχή που περικλείεται από τις οδούς Κηφισίας, Πεντέλης, Μουργκάνας, Σισμανόγλειου, Λεμόνα, Μεσογείων, Κέκροπος και Κονίτσης. Παρακαλώ να συμπληρωθεί από οποιονδήποτε έχει/είχε κάποια εμπειρία σε σχέση με την περιοχή. Αποτελείται από 36 ερωτήσεις, οι απαντήσεις είναι ανώνυμες και ο χρόνος συμπλήρωσης του εκτιμάται στα 7'.

1. Φύλο☐ Άνδρας ☐ Γυναίκα**2. Ηλικία**☐ 18- 24 ☐ 25- 30 ☐ 31-40 ☐ 41-55 ☐ 56+**3. Καταγωγή**☐ Ελληνική ☐ Άλλη.....**4. Η σχέση σας με την περιοχή μελέτης**

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

☐ Κάτοικος ☐ Εργαζόμενος ☐ Επισκέπτης ☐ Άλλο.....**5. Οικογενειακή κατάσταση**☐ Ελεύθερος/η ☐ Σε σχέση ☐ Παντρεμένος/η ☐ Χήρος/α**6. Έχετε ανήλικα παιδιά;**☐ Ναι ☐ Όχι**7. Επίπεδο μόρφωσης**☐ Απόφοιτος/η δημοτικού ή γυμνασίου
☐ Απόφοιτος/η λυκείου
☐ Απόφοιτος/η ΤΕΙ/ ΑΕΙ
☐ Κάτοχος μεταπτυχιακού/ διδακτορικού**8. Κατάσταση υγείας**☐ Απόλυτα υγιής
☐ Σωματική ασθένεια/αδυναμία
☐ Ψυχική ασθένεια/αδυναμία**9. Εργάζεστε;**☐ Ναι ☐ Όχι**10. Το προσωπικό μηνιαίο εισόδημα σας**

☐ Έως 600 ευρώ ☐ 601-1200 ευρώ ☐ 1201- 2000 ευρώ ☐ Άνω των 2000 ευρώ

11. Έχετε μεταφορικό όχημα;

☐ Ναι ☐ Όχι

12. Αξιολογείτε με βαθμό σημαντικότητας για μια περιοχή, τα παρακάτω χαρακτηριστικά

- Καλή αγορά και χώροι ψυχαγωγίας

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Εύκολη μετακίνηση μέσα και έξω από την περιοχή

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Κατάσταση χώρων πρασίνου/ δημόσιων χώρων

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Αρχιτεκτονική-χαρακτήρας κτισμένου περιβάλλοντος

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Χαρακτήρας «γειτονιάς»

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Κοινωνική ποικιλομορφία

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- «Ζωντάνια»

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Ησυχία- ηρεμία

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

13. Σας αρέσουν για κατοικία περισσότερο οι περιοχές του κέντρου (π.χ. Κυψέλη) ή των προαστίων (π.χ. γειτονιές στο Μαρούσι);

- ☐ Κέντρο
☐ Προάστιο

14. Για ποιους λόγους προτιμήσατε κέντρο ή προάστιο στην προηγούμενη ερώτηση; (Συμπληρώστε όλες επιλογές θέλετε)

- ☐ Η αγορά/χώροι ψυχαγωγίας
☐ Ευκολία μετακίνησης μέσα και έξω από την περιοχή
☐ Εξυπηρέτηση από ΜΜΜ
☐ Χώροι πρασίνου
☐ Δημόσιοι χώροι
☐ Πυκνότητα δόμησης
☐ Αρχιτεκτονική
☐ Κοινωνικά χαρακτηριστικά
☐ Χαρακτήρας περιοχής
☐ Ασφάλεια
☐ Ευκολία επικοινωνίας με ανθρώπους
☐ «Ζωντάνια»
☐ Ηρεμία
☐ Καθαριότητα

15. Πόσο καιρό μένετε στην Κοκκινιά;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος Κοκκινιάς)

- ☐ Έως 2 χρόνια   ☐ 2-5 χρόνια   ☐ 5 χρόνια και άνω

16. Δικαιολογείστε την επιλογή τύπου κατοικίας

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος Κοκκινιάς. Συμπληρώστε όλες επιλογές θέλετε)

- ☐ Γειτνίαση με εργασία   ☐ Γειτνίαση με συγγενικά πρόσωπα
☐ Οικονομικοί λόγοι   ☐ Άλλο.....

17. Πόσο συχνά μετακινείστε σε άλλες περιοχές της Αθήνας;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος Κοκκινιάς)

- ☐ Κάθε μέρα   ☐ Έως 3 φορές την εβδομάδα   ☐ Έως 3 φορές τον μήνα

18. Ποιοι είναι οι λόγοι της μετακίνησης σας σε άλλες περιοχές της Αθήνας;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος Κοκκινιάς. Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Εργασία ☐ Ψυχαγωγία ☐ Αγορές
☐ Επίσκεψη σε συγγενικά/ φιλικά πρόσωπα ☐ Άλλο .....

19. Πως μετακινήστε συνήθως για να προμηθευτείτε είδη πρώτης ανάγκης (π.χ. ψωμί, γάλα);

- ☐ Πεζός/ή
☐ Με δίκυκλο όχημα ή ΙΧ

20. Κατά πόσο είστε ευχαριστημένος/η από τον τόπο κατοικίας σας;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος Κοκκινιάς)

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

21. Σε ποιο βαθμό καλύπτει η αγορά της περιοχής (π.χ. σούπερ μάρκετ, αναψυκτήριο, βιβλιοπωλείο) τις ανάγκες/επιθυμίες σας;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

22. Σε ποιο βαθμό καλύπτει η περιοχή τις ανάγκες/επιθυμίες σας για ψυχαγωγία;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

23. Σε ποιο βαθμό σας εξυπηρετεί η περιοχή στο περπάτημα;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

24. Εάν ασχολείστε με αθλητισμό, σε τι βαθμό καλύπτει η περιοχή τις ανάγκες/επιθυμίες σας για αθλητισμό;

- ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πλήρως
☐ Δεν ασχολούμαι με αθλητισμό

**25. Πως μετακινείστε για να διανύσετε αποστάσεις μέσα στην
γειτονιά της Κοκκινιάς;**

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

☐ Πεζός/ή ☐ Με δίκυκλο όχημα ή ΙΧ ☐ Με ΜΜΜ**26. Πόσο εύκολα προσανατολίζεστε στην περιοχή;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πλήρως**27. Είναι εύκολη η μετακίνηση σας από την Κοκκινιά προς άλλες
περιοχές της Αθήνας ή το αντίστροφο;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πλήρως**28. Ποιοι παράγοντες δυσκολεύουν την μετακίνηση σας μέσα στην
ευρύτερη περιοχή (Μαρούσι και γειτονικές περιοχές);**

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Συμφόρηση οδικού δικτύου
- ☐ Ανεπαρκής εξυπηρέτηση από τα ΜΜΜ
- ☐ Δυσκολία στην εξεύρεση χώρου στάθμευσης
- ☐ Δυσκολία κυκλοφορίας πεζού (π.χ. στενά πεζοδρόμια, δυσκολία διάβασης δρόμων)
- ☐ Άλλο .....

**29. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα χωρικά χαρακτηριστικά (π.χ.
πλατείες, παιδικές χαρές, χώροι αναψυχής, πυκνότητα δόμησης) της
περιοχής σας βοηθούν να γνωριστείτε με τους ανθρώπους;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πάρα πολύ**30. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τα κοινωνικά χαρακτηριστικά (π.χ.
ηλικιακές ομάδες, τρόπος ψυχαγωγίας, διάθεση για κοινωνική
συναναστροφή) των ανθρώπων στην περιοχή σας βοηθούν να
γνωριστείτε μαζί τους;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πάρα πολύ

31. Ποια από τα παρακάτω σας προκαλούν ενόχληση όταν βρίσκεστε στην περιοχή;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Θόρυβος   ☐ Οσμές   ☐ Σκουπίδια   ☐ Κανένα από τα παραπάνω

32. Πως θα χαρακτηρίζατε την περιοχή από άποψη αρχιτεκτονικής;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Όμορφη   ☐ Ενδιαφέρουσα   ☐ Μονότονη   ☐ Άσχημη   ☐ Απωθητική

33. Πως θα χαρακτηρίζατε την περιοχή συνολικά από άποψη αισθητικής;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Όμορφη   ☐ Ενδιαφέρουσα   ☐ Μονότονη   ☐ Άσχημη   ☐ Απωθητική

34. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η περιοχή έχει χαρακτήρα “γειτονιάς”;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

35. Κατά πόσο “ζωντανή” θα χαρακτηρίζατε την περιοχή;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

36. Στο σύνολό της, ποιά συναισθήματα σας προκαλεί η περιοχή;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Ευχαρίστηση
☐ Ενδιαφέρον
☐ Ηρεμία
☐ Ασφάλεια
☐ Άνεση
☐ Αδιαφορία
☐ Δυσσάρεσκεια
☐ Άγχος
☐ Φόβο
☐ Εγκλωβισμό

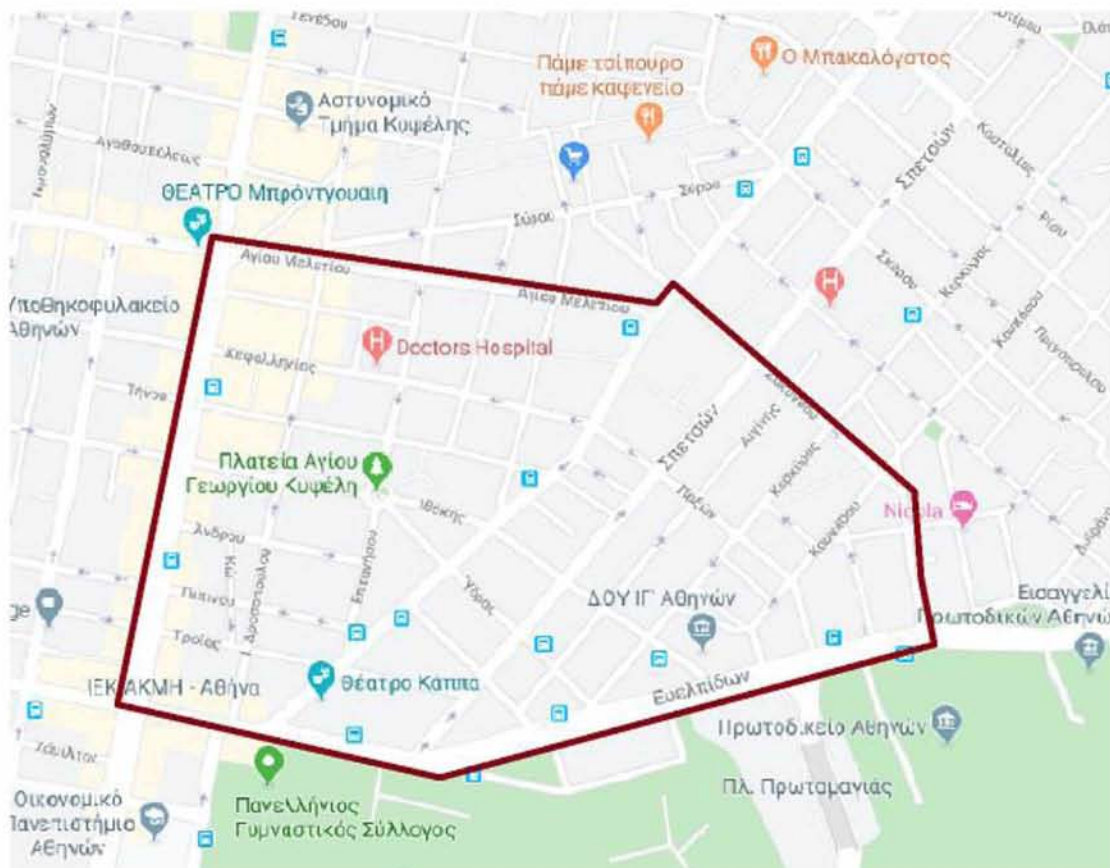
Ερωτηματολόγιο 2

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**Ερωτηματολόγιο για την σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών
του χώρου και της περιβαλλοντικής εμπειρίας**

Περιοχή μελέτης: Τμήμα Κυψέλης

Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας. Η περιοχή μελέτης είναι ο Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο (Κυψέλη), συγκεκριμένα η περιοχή που περικλείεται από τις οδούς Πατησίων, Αγίου Μελετίου, Ζακύνθου, Αργοστολίου και Ευελπίδων. Παρακαλώ να συμπληρωθεί από οποιονδήποτε έχει/είχε κάποια εμπειρία σε σχέση με την περιοχή. Αποτελείται από 36 ερωτήσεις, οι απαντήσεις είναι ανώνυμες και ο χρόνος συμπλήρωσης του εκτιμάται στα 7'.

1. Φύλο☐ Άνδρας ☐ Γυναίκα**2. Ηλικία**☐ 18- 24 ☐ 25- 30 ☐ 31-40 ☐ 41-55 ☐ 56+**3. Καταγωγή**☐ Ελληνική ☐ Άλλη.....**4. Η σχέση σας με την περιοχή μελέτης**

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

☐ Κάτοικος ☐ Εργαζόμενος ☐ Επισκέπτης ☐ Άλλο.....**5. Οικογενειακή κατάσταση**☐ Ελεύθερος/η ☐ Σε σχέση ☐ Παντρεμένος/η ☐ Χήρος/α**6. Έχετε ανήλικα παιδιά;**☐ Ναι ☐ Όχι**7. Επίπεδο μόρφωσης**☐ Απόφοιτος/η δημοτικού ή γυμνασίου
☐ Απόφοιτος/η λυκείου
☐ Απόφοιτος/η ΤΕΙ/ ΑΕΙ
☐ Κάτοχος μεταπτυχιακού/ διδακτορικού**8. Κατάσταση υγείας**☐ Απόλυτα υγιής
☐ Σωματική ασθένεια/αδυναμία
☐ Ψυχική ασθένεια/αδυναμία**9. Εργάζεστε;**☐ Ναι ☐ Όχι**10. Το προσωπικό μηνιαίο εισόδημα σας**

☐ Έως 600 ευρώ ☐ 601-1200 ευρώ ☐ 1201- 2000 ευρώ ☐ Άνω των 2000 ευρώ

11. Έχετε μεταφορικό όχημα;

☐ Ναι ☐ Όχι

12. Αξιολογείστε με βαθμό σημαντικότητας για μια περιοχή, τα παρακάτω χαρακτηριστικά

- Καλή αγορά και χώροι ψυχαγωγίας

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Εύκολη μετακίνηση μέσα και έξω από την περιοχή

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Κατάσταση χώρων πρασίνου/ δημόσιων χώρων

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Αρχιτεκτονική-χαρακτήρας κτισμένου περιβάλλοντος

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Χαρακτήρας «γειτονιάς»

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Κοινωνική ποικιλομορφία

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- «Ζωντάνια»

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

- Ησυχία- ηρεμία

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικό

13. Σας αρέσουν περισσότερο για κατοικία οι περιοχές του κέντρου (π.χ. Κυψέλη) ή των προαστίων (π.χ. γειτονιές στο Μαρούσι);

- ☐ Κέντρο
☐ Προάστιο

14. Για ποιους λόγους προτιμήσατε κέντρο ή προάστιο στην προηγούμενη ερώτηση; (Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Η αγορά/χώροι ψυχαγωγίας
☐ Ευκολία μετακίνησης μέσα και έξω από την περιοχή
☐ Εξυπηρέτηση από ΜΜΜ
☐ Χώροι πρασίνου
☐ Δημόσιοι χώροι
☐ Πυκνότητα δόμησης
☐ Αρχιτεκτονική
☐ Κοινωνικά χαρακτηριστικά
☐ Χαρακτήρας περιοχής
☐ Ασφάλεια
☐ Ευκολία επικοινωνίας με ανθρώπους
☐ «Ζωντάνια»
☐ Ηρεμία
☐ Καθαριότητα

15. Πόσο καιρό μένετε στην περιοχή;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος της περιοχής)

- ☐ Έως 2 χρόνια   ☐ 2-5 χρόνια   ☐ 5 χρόνια και άνω

16. Δικαιολογείστε την επιλογή τύπου κατοικίας

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος της περιοχής. Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Γειτνίαση με εργασία   ☐ Γειτνίαση με συγγενικά πρόσωπα
☐ Οικονομικοί λόγοι   ☐ Άλλο.....

17. Πόσο συχνά μετακινείστε σε άλλες περιοχές της Αθήνας;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος της περιοχής)

- ☐ Κάθε μέρα   ☐ Έως 3 φορές την εβδομάδα   ☐ Έως 3 φορές τον μήνα

18. Ποιοι είναι οι λόγοι της μετακίνησης σας σε άλλες περιοχές της Αθήνας;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος της περιοχής. Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Εργασία ☐ Ψυχαγωγία ☐ Αγορές
☐ Επίσκεψη σε συγγενικά/ φιλικά πρόσωπα ☐ Άλλο .....

19. Πως μετακινήστε συνήθως για να προμηθευτείτε είδη πρώτης ανάγκης (π.χ. ψωμί, γάλα);

- ☐ Πεζός/ή
☐ Με δίκυκλο όχημα ή ΙΧ

20. Κατά πόσο είστε ευχαριστημένος/η από τον τόπο κατοικίας σας;

(Απαντήστε μόνο εάν είστε κάτοικος της περιοχής)

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

21. Σε ποιο βαθμό καλύπτει η αγορά της περιοχής (π.χ. σούπερ μάρκετ, αναψυκτήριο, βιβλιοπωλείο) τις ανάγκες/επιθυμίες σας;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

22. Σε ποιο βαθμό καλύπτει η περιοχή τις ανάγκες/επιθυμίες σας για ψυχαγωγία;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

23. Σε ποιο βαθμό σας εξυπηρετεί η περιοχή στο περπάτημα;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πλήρως

24. Εάν ασχολείστε με αθλητισμό, σε τι βαθμό καλύπτει η περιοχή τις ανάγκες/επιθυμίες σας για αθλητισμό;

- ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πλήρως
☐ Δεν ασχολούμαι με αθλητισμό

25. Πως μετακινείστε για να διανύσετε αποστάσεις μέσα στη περιοχή;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

☐ Πεζός/ή ☐ Με δίκυκλο όχημα ή ΙΧ ☐ Με ΜΜΜ**26. Πόσο εύκολα προσανατολίζεστε στην περιοχή;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πάρα πολύ**27. Είναι εύκολη η μετακίνηση σας από το την Κυψέλη προς άλλες περιοχές της Αθήνας ή το αντίστροφο;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πάρα πολύ**28. Ποιοι παράγοντες δυσκολεύουν την μετακίνηση σας μέσα στην ευρύτερη περιοχή (Κυψέλη και γειτονικές περιοχές);**

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Συμφόρηση οδικού δικτύου
- ☐ Ανεπαρκής εξυπηρέτηση από τα ΜΜΜ
- ☐ Δυσκολία στην εξεύρεση χώρου στάθμευσης
- ☐ Δυσκολία κυκλοφορίας πεζού (π.χ. στενά πεζοδρόμια, δυσκολία διάβασης δρόμων)
- ☐ Άλλο .....

29. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα χωρικά χαρακτηριστικά (π.χ. πλατείες, παιδικές χαρές, εγγύτητα κτιρίων) της περιοχής σας βοηθούν να γνωριστείτε με τους ανθρώπους;

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πάρα πολύ**30. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε τα κοινωνικά χαρακτηριστικά (π.χ. ηλικιακές ομάδες, τρόπος ψυχαγωγίας, διάθεση για κοινωνική συναναστροφή) των ανθρώπων στην περιοχή σας βοηθούν να γνωριστείτε μαζί τους;**

1 2 3 4 5

Καθόλου ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Πάρα πολύ

31. Ποια από τα παρακάτω σας προκαλούν ενόχληση όταν βρίσκεστε στην περιοχή;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Θόρυβος   ☐ Οσμές   ☐ Σκουπίδια   ☐ Κανένα από τα παραπάνω

32. Πως θα χαρακτηρίζατε την περιοχή από άποψη αρχιτεκτονικής;

- ☐ Όμορφη   ☐ Ενδιαφέρουσα   ☐ Μονότονη   ☐ Άσχημη   ☐ Απωθητική

33. Πως θα χαρακτηρίζατε την περιοχή συνολικά από άποψη αισθητικής;

(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Όμορφη   ☐ Ενδιαφέρουσα   ☐ Μονότονη   ☐ Άσχημη   ☐ Απωθητική

34. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η περιοχή έχει χαρακτήρα “γειτονιάς”;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

35. Κατά πόσο “ζωντανή” θα χαρακτηρίζατε την περιοχή;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

36. Στο σύνολό της, ποιά συναισθήματα σας προκαλεί η περιοχή;

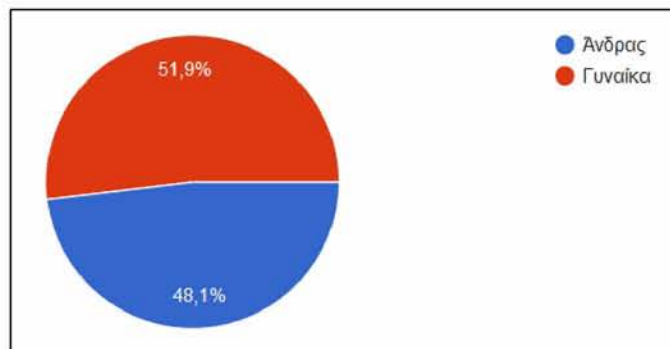
(Συμπληρώστε όσες επιλογές θέλετε)

- ☐ Ευχαρίστηση
☐ Ενδιαφέρον
☐ Ηρεμία
☐ Ασφάλεια
☐ Άνεση
☐ Αδιαφορία
☐ Δυσαρέσκεια
☐ Άγχος
☐ Φόβο
☐ Εγκλωβισμό

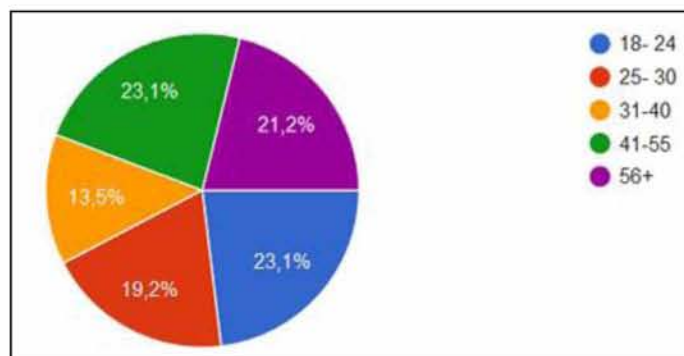
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Απαντήσεις στα ερωτηματολόγια της Κοκκινιάς

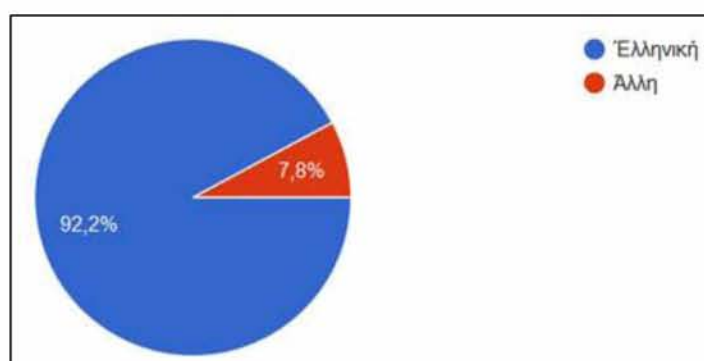
Γράφημα Π.Β.1.1: Φύλο

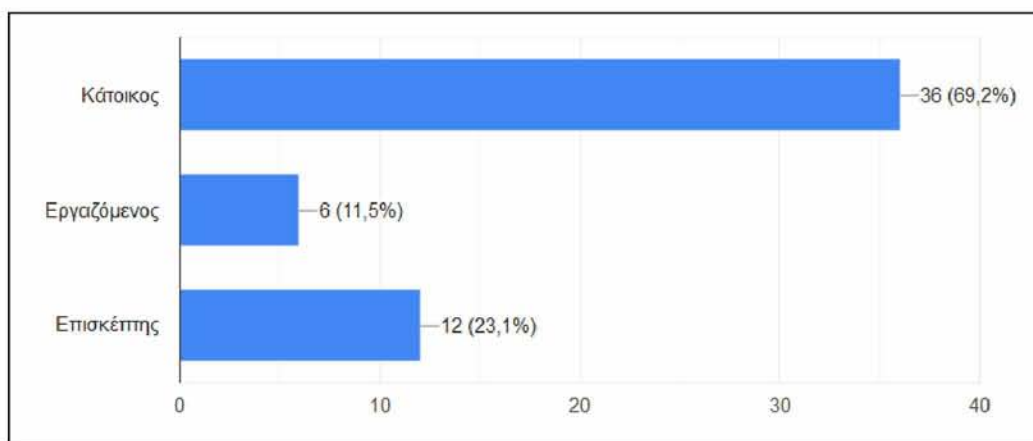
Γράφημα Π.Β.1.2: Ηλικία

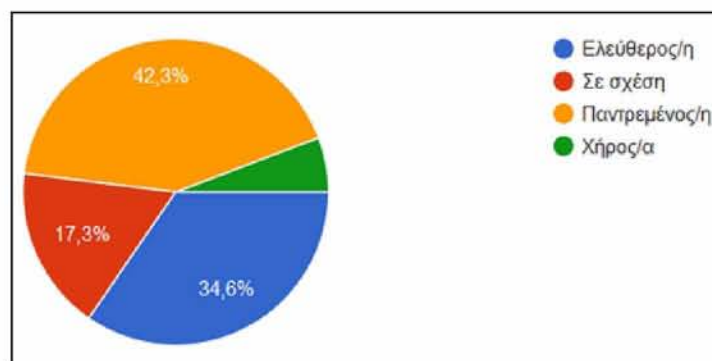
Γράφημα Π.Β.1.3: Καταγωγή

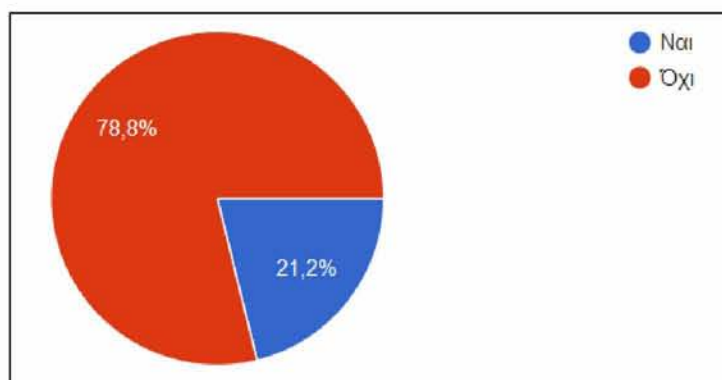
Γράφημα Π.Β.1.4: Σχέση με την περιοχή μελέτης

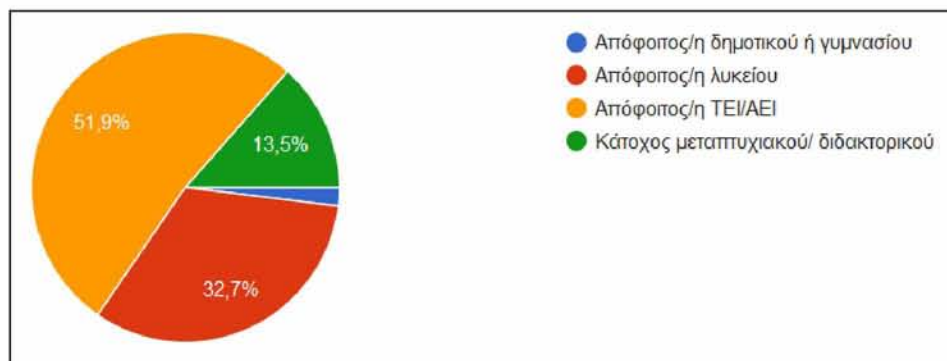
Γράφημα Π.Β.1.5: Οικογενειακή κατάσταση

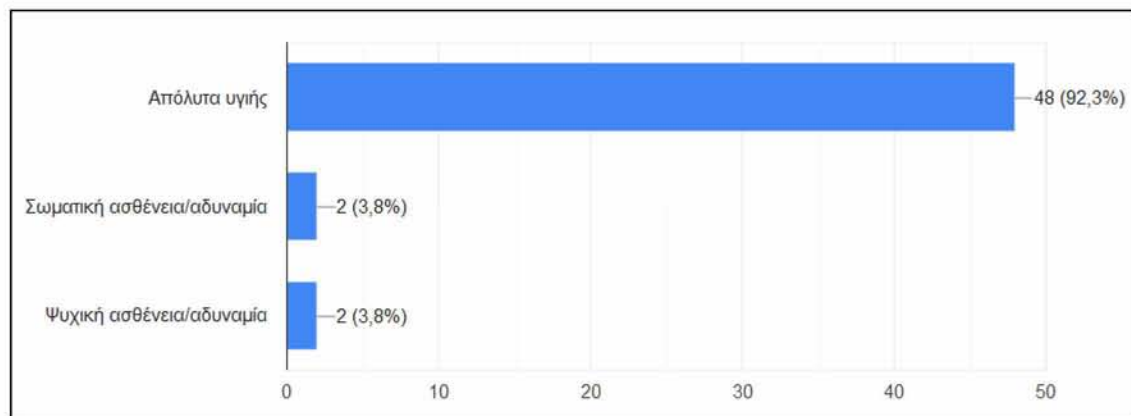
Γράφημα Π.Β.1.6: Έχουν ανήλικα παιδιά

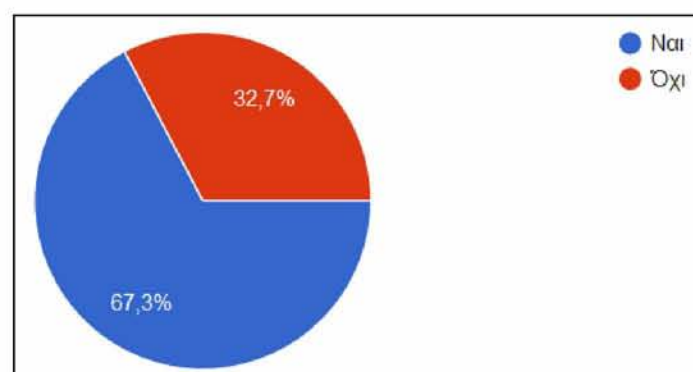
Γράφημα Π.Β.1.7: Επίπεδο μόρφωσης

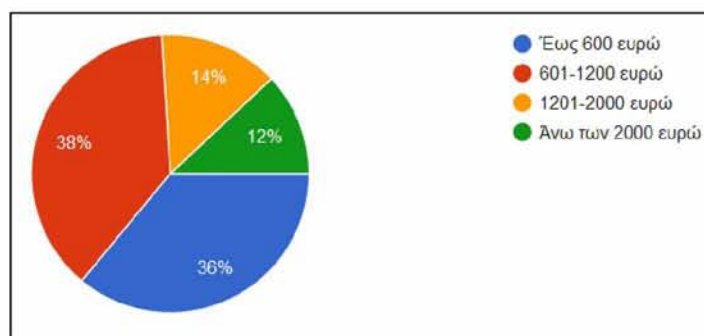
Γράφημα Π.Β.1.8: Κατάσταση υγείας

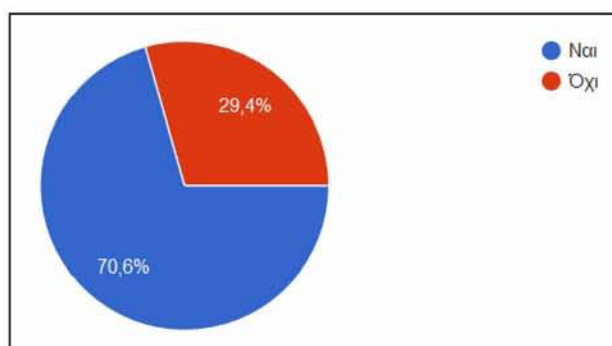
Γράφημα Π.Β.1.9: Εργαζόμενοι

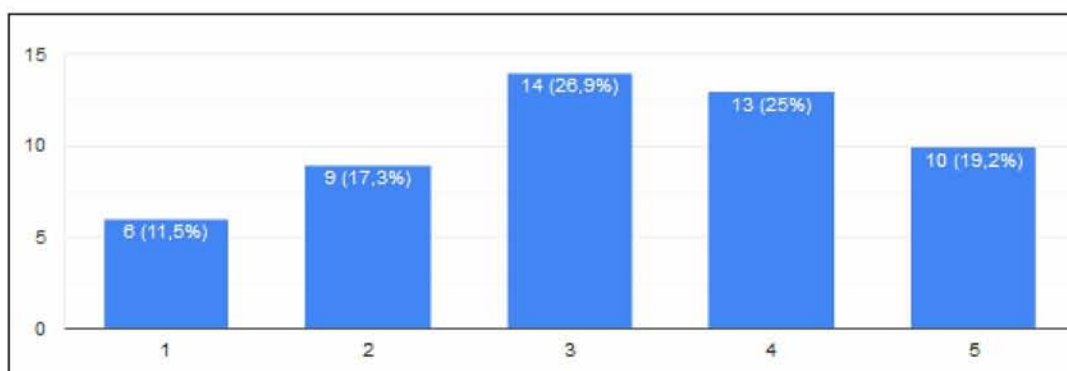
Γράφημα Π.Β.1.10: Προσωπικό μηνιαίο εισόδημα

Γράφημα Π.Β.1.11: Έχουν μεταφορικό όχημα

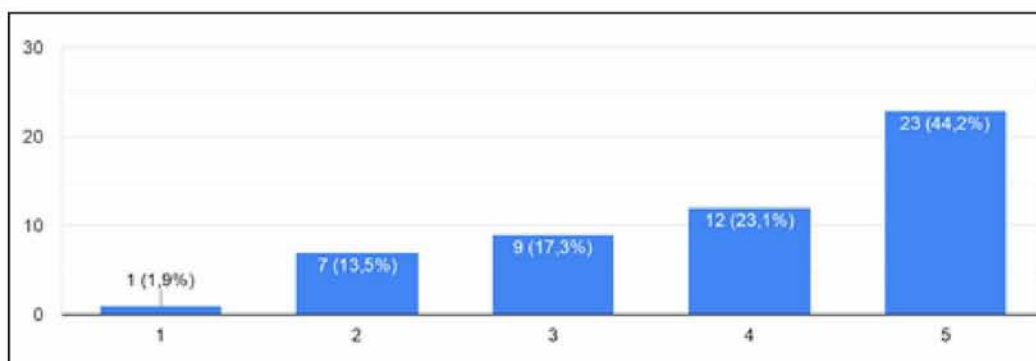
Γράφημα Π.Β.1.12.1: Βαθμός σημαντικότητας καλής αγοράς και χώρων ψυχαγωγίας

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

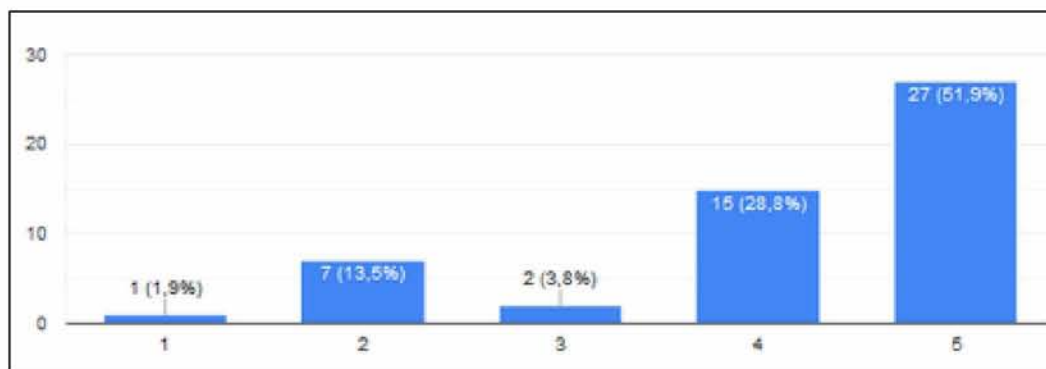

Γράφημα Π.Β.1.12.2: Βαθμός σημαντικότητας ευκολίας μετακίνησης

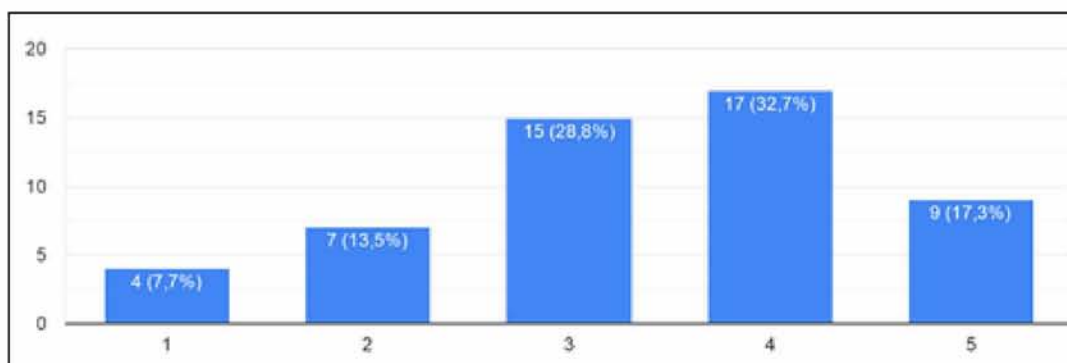

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

Γράφημα Π.Β.1.12.3: Βαθμός σημαντικότητας χώρων πρασίνου/δημόσιων χώρων

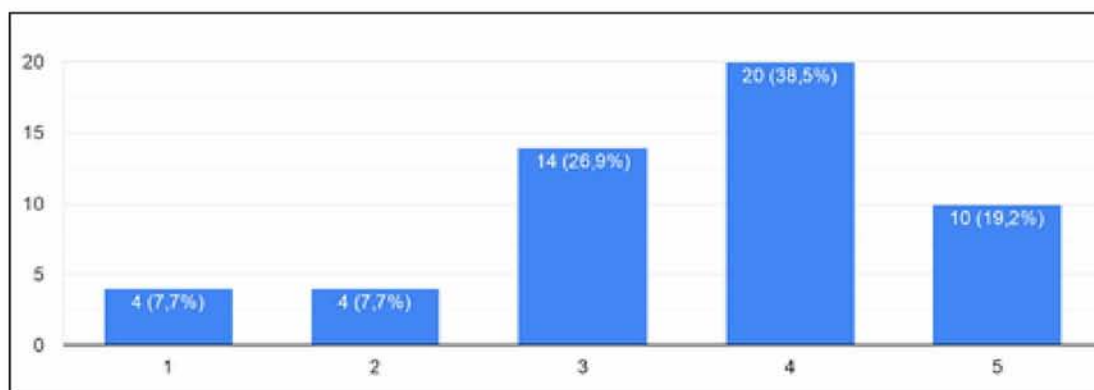

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

Γράφημα Π.Β.1.12.4: Βαθμός σημαντικότητας Αρχιτεκτονικής- Χαρακτήρα κτιστού
περιβάλλοντος

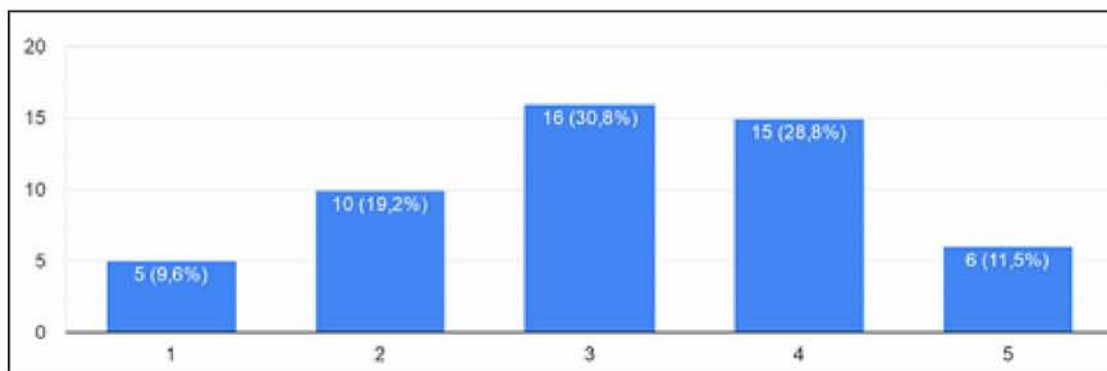
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

Γράφημα Π.Β.1.12.5: Βαθμός σημαντικότητας Χαρακτήρα Γειτονιάς

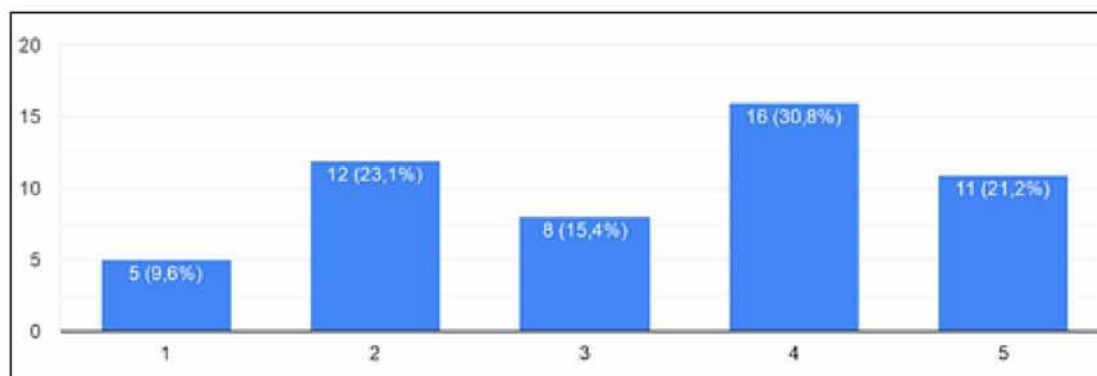
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικός, 5=Πολύ σημαντικός)

Γράφημα Π.Β.1.12.6: Βαθμός σημαντικότητας Κοινωνικής Ποικιλομορφίας

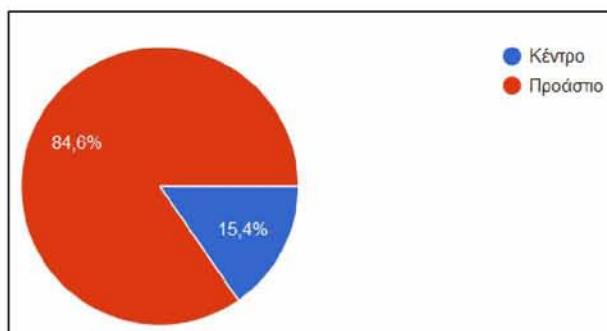
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

Γράφημα Π.Β.1.12.7: Βαθμός σημαντικότητας «Ζωντανίας»

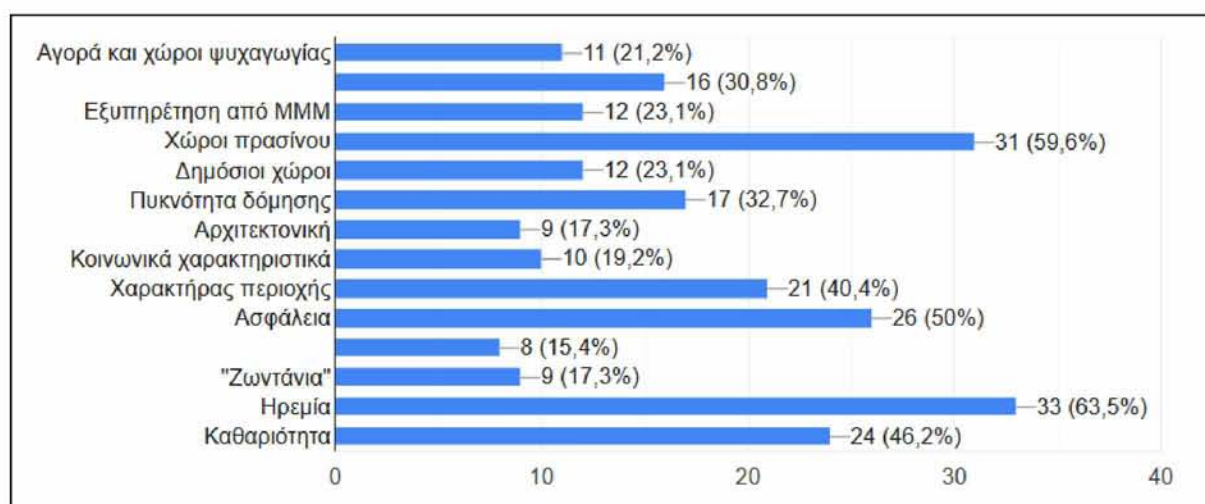

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

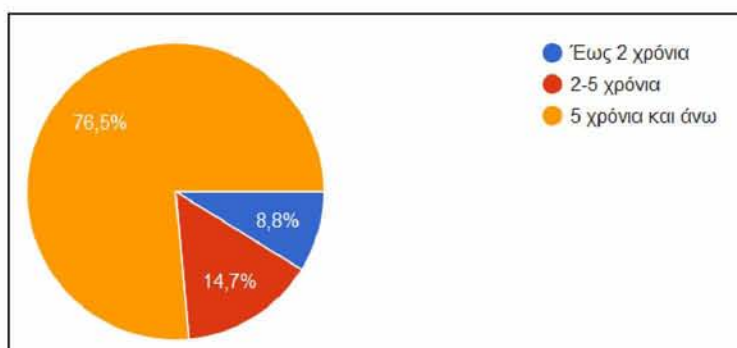
Γράφημα Π.Β.1.13: Ποιές περιοχές προτιμούν για κατοικία μεταξύ περιοχών του κέντρου και των προαστίων

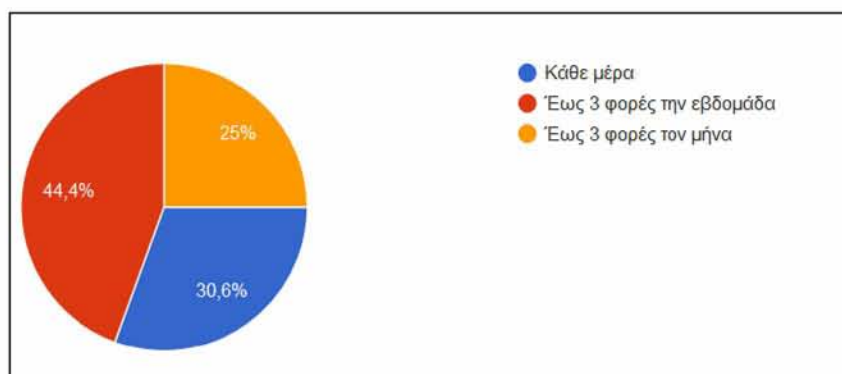
Γράφημα Π.Β.1.14: Για ποιους λόγους προτίμησαν κέντρο ή προάστιο

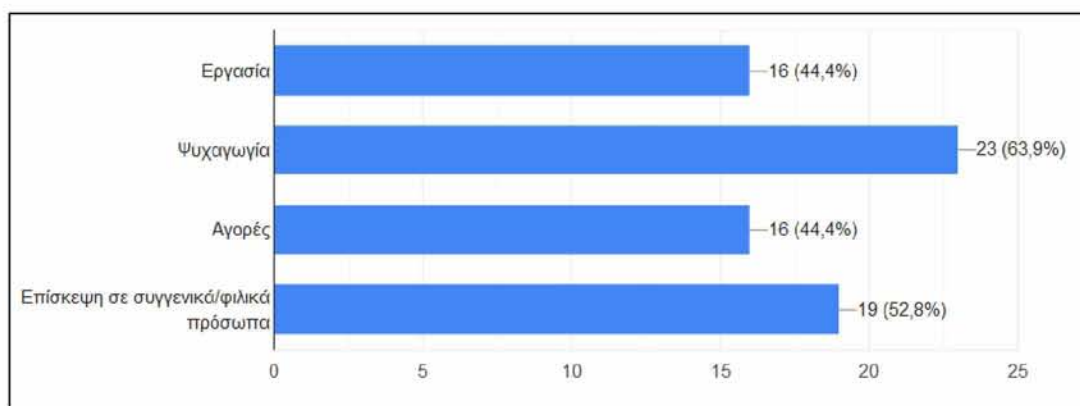
Γράφημα Π.Β.1.15: Πόσο καιρό μένουν στην Κοκκινιά

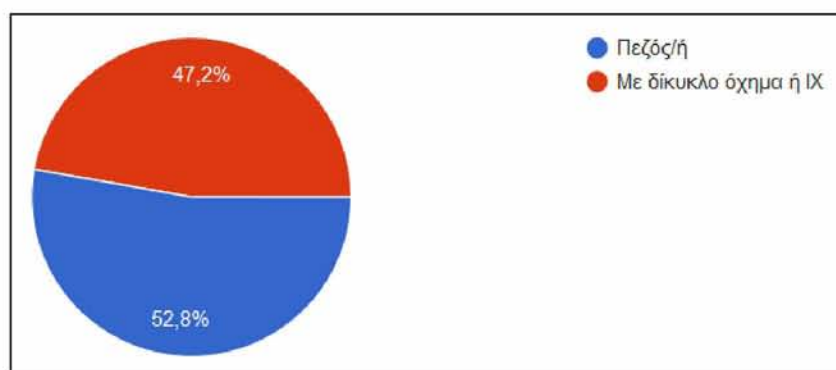
Γράφημα Π.Β.1.17: Συχνότητα μετακίνησης σε άλλες περιοχές της Αθήνας

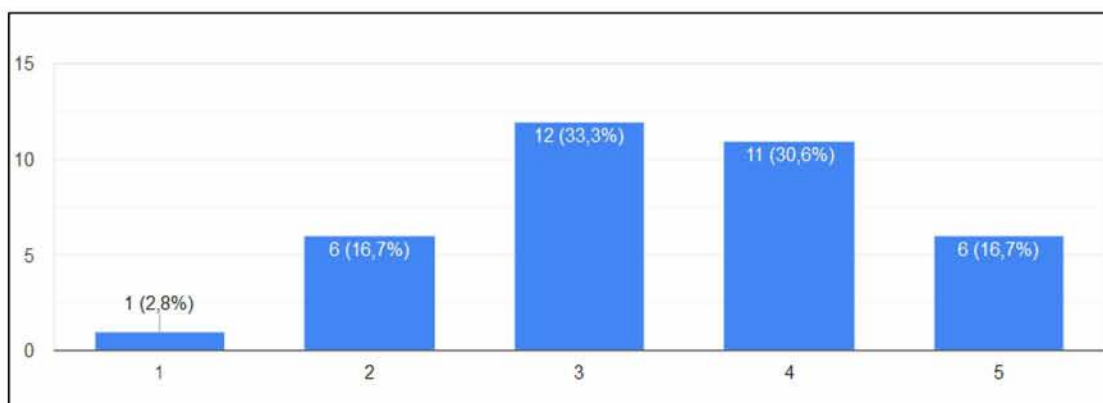
Γράφημα Π.Β.1.18: Λόγοι μετακίνησης σε άλλες περιοχές της Αθήνας

Γράφημα Π.Β.1.19: Ο συνήθης τρόπος μετακίνησης για προμήθεια ειδών πρώτης ανάγκης

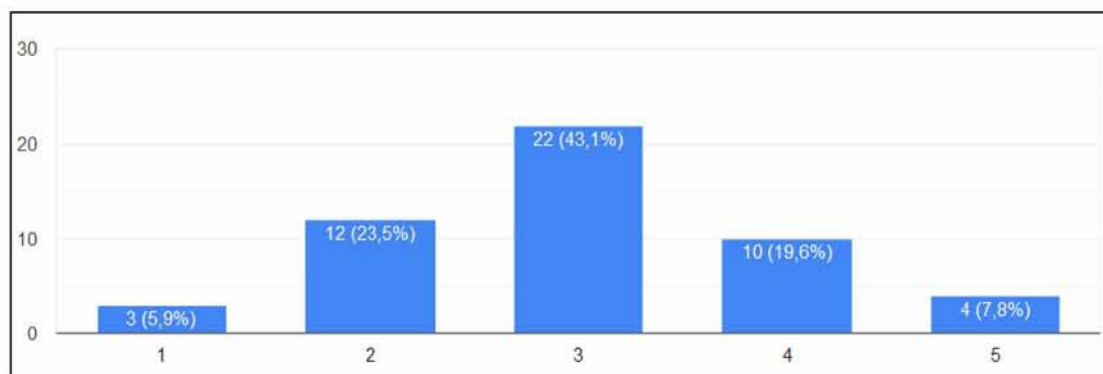

Γράφημα Π.Β.1.20: Κατά πόσο ευχαριστημένοι είναι από τον τόπο κατοικίας τους

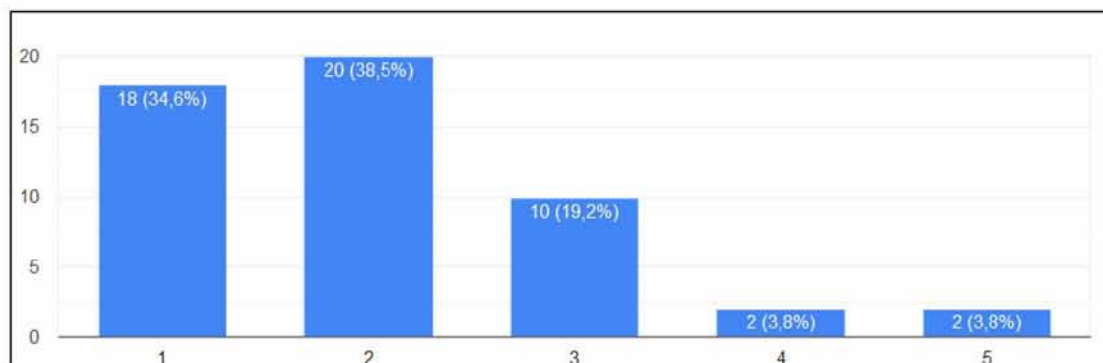
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.1.21: Σε ποιο βαθμό καλύπτει η αγορά της Κοκκινιάς ανάγκες/επιθυμίες τους

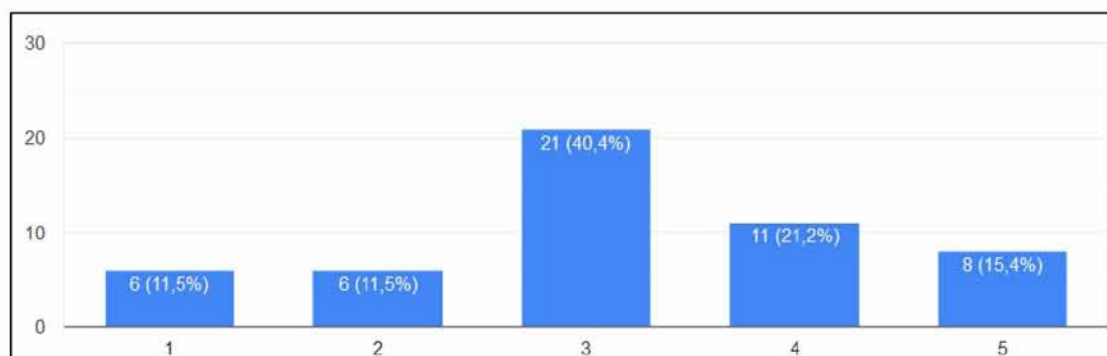
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.1.22: Σε ποιο βαθμό καλύπτει η περιοχή ανάγκες/επιθυμίες για ψυχαγωγία

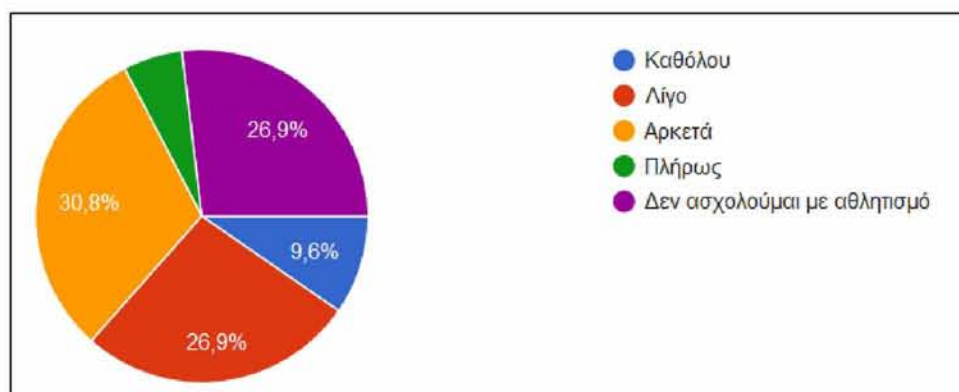
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.1.23: Σε ποιο βαθμό εξυπηρετεί η περιοχή στο περπάτημα

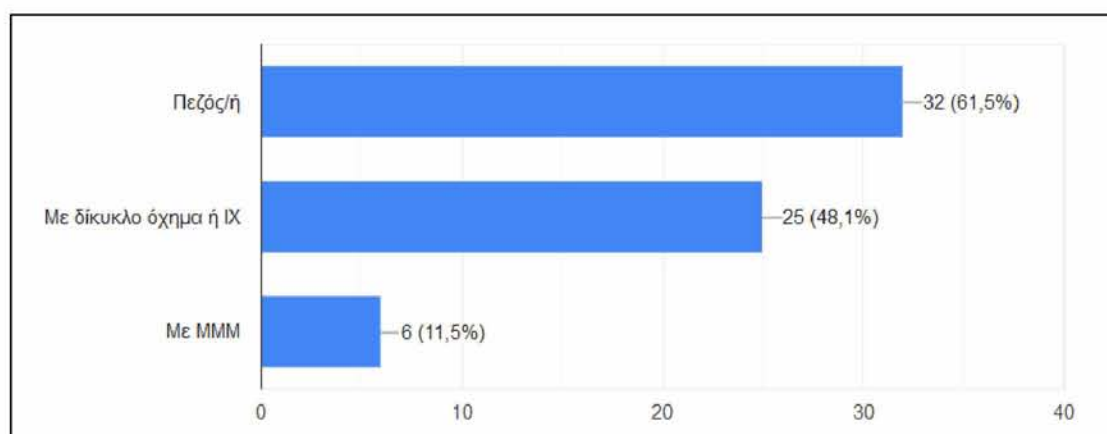

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.1.24: Σε ποιο βαθμό καλύπτει η περιοχή ανάγκες/επιθυμίες για αθλητισμό;

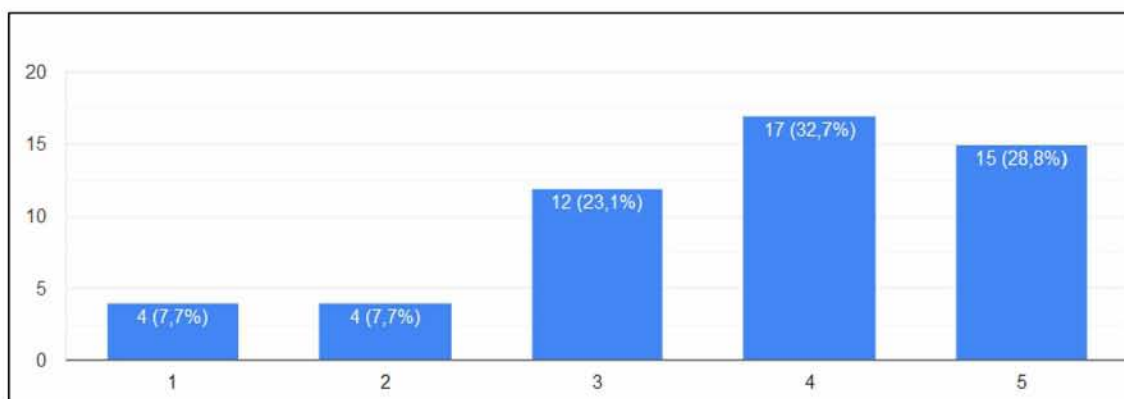

Γράφημα Π.Β.1.25: Τρόπος μετακίνησης για αποστάσεις εντός της Κοκκινιάς

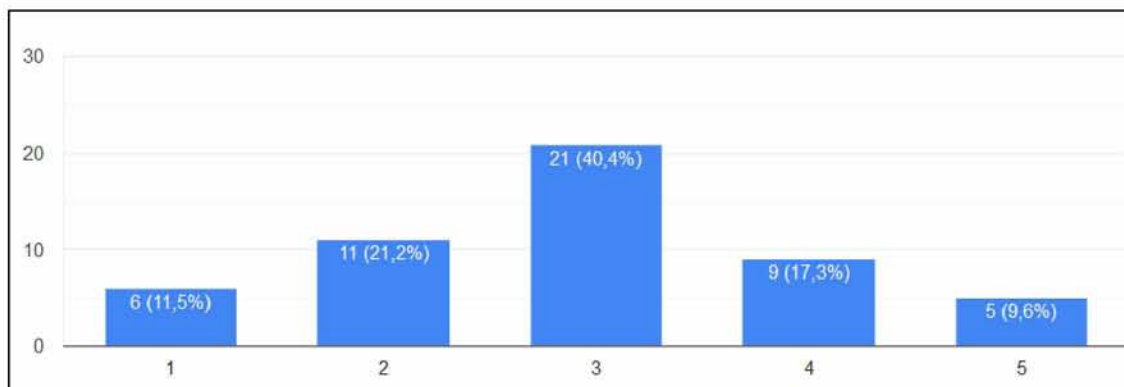

Γράφημα Π.Β.1.26: Ευκολία προσανατολισμού στην περιοχή

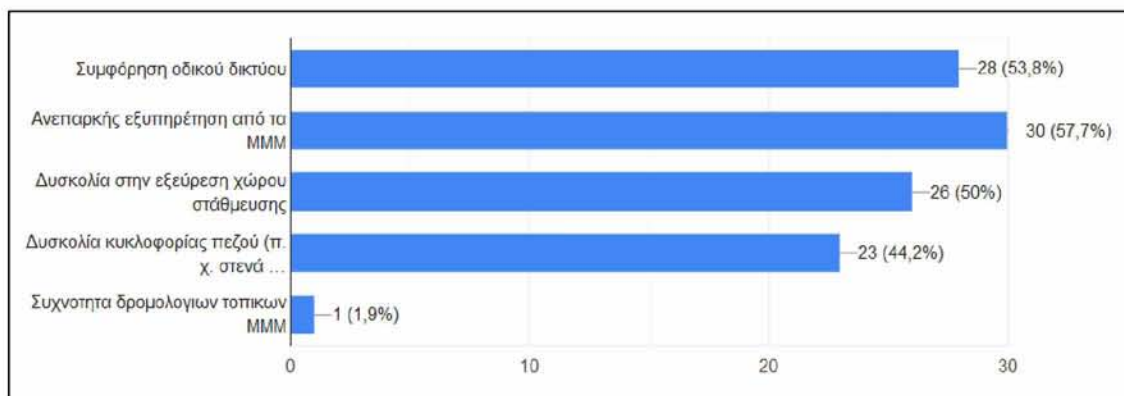
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.27: Ευκολία μετακίνησης σας από την Κοκκινιά σε άλλες περιοχές της Αθήνας

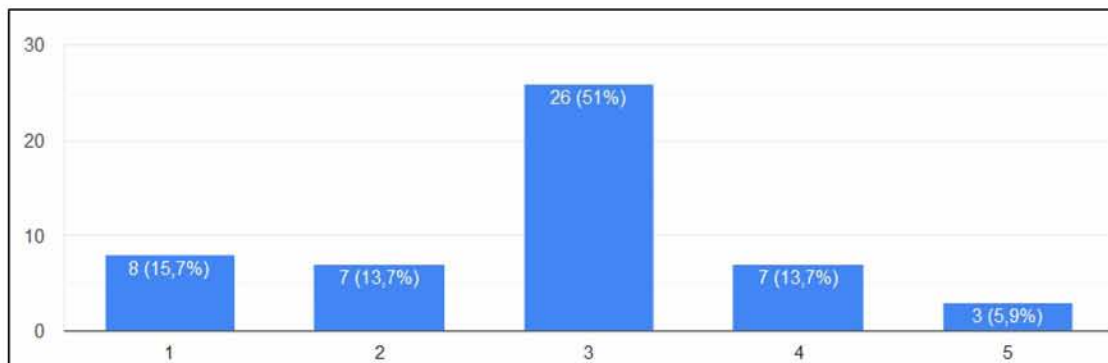

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.28: Οι παράγοντες που δυσκολεύουν την μετακίνηση στην ευρύτερη περιοχή

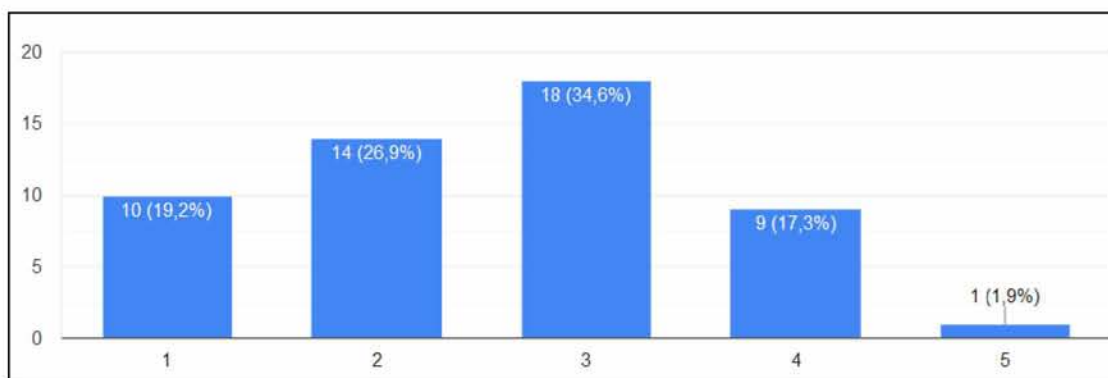

Γράφημα Π.Β.1.29: Βαθμός συμβολής των χωρικών χαρακτηριστικών της περιοχής στην ευκολία γνωριμίας με τους ανθρώπους;

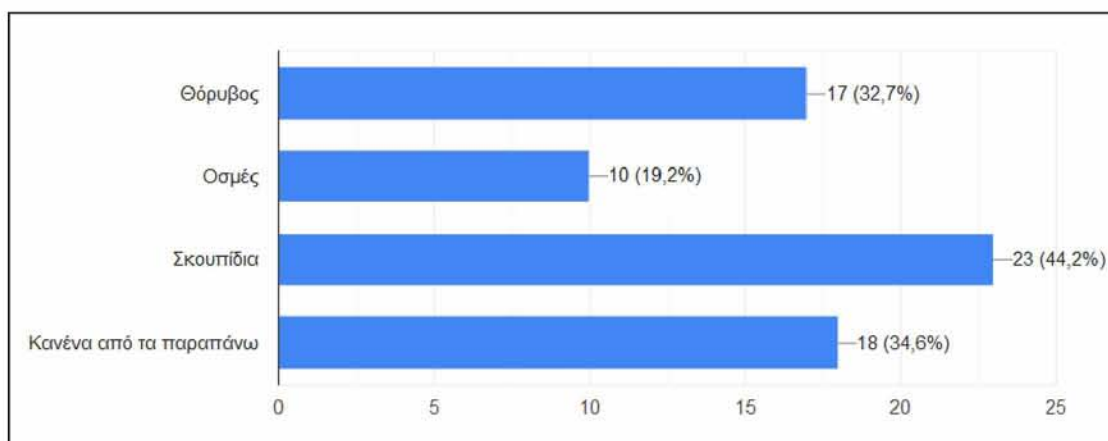
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.30: Βαθμός συμβολής των κοινωνικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων στην ευκολία γνωριμίας μαζί τους;

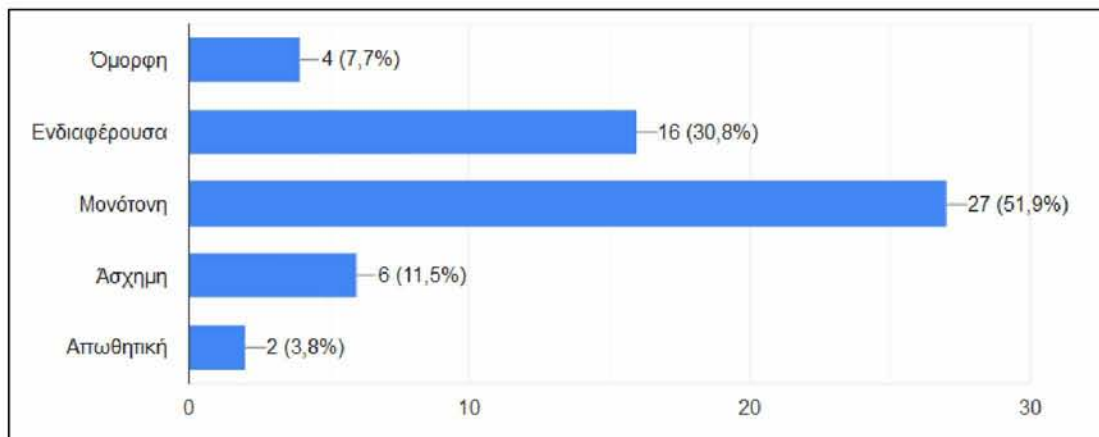

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

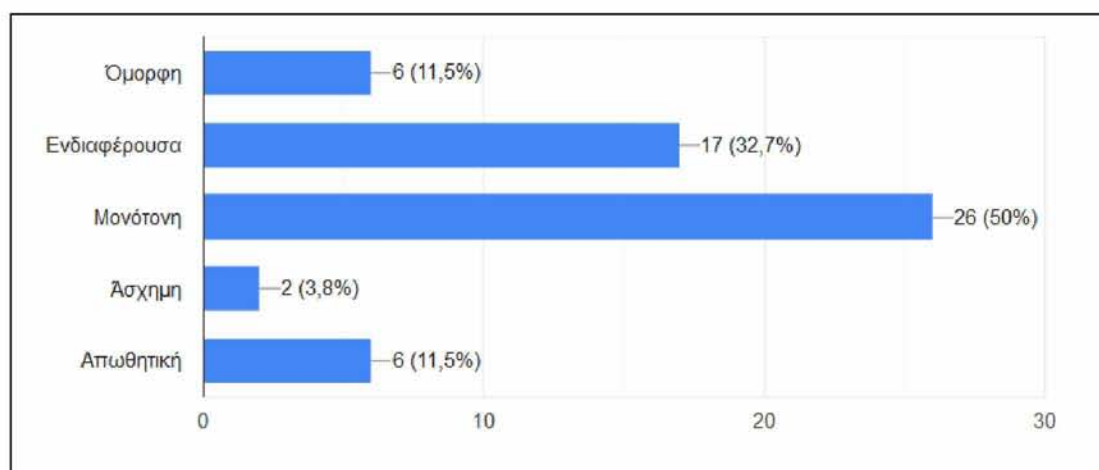
Γράφημα Π.Β.1.31: Ενοχλήσεις στην περιοχή

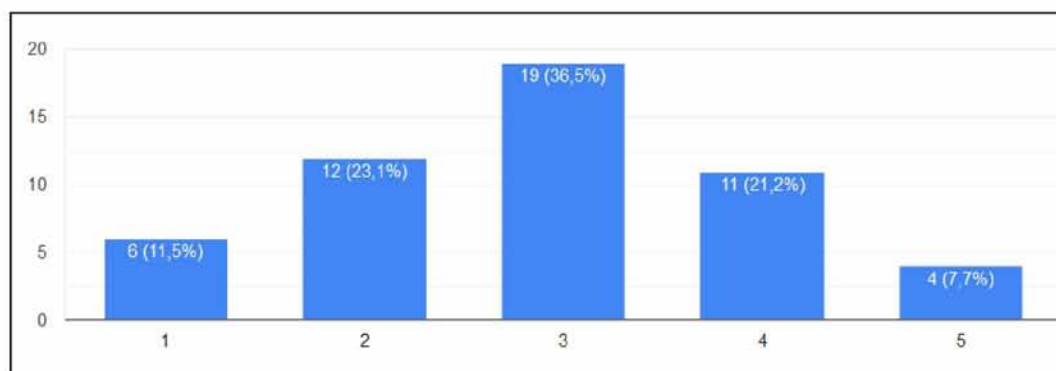
Γράφημα Π.Β.1.32: Χαρακτηρισμός της περιοχής από άποψη αρχιτεκτονικής

Γράφημα Π.Β.1.33: Χαρακτηρισμός της περιοχής από αισθητική άποψη

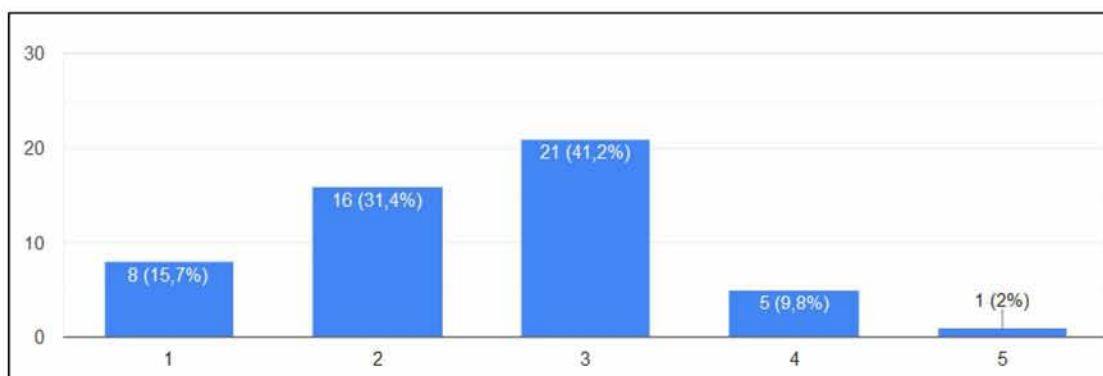

Γράφημα Π.Β.1.34: Βαθμός χαρακτήρα "γειτονιάς" της περιοχής

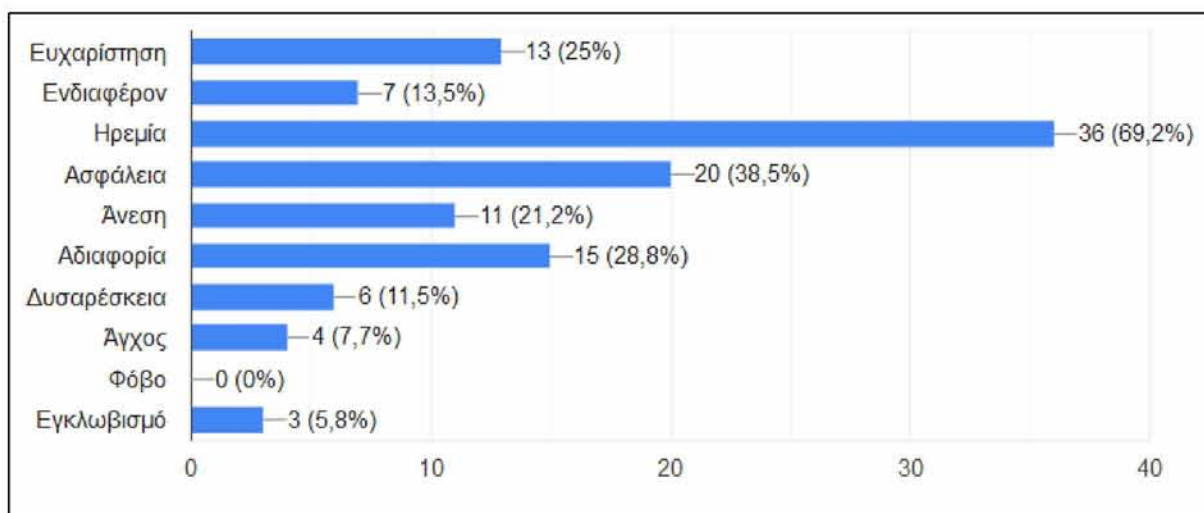
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.35: Βαθμός «ζωντάνιας» της περιοχής

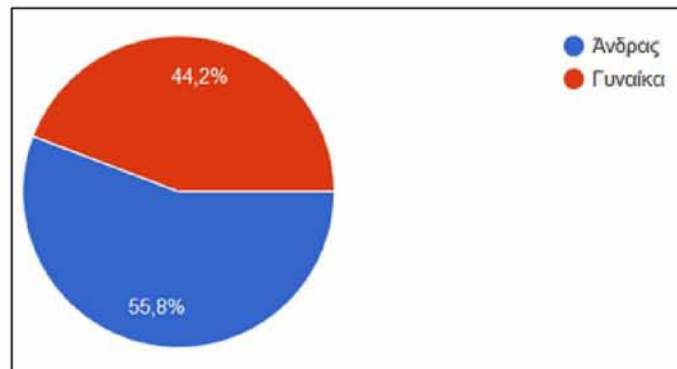
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.36: Συναισθήματα που προκαλεί η περιοχή στο σύνολο της

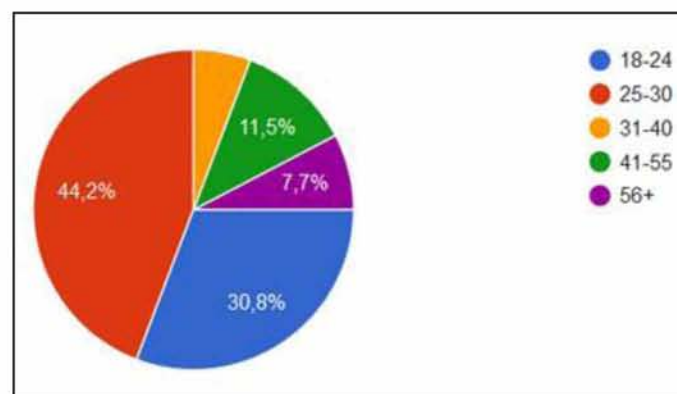

Απαντήσεις στα ερωτηματολόγια του τμήματος Κυψέλης

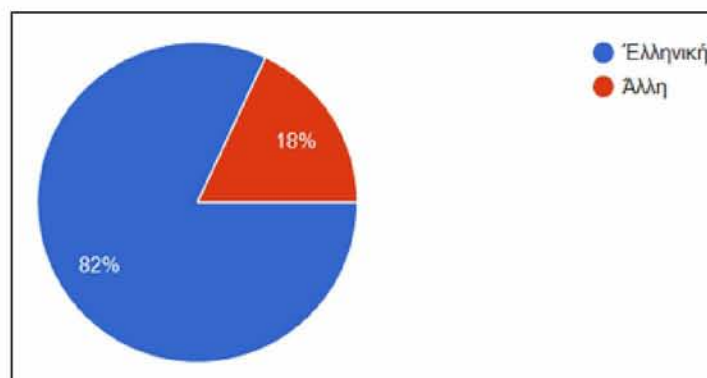
Γράφημα Π.Β.2.1: Φύλο

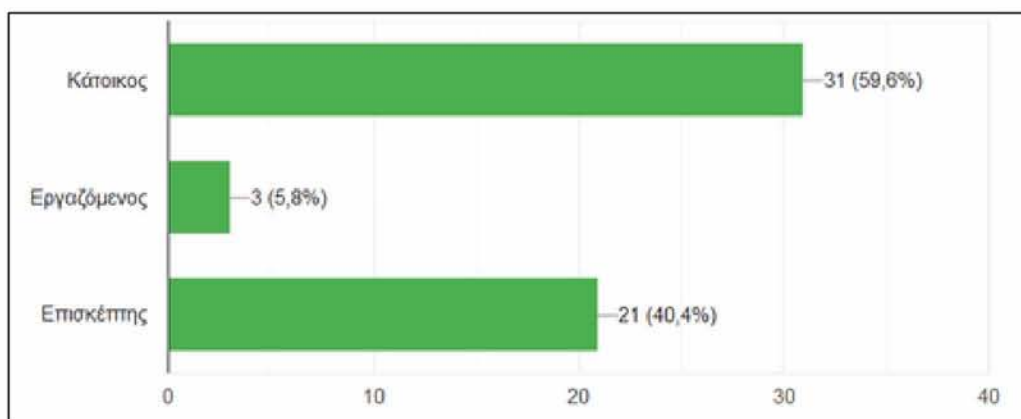
Γράφημα Π.Β.2.2: Ηλικία

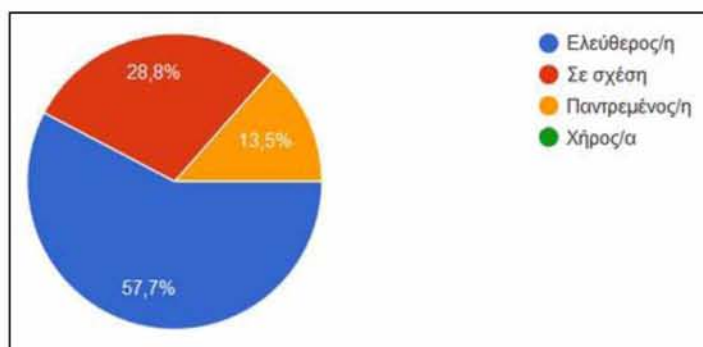
Γράφημα Π.Β.2.3: Καταγωγή

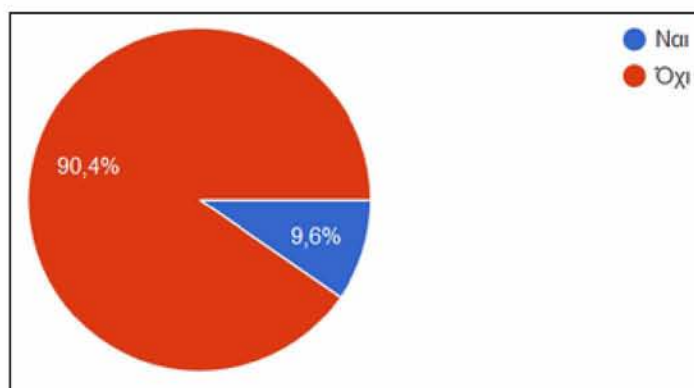
Γράφημα Π.Β.2.4: Σχέση με την περιοχή μελέτης

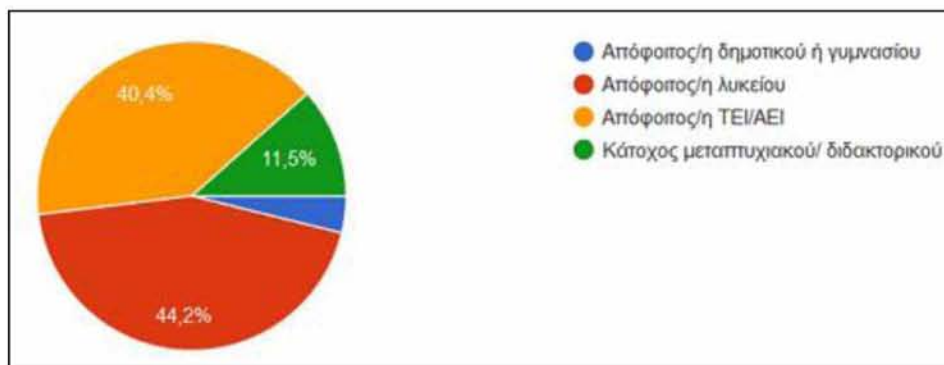
Γράφημα Π.Β.2.5: Οικογενειακή κατάσταση

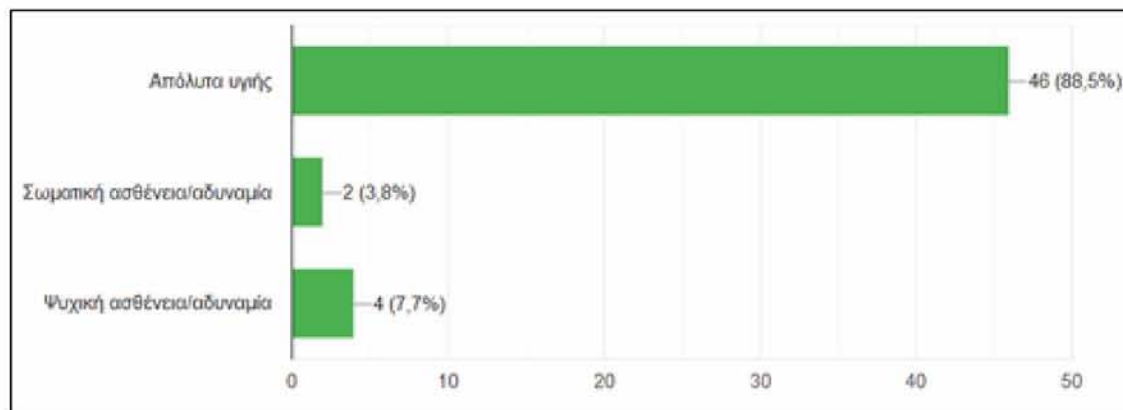
Γράφημα Π.Β.2.6: Έχουν ανήλικα παιδιά

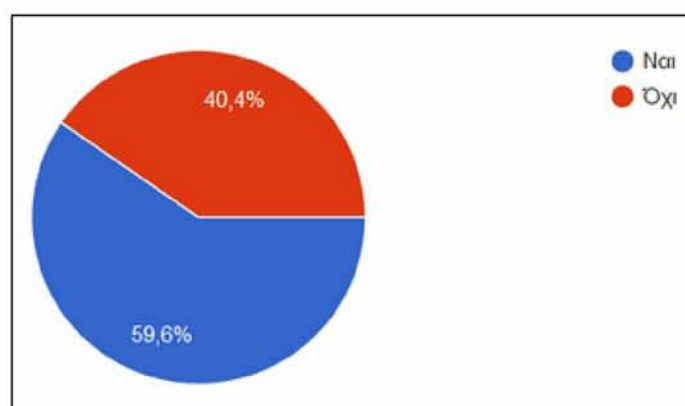
Γράφημα Π.Β.2.7: Επίπεδο μόρφωσης

Γράφημα Π.Β.2.8: Κατάσταση υγείας

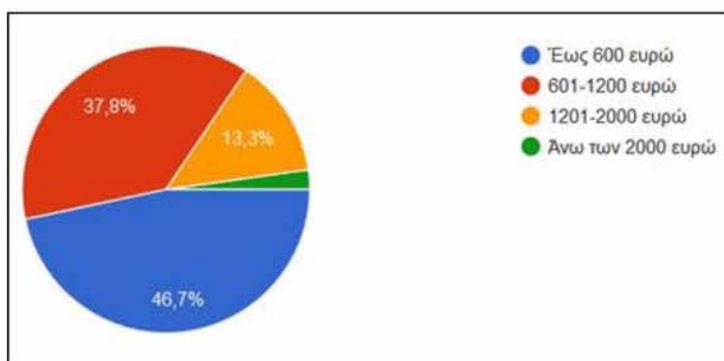

Γράφημα Π.Β.2.9: Εργαζόμενοι

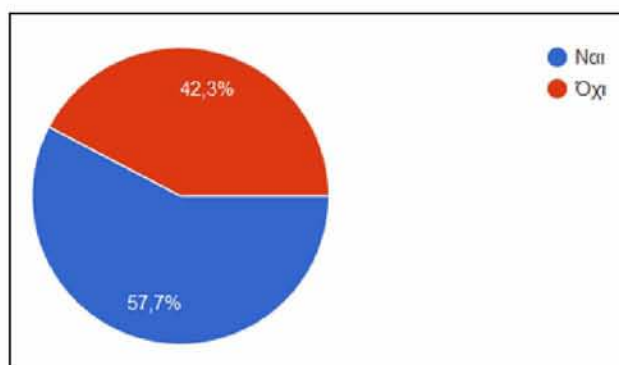

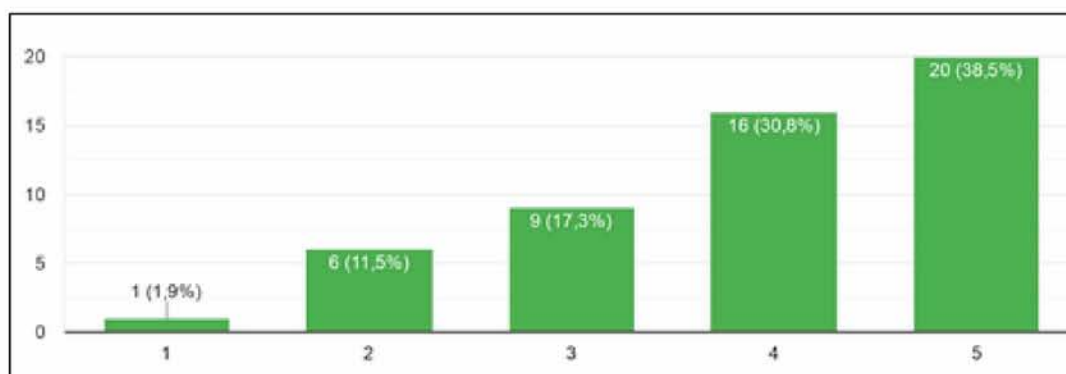
Γράφημα Π.Β.2.10: Προσωπικό μηνιαίο εισόδημα

Γράφημα Π.Β.2.11: Έχουν μεταφορικό όχημα

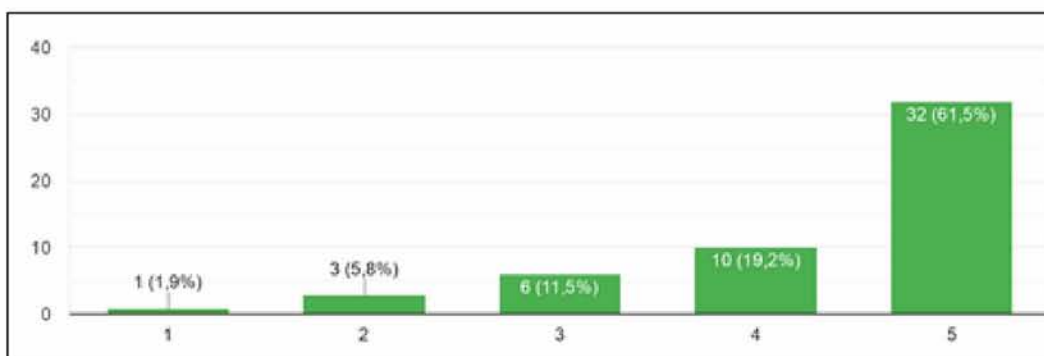

Γράφημα Π.Β.2.12.1: Βαθμός σημαντικότητας καλής αγοράς και χώρων ψυχαγωγίας

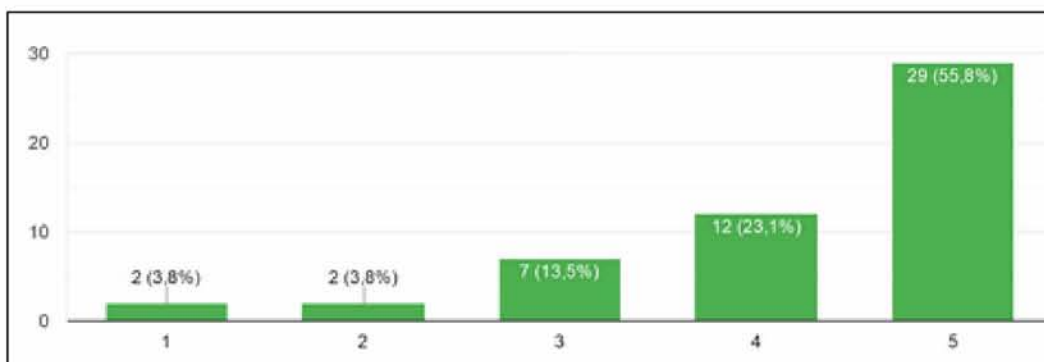
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

Γράφημα Π.Β.2.12.2: Βαθμός σημαντικότητας ευκολίας μετακίνησης

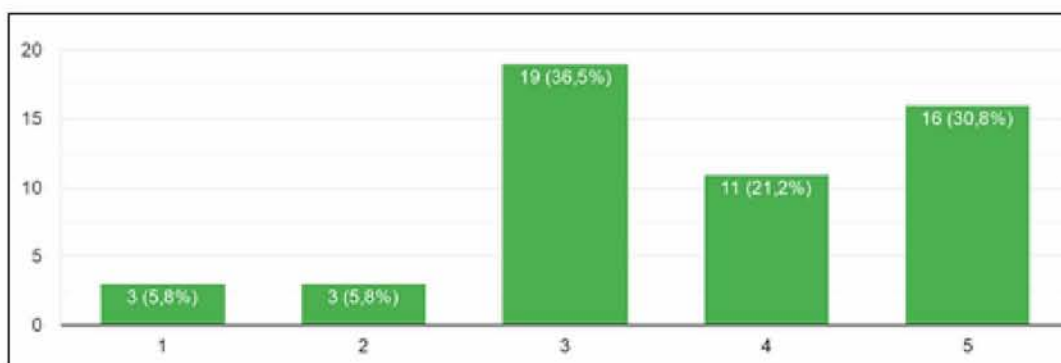

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

Γράφημα Π.Β.2.12.3: Βαθμός σημαντικότητας χώρων πρασίνου/δημόσιων χώρων

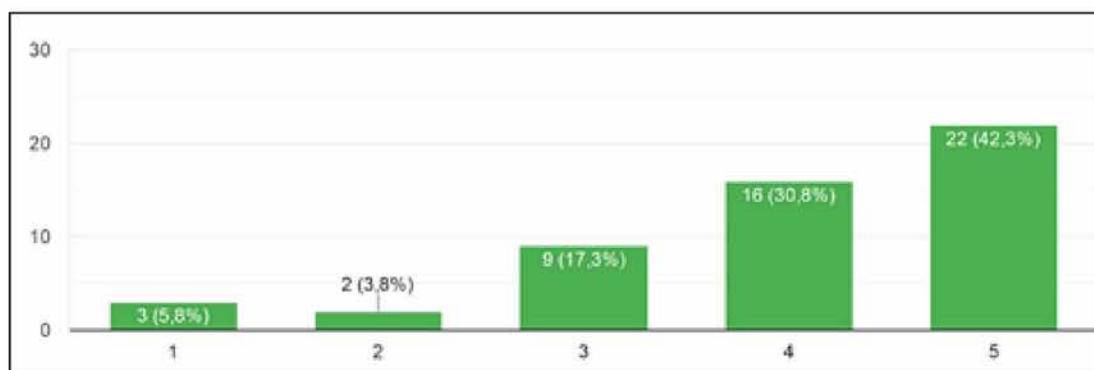

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικοί, 5=Πολύ σημαντικοί)

Γράφημα Π.Β.2.12.4: Βαθμός σημαντικότητας Αρχιτεκτονικής- Χαρακτήρα κτιστού
περιβάλλοντος

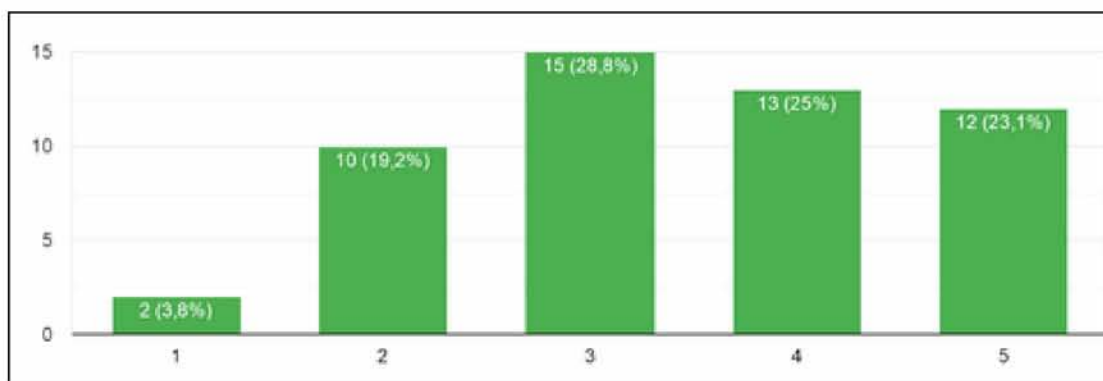
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικά, 5=Πολύ σημαντικά)

Γράφημα Π.Β.2.12.5: Βαθμός σημαντικότητας Χαρακτήρα Γειτονιάς

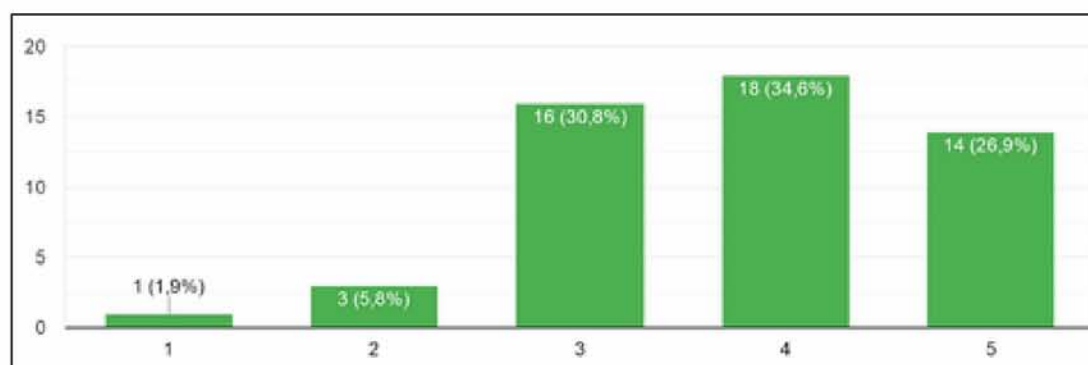
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντικός, 5=Πολύ σημαντικός)

Γράφημα Π.Β.2.12.6: Βαθμός σημαντικότητας Κοινωνικής Ποικιλομορφίας

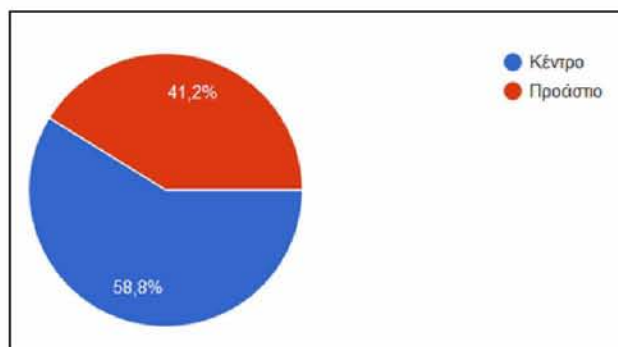
Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

Γράφημα Π.Β.2.12.7: Βαθμός σημαντικότητας «Ζωντανιάς»

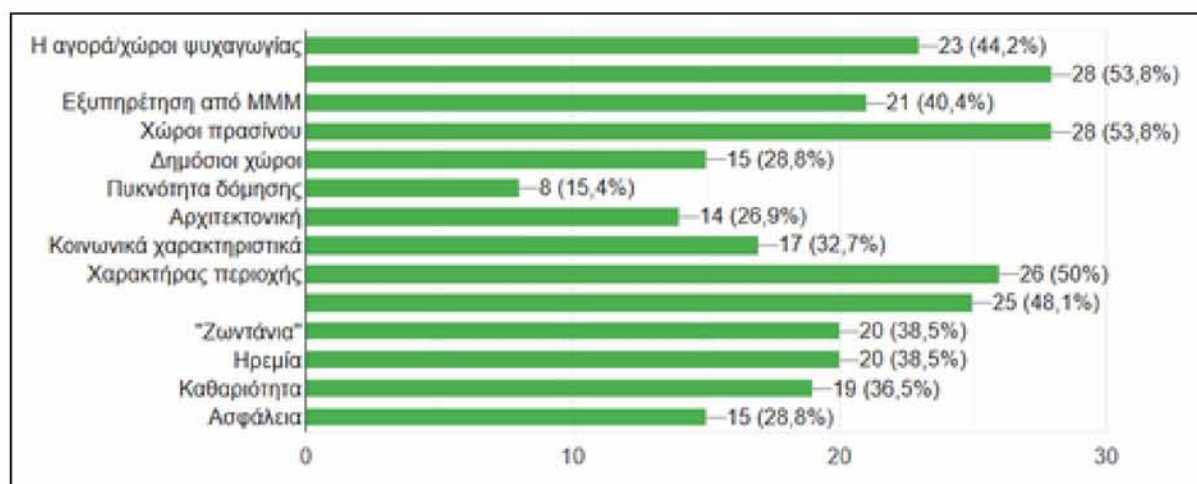

Σημείωση: (1=Καθόλου σημαντική, 5=Πολύ σημαντική)

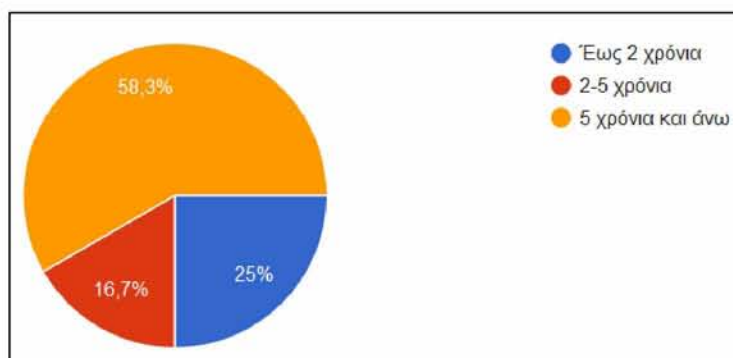
Γράφημα Π.Β.2.13: Ποιές περιοχές προτιμούν για κατοικία μεταξύ περιοχών του κέντρου και των προαστίων

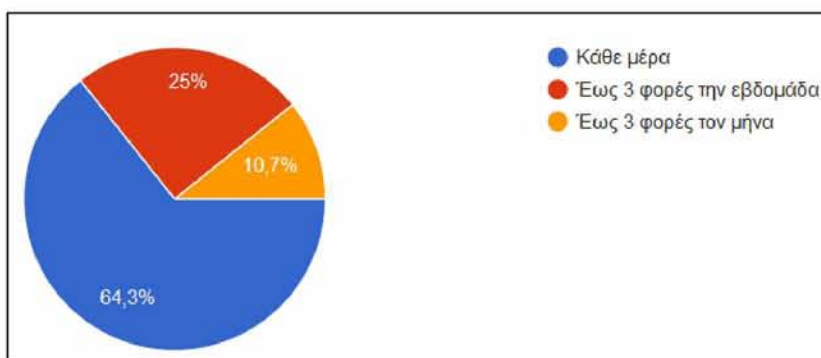
Γράφημα Π.Β.2.14: Για ποιους λόγους προτίμησαν κέντρο ή προάστιο

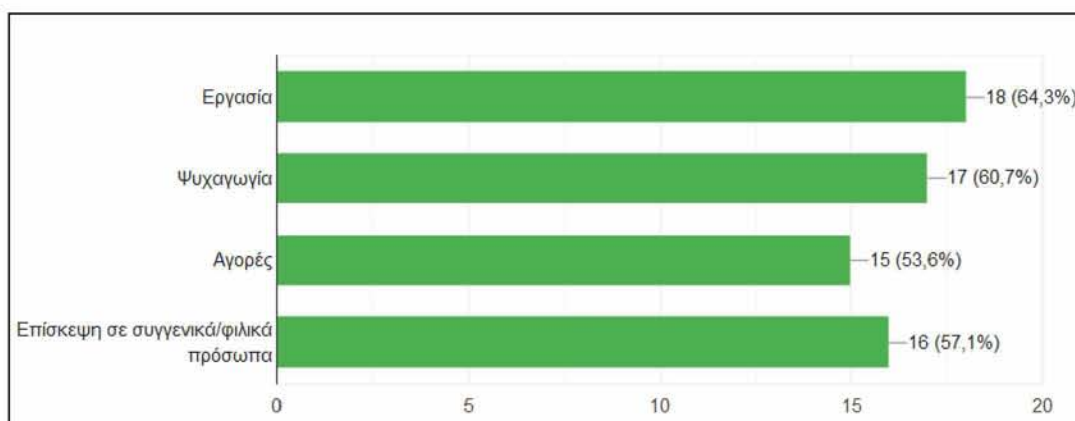
Γράφημα Π.Β.2.15: Πόσο καιρό μένουν Άγιο Γεώργιο/ Πολύγωνο

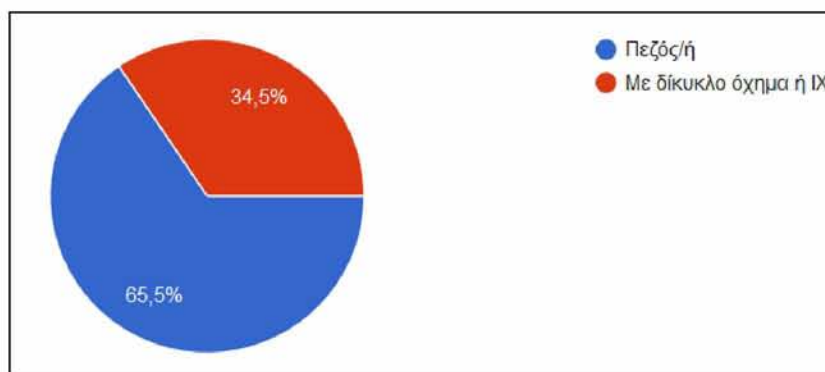
Γράφημα Π.Β.2.17: Συχνότητα μετακίνησης σε άλλες περιοχές της Αθήνας

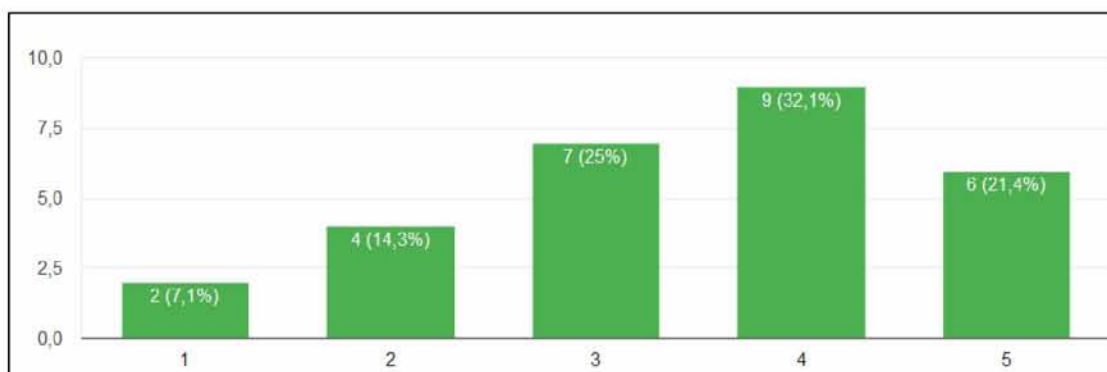
Γράφημα Π.Β.2.18: Λόγοι μετακίνησης σε άλλες περιοχές της Αθήνας

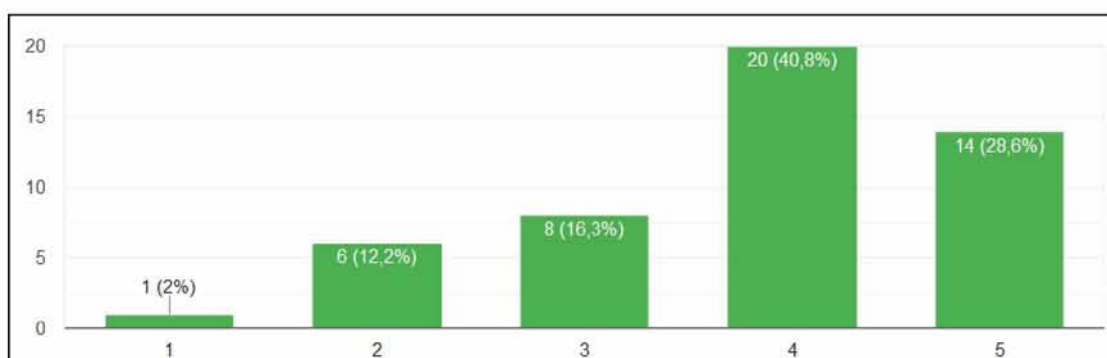
Γράφημα Π.Β.2.19: Ο συνήθης τρόπος μετακίνησης για προμήθεια ειδών πρώτης ανάγκης

Γράφημα Π.Β.2.20: Κατά πόσο ευχαριστημένοι είναι από τον τόπο κατοικίας τους

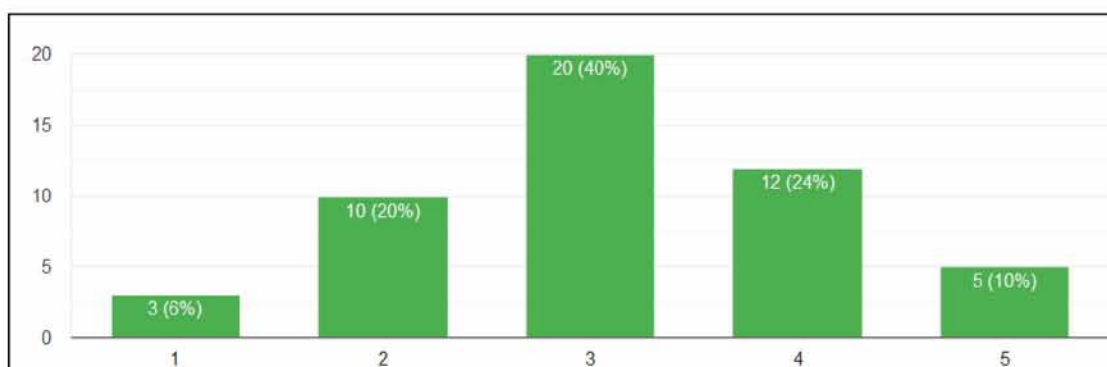

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.2.21: Σε ποιο βαθμό καλύπτει η αγορά των γειτονιών Κυψέλης
ανάγκες/επιθυμίες τους

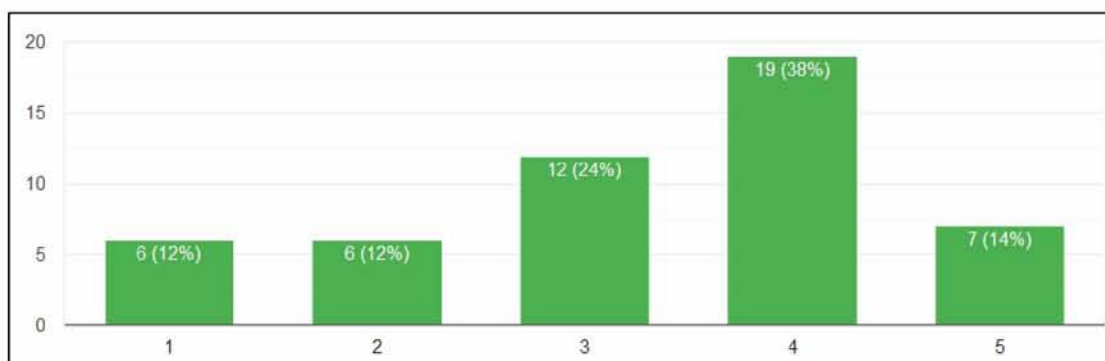
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.2.22: Σε ποιο βαθμό καλύπτει η περιοχή ανάγκες/επιθυμίες για ψυχαγωγία

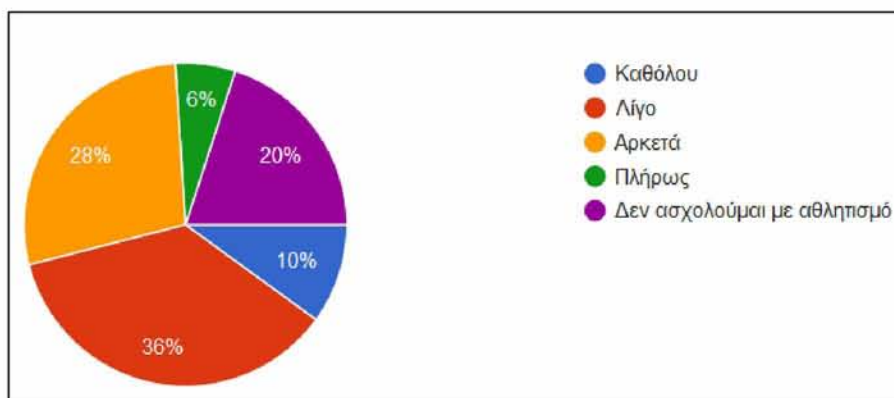
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.2.23: Σε ποιο βαθμό εξυπηρετεί η περιοχή στο περπάτημα

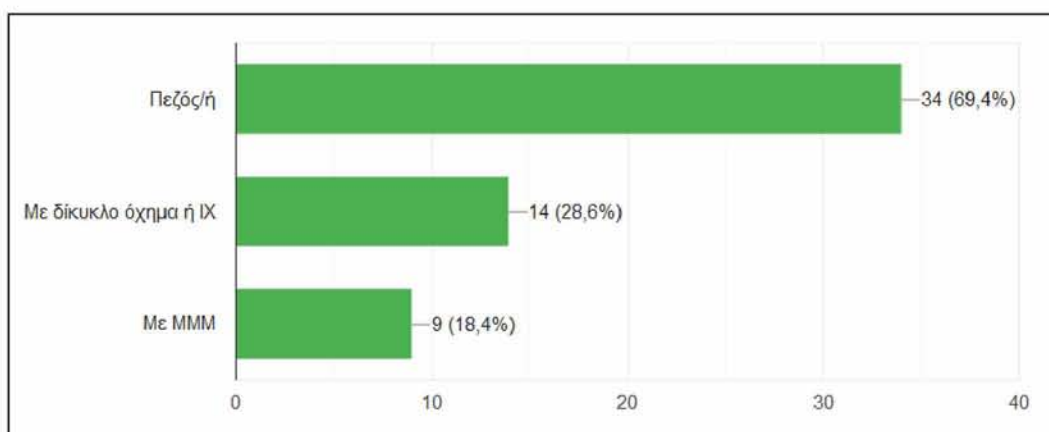

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πλήρως)

Γράφημα Π.Β.2.24: Σε ποιο βαθμό καλύπτει η περιοχή ανάγκες/επιθυμίες για αθλητισμό;

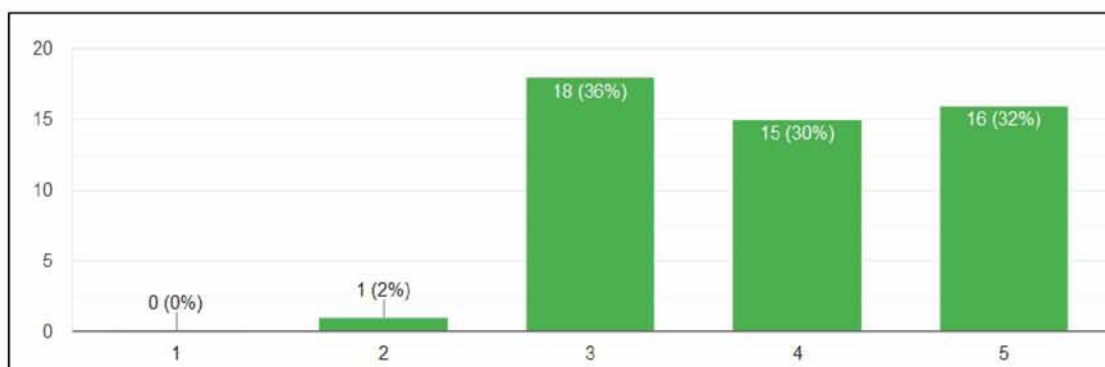

Γράφημα Π.Β.2.25. Τρόπος μετακίνησης για αποστάσεις εντός της περιοχής

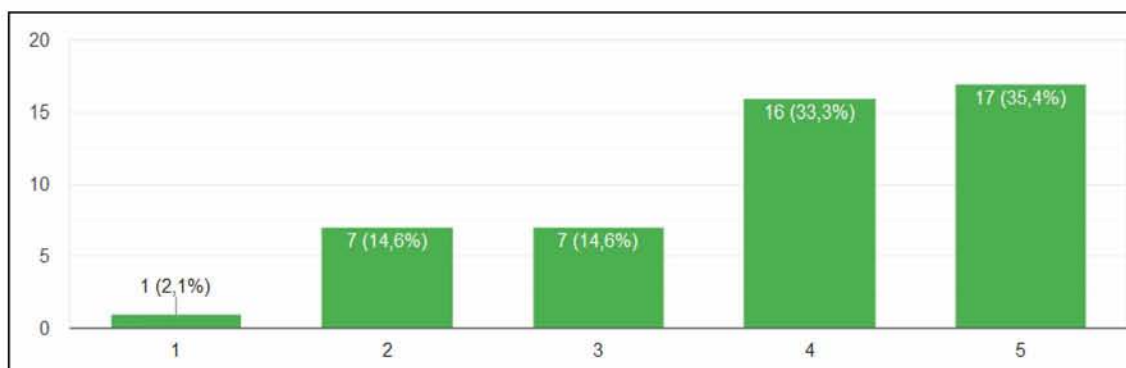

Γράφημα Π.Β.2.26: Ευκολία προσανατολισμού στην περιοχή

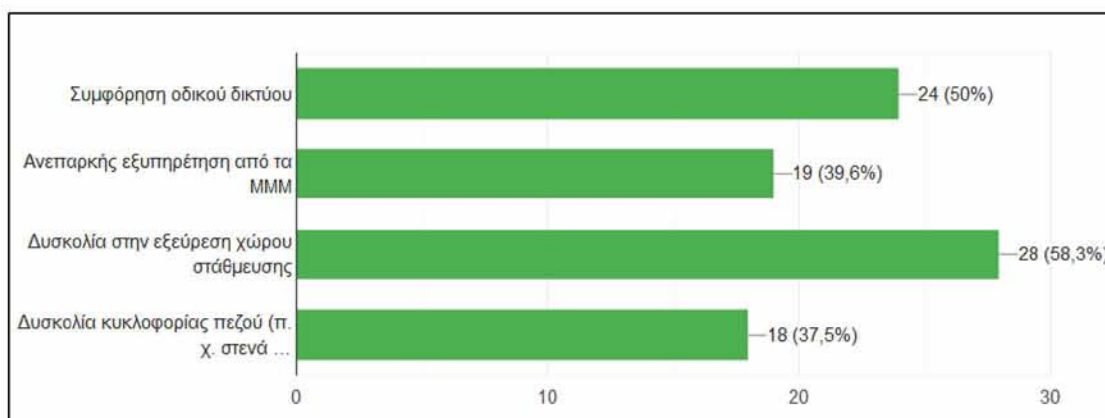
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.2.27: Ευκολία μετακίνησης σας από την Κυψέλη σε άλλες περιοχές της Αθήνας

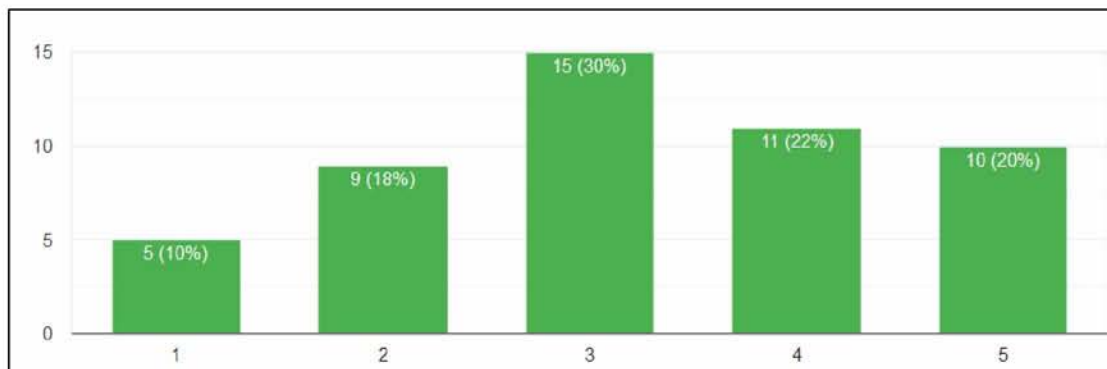

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.28: Οι παράγοντες που δυσκολεύουν την μετακίνηση στην ευρύτερη περιοχή

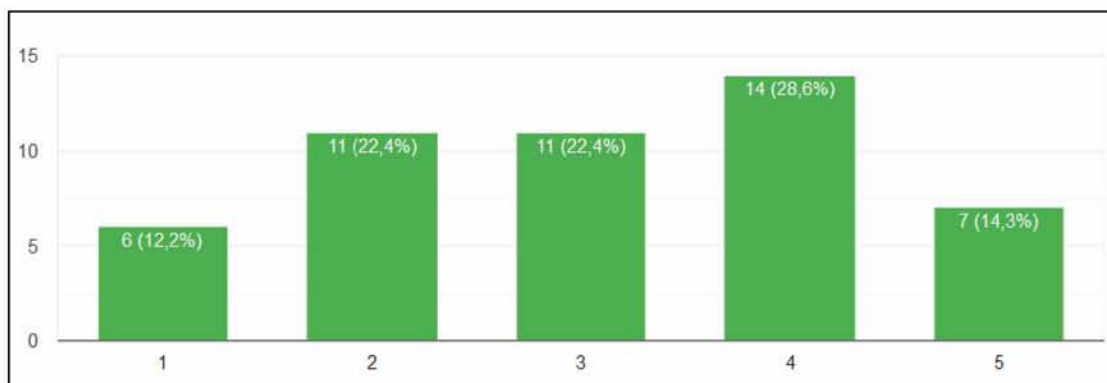

Γράφημα Π.Β.1.29: Βαθμός συμβολής των χωρικών χαρακτηριστικών της περιοχής στην ευκολία γνωριμίας μαζί τους;

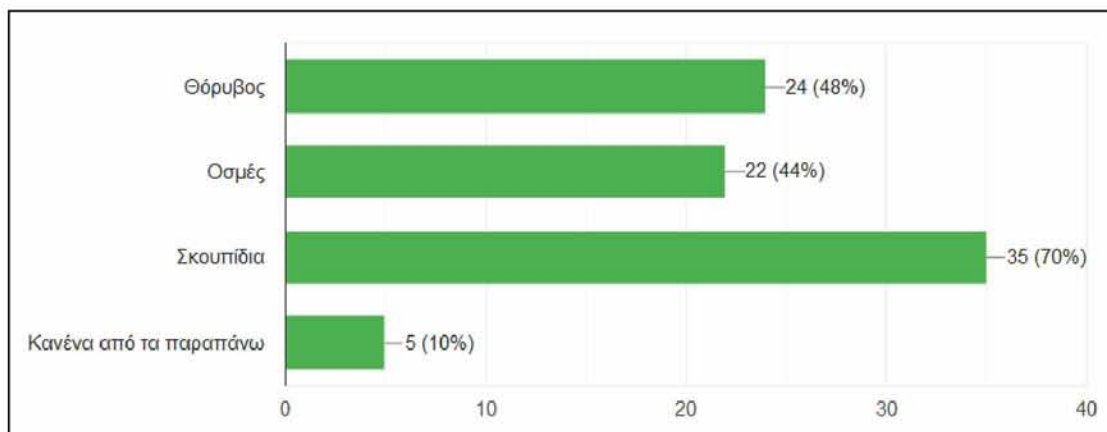
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.30: Βαθμός συμβολής των κοινωνικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων στην ευκολία γνωριμίας με τους ανθρώπους;

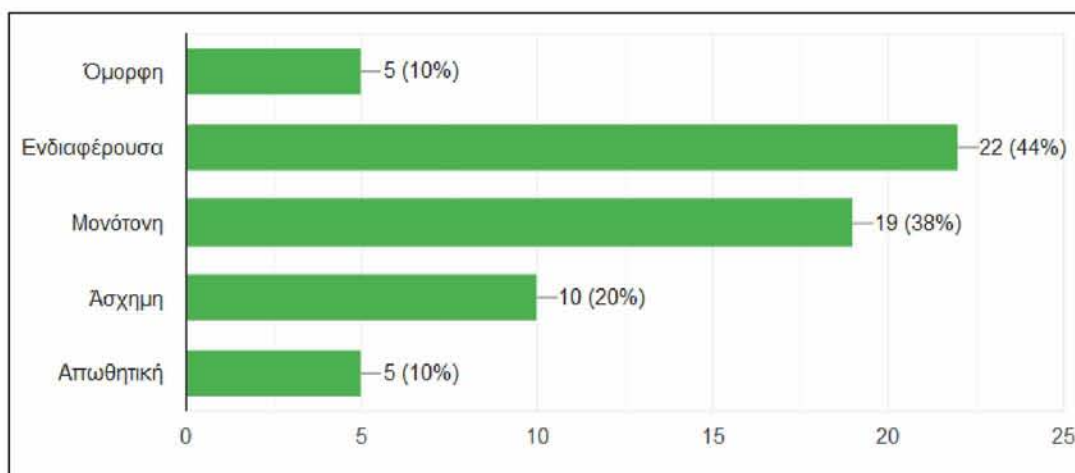

Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

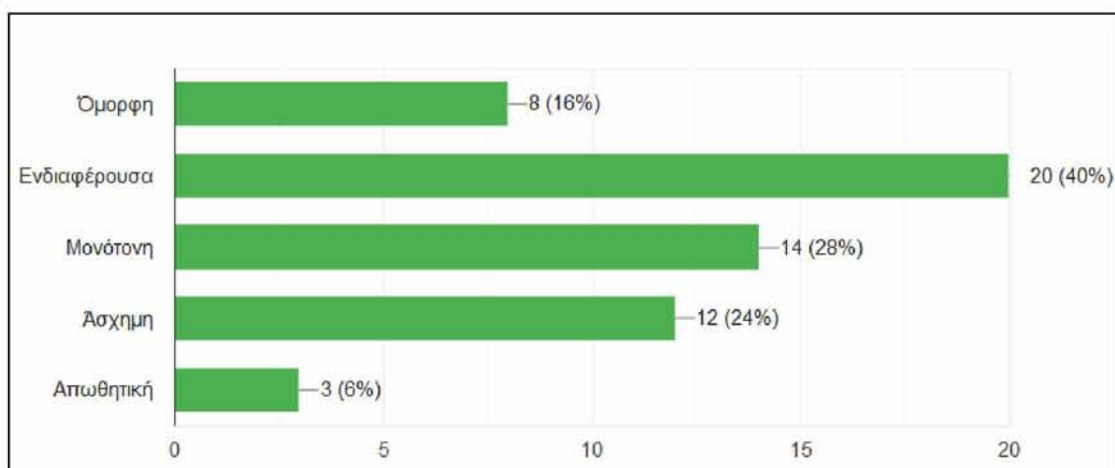
Γράφημα Π.Β.1.31: Ενοχλήσεις στην περιοχή

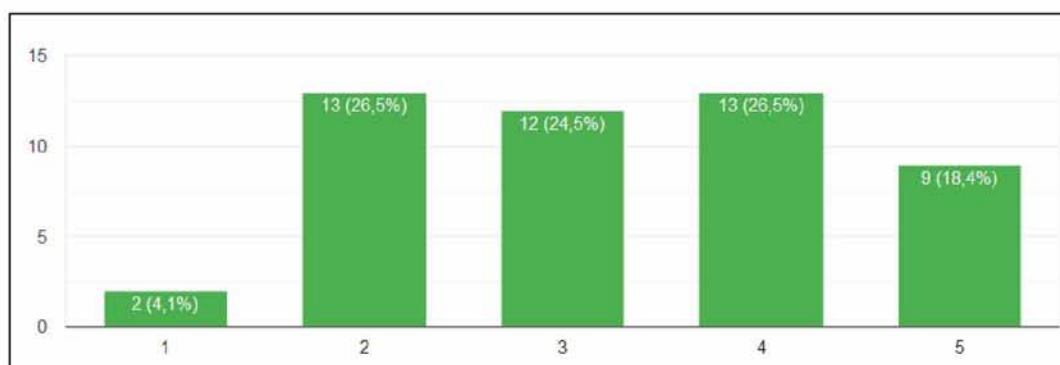
Γράφημα Π.Β.1.32: Χαρακτηρισμός της περιοχής από άποψη αρχιτεκτονικής

Γράφημα Π.Β.1.33: Χαρακτηρισμός της περιοχής από αισθητική άποψη

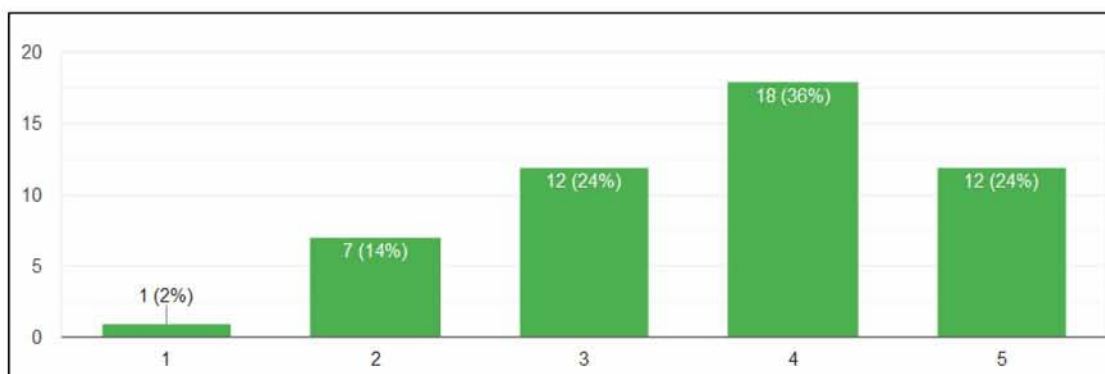

Γράφημα Π.Β.1.34: Βαθμός χαρακτήρα "γειτονιάς" της περιοχής

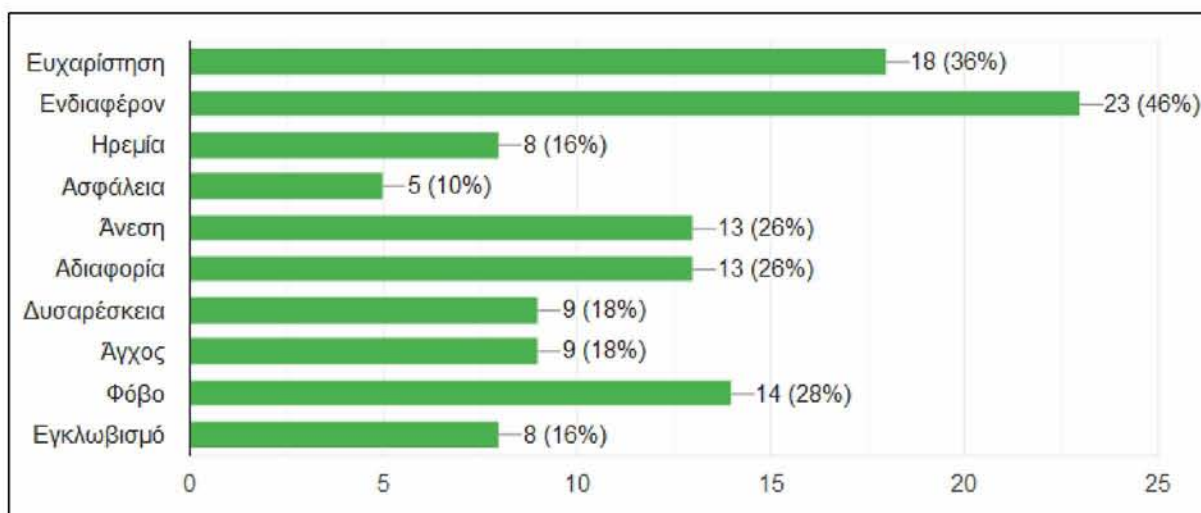
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.35: Βαθμός «ζωντάνιας» της περιοχής

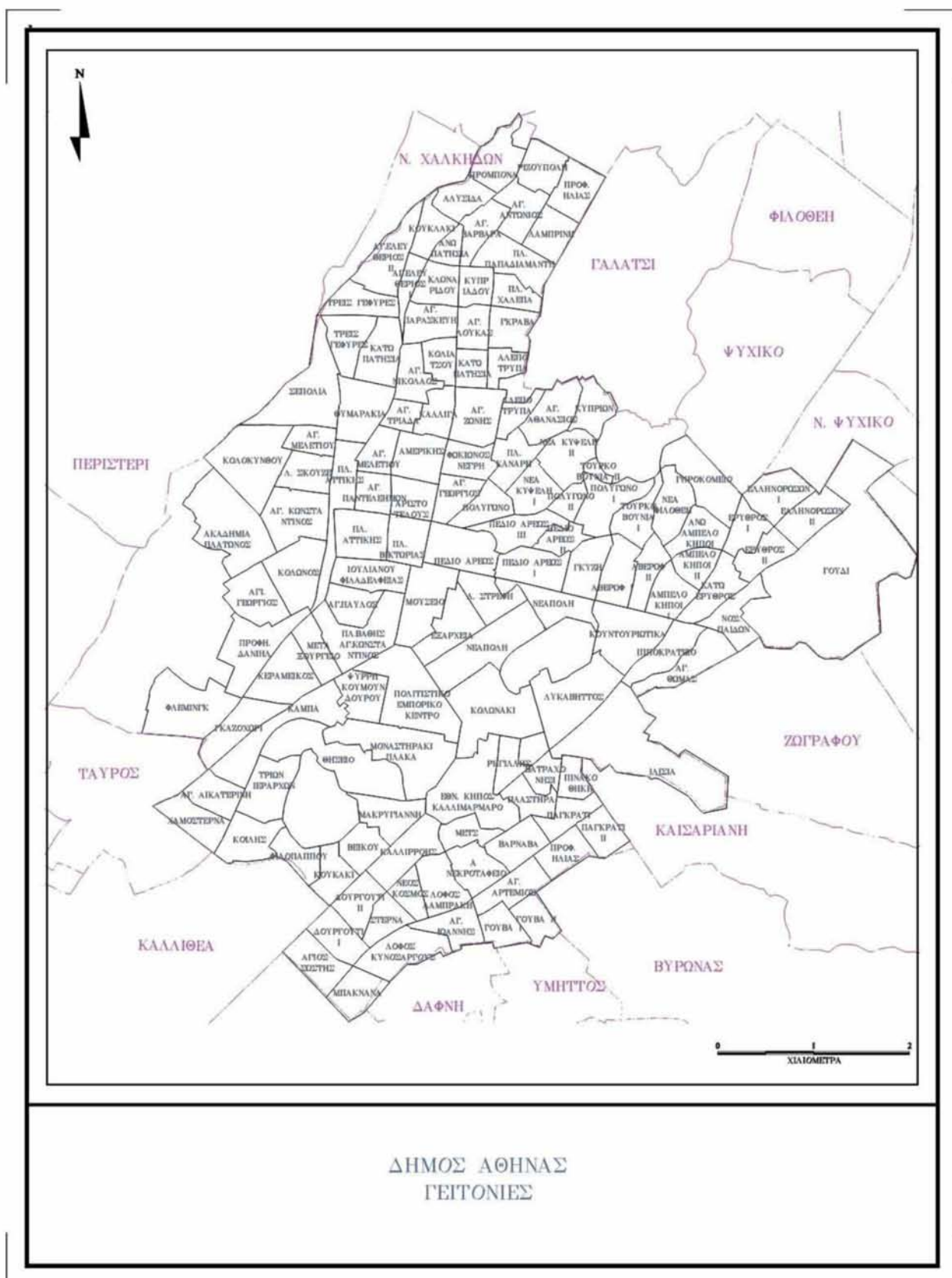
Σημείωση: (1=Καθόλου, 5=Πάρα Πολύ)

Γράφημα Π.Β.1.36: Συναισθήματα που προκαλεί η περιοχή στο σύνολο της

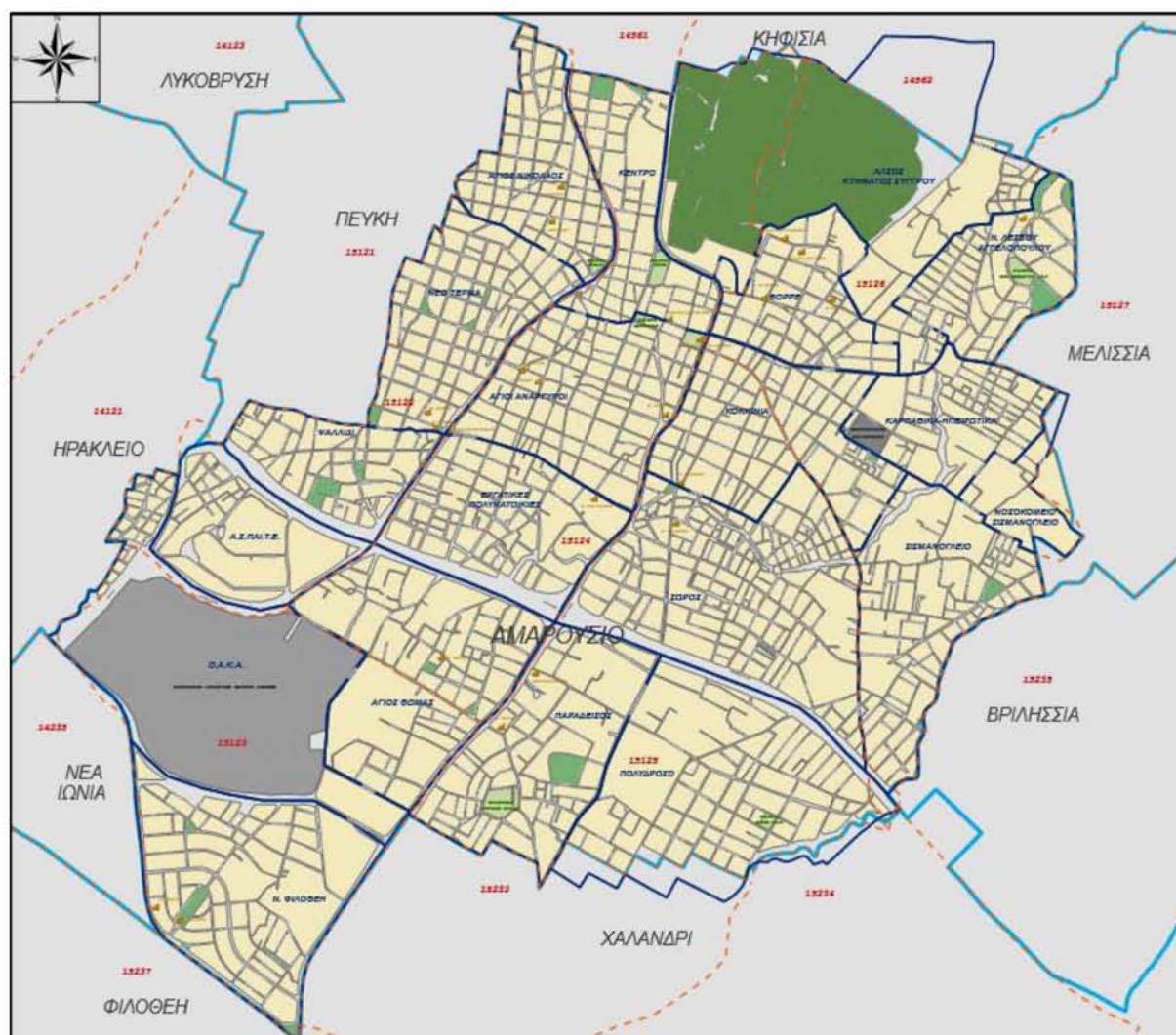
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Χάρτης Π.Γ.4.1: Γειτονιές Δήμου Αθηναίων

Πηγή: demography-lab.prd.uth.gr

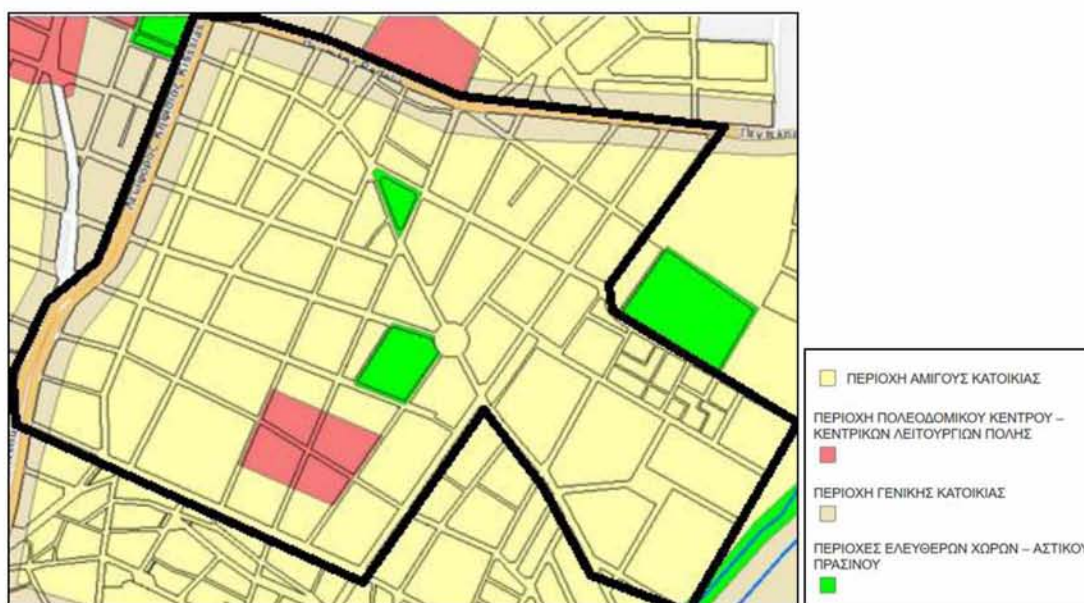
Χάρτης Π.Γ.5.2.1: Οι πολεοδομικές ενότητες του Δήμου Αμαρουσίου

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμαρουσίου 2015- 2019

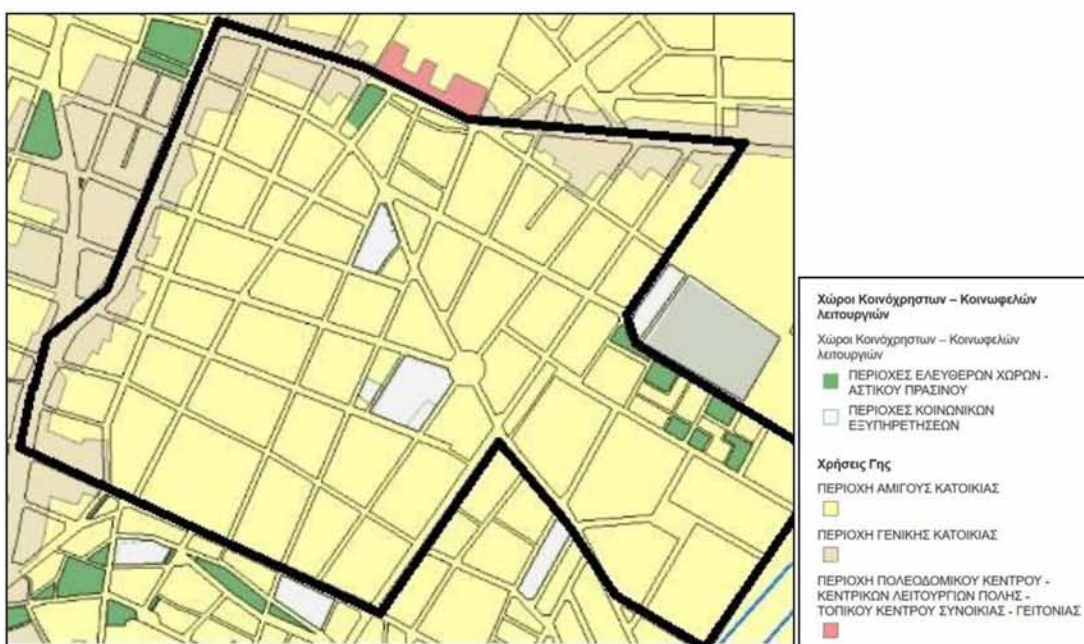

Χάρτης Π.Γ.5.2.2: Χρήσεις γης που προβλέπονται από το ΓΠΣ Αμαρουσίου

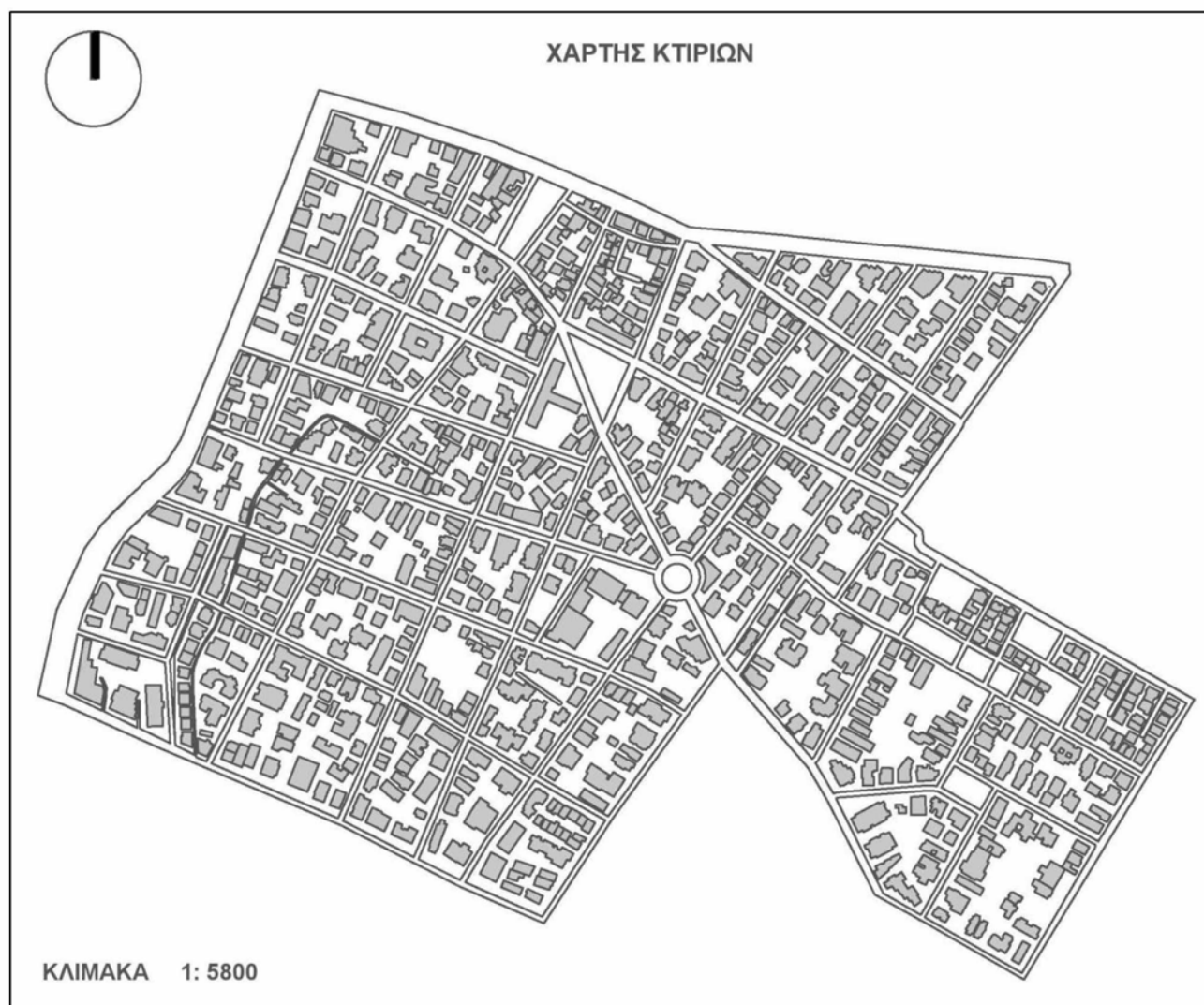
Πηγή: gis.epoleodomia.gov.gr

Χάρτης Π.Γ.5.2.3: Χρήσεις γης που προβλέπονται από την Πολεοδομική μελέτη

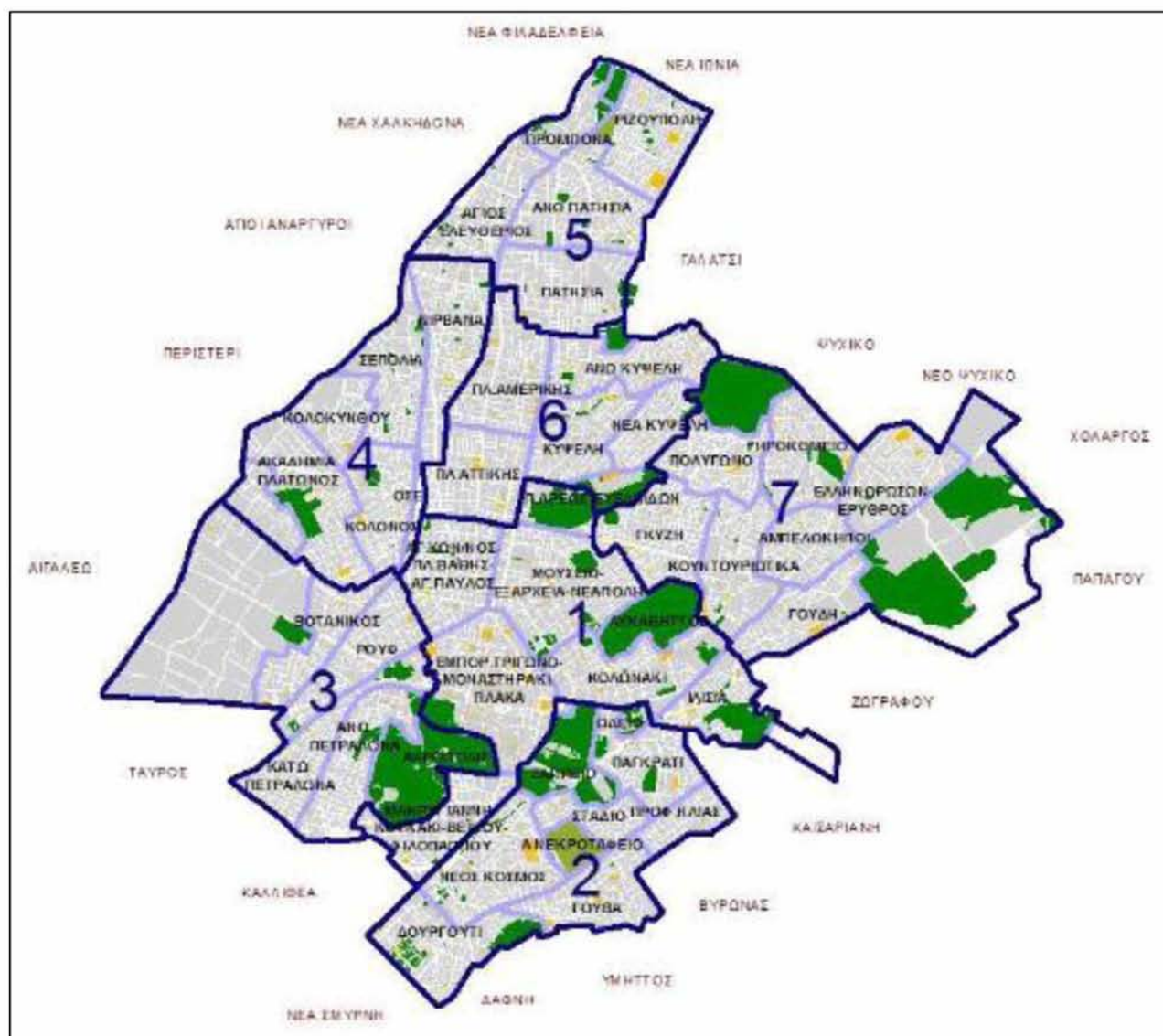
Πηγή: gis.epoleodomia.gov.gr

Χάρτης Π.Γ.5.2.4: Κτίρια, Κοκκινιά

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Χάρτης Π.Γ.6.1.1: Οι 7 Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου Αθηναίων

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αθηναίων

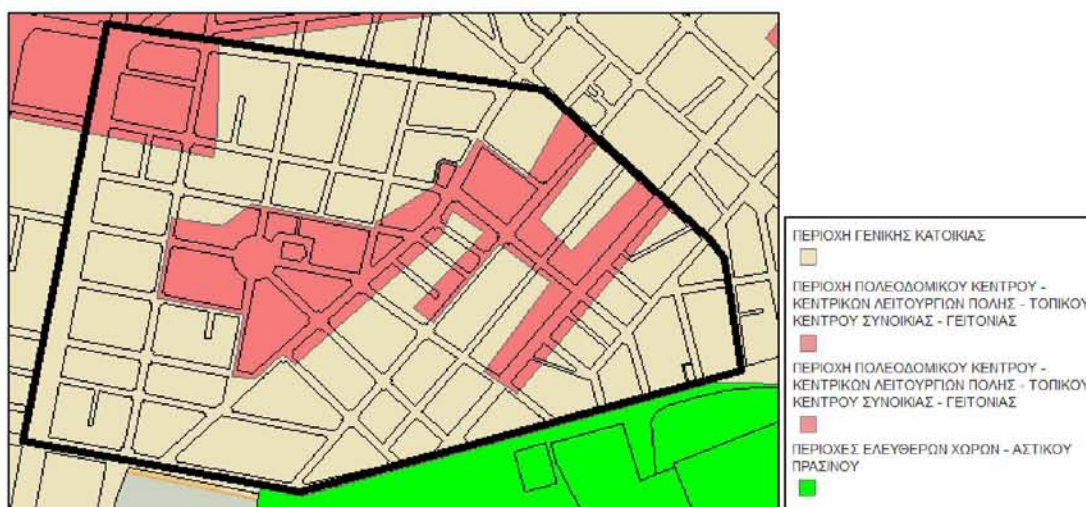

Χάρτης Π.Γ.6.2.1: Άγιος Γεώργιος, Πολύγωνο

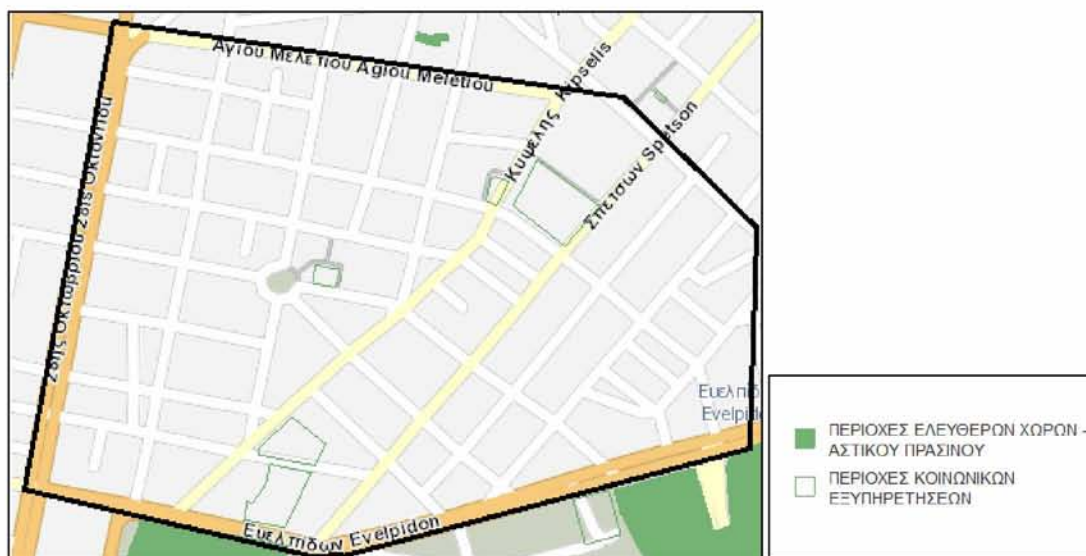

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Χάρτης Π.Γ.6.2.2: Χρήσεις γης που προβλέπονται από το ΓΠΣ

Πηγή: gis.epoleodomia.gov.gr

Χάρτης Π.Γ.6.2.3: Περιοχές κοινωνικών εξυπηρετήσεων που προβλέπονται από την
Πολεοδομική Μελέτη

Πηγή: gis.epoleodomia.gov.gr

Πίνακας Π.Γ.8.1.1: Ανάλυση γραφήματος 8.1.1

Καλή αγορά και χώροι ψυχαγωγίας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	6,7	6,7	6,7
	2	15	14,4	14,4	21,2
	3	23	22,1	22,1	43,3
	4	29	27,9	27,9	71,2
	5	30	28,8	28,8	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.2: Ανάλυση γραφήματος 8.1.2

Εύκολη μετακίνηση μέσα και έξω από την περιοχή					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	2	1,9	1,9	1,9
	2	10	9,6	9,6	11,5
	3	15	14,4	14,4	26,0
	4	22	21,2	21,2	47,1
	5	55	52,9	52,9	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.3: Ανάλυση γραφήματος 8.1.3

Κατάσταση χώρων πρασίνου/δημόσιων χώρων					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	3	2,9	2,9	2,9
	2	9	8,7	8,7	11,5
	3	9	8,7	8,7	20,2
	4	27	26,0	26,0	46,2
	5	56	53,8	53,8	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.4: Ανάλυση γραφήματος 8.1.4

Αρχιτεκτονική-χαρακτήρας κτιστού περιβάλλοντος					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	6,7	6,7	6,7
	2	10	9,6	9,6	16,3
	3	34	32,7	32,7	49,0
	4	28	26,9	26,9	76,0
	5	25	24,0	24,0	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.5: Ανάλυση γραφήματος 8.1.5

Χαρακτήρας "γειτονιάς"					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	6,7	6,7	6,7
	2	6	5,8	5,8	12,5
	3	23	22,1	22,1	34,6
	4	36	34,6	34,6	69,2
	5	32	30,8	30,8	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.6: Ανάλυση γραφήματος 8.1.6

Κοινωνική ποικιλομορφία					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	6,7	6,7	6,7
	2	20	19,2	19,2	26,0
	3	31	29,8	29,8	55,8
	4	28	26,9	26,9	82,7
	5	18	17,3	17,3	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.7: Ανάλυση γραφήματος 8.1.7

"Ζωντάνια"					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	6	5,8	5,8	5,8
	2	15	14,4	14,4	20,2
	3	24	23,1	23,1	43,3
	4	34	32,7	32,7	76,0
	5	25	24,0	24,0	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας Π.Γ.8.1.8: Ανάλυση γραφήματος 8.1.8

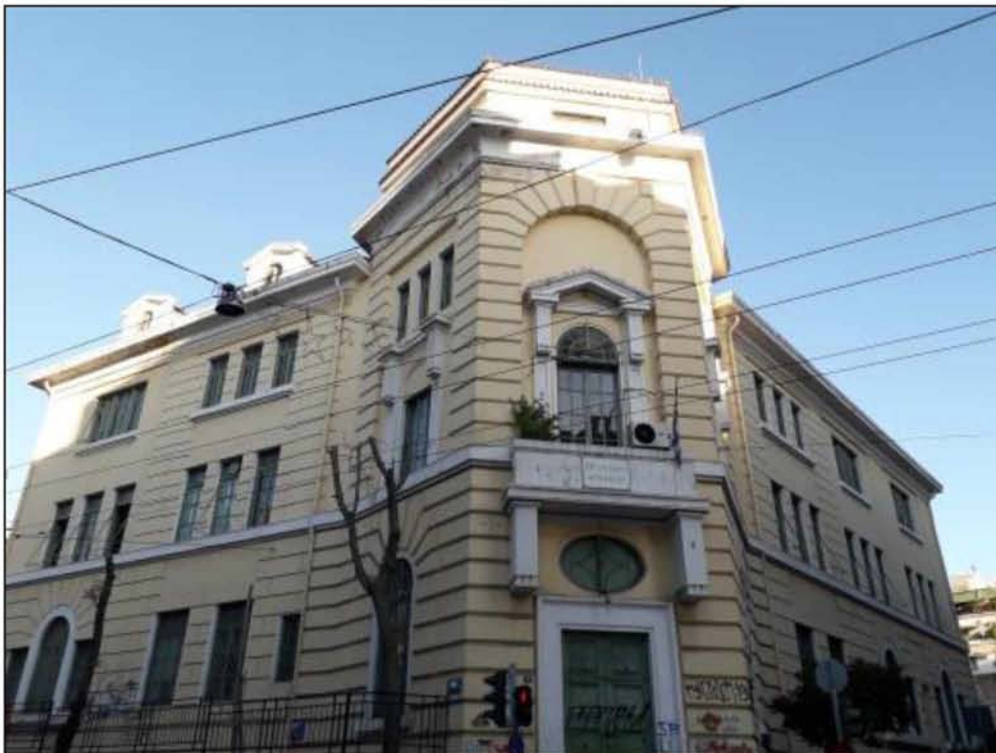
Ησυχία					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	6	5,8	5,8	5,8
	2	13	12,5	12,5	18,3
	3	27	26,0	26,0	44,2
	4	26	25,0	25,0	69,2
	5	32	30,8	30,8	100,0
	Total	104	100,0	100,0	

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Εικόνα Π.Γ.5.1: Αστικό πράσινο στην Κοκκινιά

Εικόνα Π.Γ.6.1: Νεοκλασικό κτίριο στην Κυψέλη

Εικόνα Π.Γ.6.2: Κτίρια στην Κυψέλη

